

**T.C.
BATMAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**SEYYİD NİZAMOĞLU'NUN, HAYATI, EDEBİ ŞAHSİYETİ VE
ESERLERİNDEN; Mİ'RÂCÜ'L-MÜ'MİN, CÂMİ'U'L-MA'ÂRİF, ŞEREF-İ
SİYÂDET, MA'DENÜ'L MA'ARİF, ESRÂRÜ'L-ÂRİFİN'İN
TRANSKRİPSİYONLU METİNLERİNİN HAZIRLANMASI**

**HAZIRLAYAN
Mehmet Aziz ÇELİK**

**DANIŞMAN
Yrd. Doç. Dr. M. Emin ERTAN**

BATMAN 2016

YEMİN BELGESİ
BATMAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
BATMAN

BATMAN Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum “Seyyid Nizamoğlu’nun Hayatı, Edebi Şahsiyeti ve Eserlerinden; Mi’râcu’l-Mü’mîn, Câmi’u’l Ma’ârif, Şeref-i Siyâdet, Ma’denü’l Ma’arif, Esrârü’l Ârifin’in Transkripsiyonlu Metinlerinin Hazırlanması" adlı yüksek lisans tezinin içerdiği yenilik ve sonuçları başka bir yerden almadığımı ve bu tezi Batman Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü'nden başka bir bilim kuruluna akademik gaye ve ünvan almak amacıyla vermediğimi beyan ederim.

26/05/2016
Mehmet Aziz ÇELİK

TEZ ONAY SAYFASI

Yrd. Doç. Dr. M. Emin ERTAN'ın danışmanlığında Mehmet Aziz ÇELİK tarafından hazırlanan “Seyyid Nizamoğlu'nun Hayatı, Edebi Şahsiyeti ve Eserlerinden; Mi'râcu'l-Mü'min, Câmi'u'l Ma'ârif, Şeref-i Siyâdet, Ma'denü'l Ma'arif, Esrârü'l Ârifin'in Transkripsiyonlu Metinlerinin Hazırlanması” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği/oy çokluğu ile BATMAN Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Danışman : Yrd. Doç. Dr. M. Emin ERTAN

Başkan : Doç. Dr. Ahmet TANYILDIZ

Üye : Yrd. Doç. Dr. Nuran ALTUNER

Yukarıdaki sonucu onaylıyorum.

...../...../.....

Doç. Dr. Şüle AYDIN TÜKELTÜRK

Enstitü Müdür V.

Not: Bu tez ve projede kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

SEYYİD NİZAMOĞLU'NUN, HAYATI, EDEBİ ŞAHSİYETİ VE ESERLERİNDEN; Mİ'RÂCÜ'L-MÜ'MİN, CÂMİ'U'L-MA'ÂRİF, ŞEREF-İ SİYÂDET, MA'DENÜ'L MA'ARİF, ESRÂRÜ'L-ÂRİFİN'İN TRANSKRİPSİYONLU METİNLERİNİN HAZIRLANMASI

Mehmet Aziz ÇELİK

Batman Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Seyyid Nizamoğlu (İstanbul ? – İstanbul 1601) XVI. yüzyılda yaşamış mutasavvıf şairlerdendir. Çalışmamız iki bölümden oluşmaktadır. I. bölümde Seyyid Nizamoğlu'nun hayatı ve edebi kişiliği üzerinde duruldu; II. bölümde ise Mi'râcu'l-Mü'min, Câmi'u'l Ma'ârif, Şeref-i Siyâdet, Ma'denü'l Ma'arif, Esrârü'l Ârifin adlı eserleri transkribe edildi.

Şiirlerin genelinde ehl-i beyt sevgisi, inançla ilgili imani hakikatlar, tasavvuf ve tarikat adabı gibi konular anlatılmıştır. Ayrıca dünya düşkünlerinin, muhterislerin, ikiyüzlü sofilerin eleştirildiği şiirler de yer almıştır.

Seyyid Nizamoğlu, Caferiye mezhebini kendisine yol edinmiştir. Bazı şiirlerinde Caferilikle ilgili bilgiler verir ve Caferi olduğunu beyan eder.

Şiirlerde sıkça ayet ve hadislerle yer verilmiştir. Dipnotlarda belirtilmiştir.

Çalışmamızın sonuna üzerinde çalıştığımız külliyyatın örneğini ekledik. Metnin görülmesini sağladık.

Bu çalışmamızla XVI. asrın mutasavvıf şahsiyetlerinden biri olan, Seyyid Nizamoğlu'nu tanıtmaya ve eserlerinden beş tanesini transkrip etmeye çalıştık.

Anahtar Kelimeler: Seyyid Nizamoğlu, Mi'râcu'l-Mü'min, Câmi'u'l Ma'ârif, Şeref-i Siyâdet, Ma'denü'l Ma'arif, Esrârü'l Ârifin.

ABSTRACT

Post-graduate Thesis

SEYYID NIZAMOĞLU'S LIFE, LITERARY IDENTITY AND PREPARATION OF THE TRANSCRIBED TEXTS OF HIS LITERAL WORKS: MI'RACU'L- MU'MIN, CAMIU'L MA'ARIF, SHEREF-I SIYADET, MA'DENU'L MA'ARIF, ESRARU'L ARIFIN

Mehmet Aziz ÇELİK

Batman University

Social Sciences Institute

Department of Turkish Language and Literature

Seyyid Nizamoglu (İstanbul ? – İstanbul 1601) is a sufis poet who lived in 16 th century. This work consists of two parts. In first part, the life and literary personality of Seyyid Nizamoglu has been handled and in second part his works; Mi'racu'l-Mumin, Camiu'l Ma'arif, Sheref-i Siyadet, Ma'denu'l Ma'arif, Esraru'l Arifin were transcribed.

In general, subjects such as the love of katooh, faithful truths about beef, the morals of Islamic mysticism and wit were handled in his poems. Also, there are poems that criticise who are fond of earth, greedy and hypocrite sufis.

Seyyid Nizamoglu took Caferiye sect as his guide. He gives some information about it in some poems and he announces that he is Caferi.

He often includes verses and hadiths and they are stated in footnotes.

At the end of this work, a sample of corpus that is examined has been added and made to be seen.

It has been tried to introduce Seyyid Nizamoglu who is one of 16. century sufi poet and to transcribe his five works.

Keywords: Seyyid Nizamoglu, Poem, Mi'racu'l-Mu'min, Camiu'l Ma'arif, Sheref-i Siyadet, Ma'denu'l Ma'arif, Esraru'l Arifin.

ÖNSÖZ

Divan edebiyatının çalışma alanlarından biri, şahsiyet ve eserleri üzerinedir. Bu amaçla XVI. yüzyıl tekke şiirinin temsilcilerinden biri olan Seyyid Nizamoğlu (İstanbul ? – İstanbul 1601)’nın hayatı, edebi kişiliği ve Mi’râcu’l-Mü’min, Câmi’u’l Ma’ârif, Şeref-i Siyâdet, Ma’denü’l Ma’arif, Esrârü’l Ârifin adlı eserleri üzerine çalıştık. Seyyid Nizamoğlu Dîvân’ı üzerinde çalışmalar yapılmıştır; ancak incelediğimiz külliyattaki eserler üzerinde herhangi bir çalışmaya rastlamadık. Söz konusu mecmua, Şair’imizle ilgili bilgilere yer veren makale, çalışılmış olan Dîvân’ındaki önsöz, özetler ve eserler kısmında yüzeysel olarak ele alınmıştır. Sadece Şeref-i Siyadet adlı eser 1999 yılında Marmara Üniversitesinde Semra Özyürek tarafından edisyon kritik yapılmak suretiyle yüksek lisans tezi olarak çalışılmıştır.

Eserlerin transkripli metnini ortaya koyabilmek için yurt içindeki kütüphanelerde bulunan mecmualardan eski tarihli, müretteb ve hacimli metinleri esas aldık. Milli Kütüphane’deki istinsah tarihi bilinmeyen müretteb Dîvân mecmuası ile İstanbul Üniversitesi’ndeki H.1272 yılında istinsah edilmiş nüshayı, elimizdeki külliyat ile karşılaştırdık ve elimizdeki külliyatın 43 varak ile en hacimli eser olduğunu belirledik.

İncelediğimiz eserlerinden yola çıkarak Nizamoğlu için İslam, tasavvufi düşünce ve inançları ile yoğrulmuş bir mutasavvıftır diyebiliriz. Canlı ve samimi üslubuyla tekke şiirinin devamını sağlayan şahsiyetlerden biri olmuştur.

XIII. yüzyılda insanları, birliğe, sevgiye, ilme ve ahlaka davet eden Yunus Emre’nin görevini, XVI. yüzyılda üstlenenlerden biri olmuştur.

Seyyid Nizamoğlu’nun şiirleri, bilhassa yaşadığı dönemde, Halvetiye tekkelerinde sevilerek terennüm edilmiş ve geniş sahalara yayılmıştır. Bestelenmiş olan ilahileri vardır. Bu sebeptendir ki Seyyid Nizamoğlu’nun eserleri müretteptir.

Çalışmamız iki bölümden oluşmaktadır. I. bölümde Seyyid Nizamoğlu’nun hayatı ve edebi kişiliği hakkında muhtelif kaynaklardan ve Divan’ındaki şiirlerden yola çıkarak bilgiler verilmiştir. II. bölümde eserler beş başlık altında verilmiştir. Her eser bir başlık altında transkribe edilmiş, tüm şiirlerin vezinleri bulunup, gösterilmiştir.

Transkripsiyonlu metni hazırlarken dönemin dil hususiyetleri dikkate alınmıştır. Çalışmamız esnasında yararlandığımız kaynak kitap, makaleleri ihtiva eden bir kaynakça ve günümüz alfabesi göz önünde bulundurularak hazırlamış olduğumuz sözlük, çalışmamızın sonunda verilmiştir.

Hacmi, tertibi ile en güvenilir külliyatı transkrib yaparak, metni oluşturmaya çalıştık.

Çalışmamız süresince bizden desteğini esirgemeyen, Doç. Dr. Halil İbrahim TUĞLUK hocama, bu süreç içerisinde her anlamda bana yol gösteren, rehberlik eden, bilgi, tecrübe, özveri ve mesaisini esirgemeyen, Danışman Hocam, Yrd. Doç. Dr. Mehmet Emin ERTAN' a teşekkürü borç bilirim.

Mehmet Aziz ÇELİK

2016

İÇİNDEKİLER

ÖZET	IV
ABSTRACT.....	V
ÖNSÖZ.....	VI
KISALTMALAR.....	XIII
TRANSKRİPSİYON İŞARETLERİ.....	XIV
GİRİŞ.....	1

1.BÖLÜM

SEYYİD NİZAMOĞLU’NUN HAYATI, EDEBİ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ

1.1.SEYYİD NİZAMOĞLU’NUN HAYATI	4
1.2.SEYYİD NİZAMOĞLU’NUN EDEBİ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ	5
1.3.NÜSHA TAVSİFLERİ	12
1.3.1.Mehmet Emin ERTAN (Özel Kütüphanesi)	12
1.3.2.Haşim Paşa (Selim Ağa ktb.) 83	12
1.3.3.Ali Emiri Ef. Manzum Eserler (Millet Ktb.)218.....	12
1.3.4. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi (T.211).....	13
1.3.5.‘Farîkât-i ‘Aliyye-i Mevleviyye Dedegânından tarîkâtli ‘İzzet Dede Efendi’nün Takrîzidür.....	14
1.3.6. Meşnevî	14
1.3.7. Destûr.....	15
1.3.8. Tetimme	16

2. BÖLÜM

Mİ‘RÂCÜ’L-MÜ’MİN, CÂMİ‘U’L-MA‘ÂRİF, ŞEREF-İ SİYÂDET, MA’DENÜ’L MA‘ARİF, ESRÂRÜ’L-‘ÂRİFİN	18
2.1. Mİ‘RÂCÜ’L-MÜ’MİN.....	19
2.2. CÂMİ‘U’L-MA‘ÂRİF.....	55
2.2.1. Der-Beyân-ı Evsâf-ı Mürşidü’l-Kâmilîn	65
2.2.2. Der-Beyân-ı âdâm-ı Mürîdîni’ş-şâdıkîn	68
2.2.3. Der-Beyân-ı Sünnet-i şelâşe Vaşiyyet-kerde	72
2.2.4. Beyânü ta‘zîmi Âli Resûl ‘aleyhisselâm ve ‘Ulemâi zemân ve şulehâ’i zevî’l İhtirâm	73
2.2.5. Beyânü Dâ’ire-i Nefsi Emmâre Mine’l-Etvâri’s-Seb‘a ve zikrû Telkîni Kelime-i tayyibei Münciyyei Mübâreke	74
2.2.6. Dâ’ire-i Nefs-i Levvâme ve zikrühâ İsmüllâh	77
2.2.7. Dâ’ire-i Nefs-i Muṭma’inne ve zikrühâ İsm-i Hâḡ.....	82
2.2.8. Dâ’ire-i Nefs-i Râziyye ve zikrühâ İsm-i Hâyy	84
2.2.9. Dâ’ire-i Nefs-i Marziyye ve zikrühâ İsm-i Ḳayyûm	87
2.3.ŞEREF-İ SİYÂDET.....	90
2.3.1. Şeref-i Siyâdet	90
2.3.2. Naẓm	91
2.3.3. Rubâ‘î.....	100
2.3.4. Muḡammes	101

2.4.MA'DENÜ'L-MA'ARİF	108
2.4.1. Meşnevî-Gûyende	113
2.4.2. Münâcât-Gûyende	113
2.4.3. Meşnevî	114
2.4.4. Şi'r-est	115
2.4.5. Meşnevî-Gûyende	116
2.4.6. Güfte-i İlâhî	119
2.4.7. Münâcât [ü] Niyâzât	123
2.4.8. * Der-na't [ü] Münâcât *	124
2.4.9. * Şi'r-i Naşîhat *	126
2.4.10. * Şi'r-i Gûyende *	128
2.4.11. * Şi'r-i Münâsib-hâl-i Gûyende *	135
2.4.12. * Şi'r-i Ta'rîf-i Kelime-i Tevhîd-i Bârî Te'âlâ *	142
2.4.13. * Şi'r-i Münâsib-hâl-Gûyende *	144
2.4.14. * Şi'r-der-Vaşf-ı Devrân-Gûyende *	147
2.4.15. Meşnevî-Gûyende	152
2.4.16. Şi'r-i Naşîhat-âmîz-Gûyende	154
2.4.17. Şi'r-i Nefrîn-hâl-i Gerdûn	158
2.4.18. Şi'r-i Münâsib-hâl-Gûyende	160
2.4.19. Şi'r-Der-Ahvâl-i 'aşk-Gûyende	163

2.4.20. Meşnevî âgâzest	164
2.4.21. Şi‘r-Gûyende	169
2.5.ESRÂRÜ’L-‘ÂRİFİN	171
2.5.1.Şi‘r-i Münâsib hâl	174
2.5.2. Meşnevî	174
2.5.3. Şi‘r-Gûyende	177
2.5.4.Meşnevî-Gûyende	178
2.5.5.Ender-hâtime-Gûyende	182
2.5.6. Güfte-i İlâhî	186
2.5.7. Münâcât [ü] Niyâzât	189
2.5.8. * Der-na‘t [ü] Münâcât *	191
2.5.9. * Şi‘r-i Nasîhat *	193
2.5.10. * Şi‘r-i Münâsib-hâl-i Gûyende *	202
2.5.11. * Şi‘r-i Ta‘rîf-i Kelime-i Tevhîd-i Bârî Te‘âlâ *	208
2.5.12. * Şi‘r-der-Vaśf-ı Devrân-Gûyende *	214
2.5.13. Şi‘r-i Nasîhat-âmîz-Gûyende	221
2.5.14. Şi‘r-i Nefrîn-hâl-i Gerdûn	224
2.5.15. Şi‘r-der-Ahvâl-i ‘aşk-Gûyende	230
2.5.16. Meşnevî âgâzest	230
2.5.17. Şi‘r-Gûyende	237

2.5.18. Şi‘r-i Münâsib-hâl	240
2.5.19. Meşnevî	240
2.5.20. Şi‘r-Gûyende	243
2.5.21. Meşnevî-Gûyende	254
2.5.22. Ender-hâtime-Gûyende	250
SONUÇ	252
KAYNAKÇA	253
SÖZLÜK	254
ÖZGEÇMİŞ	267

KISALTMALAR DİZİNİ

a.g.e : Adı geçen eser

as : ‘Aleyhis’selâm

asm : ‘Aleyhi’s-selâtü vesselâm

Bkz. : Bakınız

C: : Cilt

cc : Celle celâlûhu

G. : Gazel

Hız. : Hazret

K. : Kasîde

M. : Mesnevi

s. : Sayfa

S. : Sayı

Tablo 1

TRANSKRİPSİYON İŞARETLERİ

آ, ا	A, a, Ā, ā, E, e
ء	,
ب	B, b
پ	P, p
ت	T, t
ث	S, s
ج	C, c
چ	Ç, ç
ح	H, h
خ	H, h
د	D, d
ذ	Z, z
ر	R, r
ز	Z, z
ژ	J, j
س	S, s
ش	Ş, ş
ص	S, s
ض	Ž, ž
ط	T, t
ظ	Z, z
ع	,
غ	Ğ, ğ
ف	F, f
ق	K, k
ك	G, g, K, k, Ń, ñ
ل	L, l
م	M, m
ن	N, n
و	Ū, ū, Ŭ, ŭ, V, v
ه	H, h, e
ی	İ, i, L, l, Ĭ, ĭ, Y, y

GİRİŞ

Edebiyat, bir medeniyeti kültürel ve duygusal anlamda hakkıyla tanıyıp, anlamının en etkili bilim ve sanat dalıdır. Bu sebeple günümüze kadar edebiyat alanında sayısız bilimsel çalışma yapılmıştır; yapılmaya da devam edecektir.

Türk edebiyatı, Türk kültür ve medeniyet tarihi açısından oldukça zengin bir kaynaktır. Osmanlı medeniyetinin her değerini konu edinen tasavvuf edebiyatı maddi, manevi tüm unsurları bünyesinde toplamağa çalışmıştır. Şairler anlatmak istediklerini, farklı şekil ve üslupta dile getirirler. Tasavvufi şiirler yazan şairler de bu kurala uyarlar.

XVI. yy. Tekke ve Tasavvuf Edebiyatı’nda önemli şahsiyetlerin sanat ve edebi değerleri yüksek eserler verdiği müşahade edilmektedir. Seyyid Nizamoğlu, bu asrın sayılabilecek kişilerinden biridir.

Osmanlılar kültür ve medeniyet medrese ile tekkeyi birlikte ve yan yana mütaala etmiş, pozitif bilimler ile İslamî ilimlerde alanında çalışmalar yapan mutasavvıf şahsiyetler yetişmiştir. Seyyid Nizamoğlu, XVI. asrın güçlü ve geniş tesirli âlim ve mutasavvıf şairlerinden biridir. Tarihi, tasavvufiye daha birçok bilim dalı ile ilgili bilgiler vererek, kültürel derinliğe sahip olduğunu göstermiştir.

Eserlerinde kullandığı lisan, İslam’ı ve özelde tasavvufu anlatma maksadından dolayı devrin şairlerine nispetle sadedir. Seyyid Nizamoğlu, eserlerini insanları eğitmek amacıyla mutasavvufi bir üslupta kaleme almıştır.

Milletlerin edebiyatlarının, yer aldığı topluluğun yaşayış tarzını ve kültürünü eserlerinde yansıtmadığını söylemek doğru değildir. Tasavvuf şiiri de doğduğu devri yansıtmak güzellikte bir ayna olarak tasavvur edilebilir.

Edebiyatın, malzemesi, yapıtaşı ve hammaddesi dildir. Dil bir milletin en canlı ve dinamik kültür varlığıdır. Ortak İslam uygarlığının kullandığı kültür dilinin birleşimi olan dille eser telif eden mutasavvuf şairler hakkında hüküm vermek o kadar kolay değildir.

Eski edebiyatı anlamak ve onun estetik kaidelerini, dil ve ifade hususiyetlerini bilebilmek için dilin anlamlı en küçük örgüsü olan kelimelerin, ifade ve cümle yapısını çözmek birinci derece önem arz eder. Metin tespiti yapılmadan (metne dayalı) diğer çalışmaları yapmak mümkün değildir.

Edebi eserler, meydana getirildikleri yer ve zamandan bağımsız bir şekilde değerlendirilemeyeceği gerçeğinden hareketle sosyal ve kültürel çevre, şairin kişiliği ve mesleği ile ilgili izler eserde yer almaktadır. Bu nedenle her eseri kendi çağının hususiyetleri içerisinde ele almak doğru olacaktır. Bu düşünceden hareketle: edebi ve tasavvufi alanda eserler vermiş 16. asır şairlerinden Seyyid Nizamoğlu'nun bakış açısını gösterebilmek gayesiyle bu konuyu ele almış bulunuyoruz.

1. BÖLÜM

SEYYİD NİZAMOĞLU' NUN HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ.

1.1. SEYYİD NİZAMOĞLU'NUN HAYATI (İstanbul ?- İstanbul 1601)

Seyyid Nizamoğlu (İst. ? –İst. 1601) Bağdat'tan İstanbul'a göç edip önce Kasımpaşa'ya daha sonra Silivrikapı'ya yerleşip, tekke kuran Şeyh Seyyid Nizameddin Ahmed Efendi'nin oğludur. Doğum tarihi belli olmamakla birlikte ailesinin İstanbul'a gelişi ve Nizamoğlu'nun vefatı arasında seksen yıldan fazla süre geçtiği düşünülürse XVI. yüzyılın ilk yarısında İstanbul'da doğduğu tahmin edilmektedir. Hayatı hakkındaki bilgilere az da olsa Camiü'l Ma'arif¹ adlı eserinde rastlıyoruz. Hz. Hüseyin'in 28. kuşaktan torunlarından². Bazı şiirlerinde soy seceresine yer vererek belirtir.

Seyyid Nizamoğlu, iyi bir eğitim görmüştür. Çağının gereği olan şariat ve tarikat ilimlerini öğrenmiş, aydın bir zümre içinde yaşamıştır. İlk eğitimini babasının İstanbul'daki tekkesinde almıştır. Daha sonra eğitimini ilerletmesi için babası onu Halvetiyye Tarikatı'nın Sinaniyye kolunun kurucusu İbrahim Ümmi Sinan'ın yanına göndermiştir. Seyr ü sülukunu tamamlayınca şeyhi ona babası Seyyid Nizam'ın hatırasını yaşatmak için Nizami tacı giydirmiştir. Ardından Silivrikapı'da kendisi için inşa edilen Emirler Tekkesi'nde irşadla meşgul olmuştur.

Seyyid Nizamoğlu, Osmanlı hükümdarlarından III. Murad han devrinde (1574-1595) sesini duyurmaya başlamıştır. Bu dönemde Osmanlı Devleti'nin her yönden düzeni bozulmaya başlamıştır. Devam eden savaşlardan dolayı ekonomik durumun bozulduğu, rüşvet ve adam kayırmaların ayyuka çıktığı, yüksek vergilerden dolayı fakirliğin arttığı dönemde, didaktik şiirleriyle dünya malına, riyakarlığa, nefsinin bilmeyenlere karşı çıkmıştır.

Seyyid Nizamoğlu H.1010 (M.1601) yılında vefat etmiştir. Mezarı, Silivrikapı Emirler Mahallesi'ndeki tekkesindedir.

¹ Camiü'l Ma'arif, s. 77.

² ÖZDEMİR, Canan, Seyyid Nizamoğlu Divanı, (Y. Lisans Tezi), Ankara, 1996.

1.2. SEYYİD NİZAMOĞLU’NUN EDEBÎ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ

Seyyid Nizamoğlu’nun eserleri incelendiğinde edebi kaygı gütmekten ziyade irşad içinde olduğu; şiiri, dini- tasavvufi fikirlerin aktarımı için bir araç olarak gördüğü anlaşılmaktadır. Nazmı mükemmel olmamakla beraber umumiyetle canlı, düzgün ve samimi olan şair, yüzyılının düzgün ve mükemmel edalı münevver tekke şairlerindendir. Fakat daha mühim, daha değerli ve her bakımdan daha enteresan olan şiirleri saz şiiri yolunda yazdıklarıdır. Bunlarda temiz ve sevimli bir dil içinde lirik bir ruh vardır. Nizamoğlu, tekke edebiyatının tefekkür ve felsefesine yeni bir şey eklemiyor; fakat daha yeni bir dil ve duygu ile onu devam ettiriyor.

Fikir ve ruh bakımından olduğu gibi dil ve eda bakımından da bir Yunus muakibidir. Dervişliği anlatırken devrinin meselesi olan semâ’nın helalliğine de temas ediyor. Allah’a karşı aşk duygularını ve ıstıraplarını ifadede samimi ve duyguludur. İlahisi dil ve eda bakımından da sevimli bir olgunluk göstermektedir (Kocatürk 1970: 399-400).

Münevver bir zümre içinde İstanbul’da yaşayan şair, ara sıra, ilahi aşk çevresinden çıkarak muhitinden akisler veriyor. Bütün sofiler gibi, dünya düşkünlüklerine, muhterislere, ikiyüzlü sofilere sık sık çatan şairin didaktik şiirlerinde de ifadesi ve ifade unsurları birçok tekke şairlerine nazaran daha geniştir. Dini bilgisi ile birlikte az çok edebi kültürü de olan Nizamoğlu şiirin şekil ve estetik evsafını temine muktedir görünmektedir. Fakat lafız sanatlarına hiç yer vermediği gibi, şekilde ritm ve mükemmeliyete de ehemmiyet vermemekte ve bazen aynı manzumede muhtelif aruz vezinlerini dahi kullanmakta, aruzla heceyi de karıştırır gibi mühmel manzumeler de yazmaktadır. Bununla beraber ara sıra şekil ve eda bakımından olgun ve düzgün şiirler vermektedir. Bunlarla Türk şiirinin seyri içinde muayyen bir yer alabiliyor ve dinî –tasavvufî lirizm bakımından da değer gösterebiliyor. Hece şiirinde Yunus’a en çok yaklaşanlardandır. Halk tarafından çok tanınmış ve ilahileri asırlarca okunmuş tekke şairlerindendir. Bu evsafıyla tekke şiirinin belli başlı şahsiyetleri arasına girmiştir. Fakat edebî sanat karşısında, derin, geniş ve orijinal bir şahsiyet gösteren ölmez şairlerimizden olamamıştır.

Şiirlerinde tasavvufî terimler dışında külfetli kelime kullanmamış olan şair bu terimleri de yine şiirlerinde açıklar.

Seyyid Nizamoğlu, Seyyid Seyfî, Nizamoğlu, Seyyid Seyfullah, Seyfullah, Seyfî, Nizamoğlu Seyfullah mahlaslarını kullanmıştır.

Alim bir mutasavvıf olan Nizamoğlu sade Türkçede aruzu kullanmaya çalışmıştır. Bu da bize gösteriyor ki sade Türkçe ile halka seslenmeyi ve halkı bilinçlendirmeyi amaçlamıştır.

Seyyid Nizamoğlu, aruz vezinleri içinde en çok bahr-i remel'den “Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün”, “Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün” ve bahr-i rezece'den “Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün”, “Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fâ'ilün” vezinlerini tercih etmiştir.

Ayrıca bahr-i rezece'den “4 müstef'ilün”, bahr-i muzari'den “Mef'ûlü-Fâ'ilâtün Mef'ûlü Fâ'ilâtün” vezinleri de Seyyid Nizamoğlu'nun şiirlerinde kullanılan diğer vezinlerdir.

Seyyid Nizamoğlu'nun şiirlerinde hece vezniyle yazılan şiirler, aruzla yazılanlara nispetle daha azdır. Nizamoğlu, şiirlerinde daha çok “sekizli” ve “onbirli” hece kullanmıştır.

“Sekizli” vezinlerde duraklar genellikle 4+4 şeklindedir, fakat 5+3 şeklinde duraklı şiirleri de mevcuttur. “Onbirli” vezinlerde de genellikle 6+5 durağını kullanmıştır.

Seyyid Nizamoğlu, şiirlerini çoğunlukla gazel nazım şekliyle yazmıştır. Tür olarak da münacaat, na'at ve ilahî türlerine yer vermiştir. Halk edebiyatı nazım şekillerinden semai ve koşmayı kullanmıştır. Divan Edebiyatı'na dair nazım şekilleriyle yazdığı şiirlerde tam ve zengin, Halk Edebiyatı'na ait nazım şekilleriyle yazdığı şiirlerde ise yarım kafiyei daha çok kullandığı görülmektedir.

Tasavvuf ve Tarikat Anlayışı

Seyyid Nizamoğlu'nun edebî kişiliğini tam anlayabilmek için tasavvufi ve tarikat anlayışına değinmek gerekir.

Nizamoğlu, Caferiyye mezhebindendir. Şiirlerinde Caferiyye mezhebinin ve bu mezhebin imamı, Cafer es-Sadık b. Muhammed el Bakır'ın övgüsünü yapmaktadır. Şiirlerinde ehl-i beyit sevgisi geniş bir tutmaktadır. Hz. Ali, Hz. Hasan, Hz. Hüseyin şiirlerinde en fazla zikredilen isimlerdir. Şiirlerinden anlaşıldığına göre Nizamoğlu, Hz. Ali'yi kendisine rehber edinmiştir. Kendini de, Hz. Ali'nin yanından hiç ayrılmayan kölesi Kamber yerine koymaktadır. Hz. Hasan'ın ayağının toprağını başına tac yapacak kadar, canını ve başını ehl-i beyitin yolunda feda edecek kadar, kendisini kalu beladan beri Hz. Ali'nin kölesi kabul edecek kadar ehl-i beyte muhabbet beslemektedir. Hz. Ali'yi sevmenin Hz. Muhammed'i sevmek olduğunu ve Hz. Muhammed'i sevmenin de Allah'ı sevmek olduğunu söylemektedir. Hatta biraz daha aşırı giderek ehl-i beyti sevmeyenleri serseri kabul etmektedir.³

Nizamoğlu'nun ehl-i beyit sevgisi, bağlı bulunduğu Caferi mezhebinden kaynaklanmaktadır. Şia'nın meşhur mezhebi olan Caferi mezhebi, Hz. Muhammed'in vefatından sonra hilafetin Ali'ye ait olduğunu kabul edenler tarafından temsil edilen ve böylece siyasi bir fırka halinde oluşan şia'dan mühim bir kısım, Hz. Ali'den sonra oğlu Hasan'ın, Hasan'dan sonra kardeşi Hüseyin'in, ondan sonra da Hüseyin'in oğlu Ali Zeynü'l-Abidin'in oğlu Muhammedü'l Bakır, mezhebin usul ve erkânını öğrenerek esaslarını kurmuştur. Muhammedü'l Bakır'ın ölümünden sonra oğlu Caferü's-Sadık'ın imamlığını kabul edenler, Caferiyye ismiyle anılmaya başlanmıştır.⁴

Seyyid Nizamoğlu, Halvetiye tarikatının Sinaniye kolunu kuran İbrahim Ümmi Sinan'ın (ölm.1551) halifesidir.

³ ÖZDEMİR, Canan, Seyyid Nizamoğlu Divanı, (Y. Lisans Tezi), Ankara, 1996.

⁴ ERAYDIN, Selçuk, Tasavvuf ve Tarikatlar, 1981.

Seyyid Nizamoğlu, tarikat silsilesini Hz. Ali'yle başlatır. Hz. Ali'den kendi piri olan şeyh Sanander'e kadar tarikat silsilesinin halkalarını zikreder. Nizamoğlu'nun tarikat silsilesini şematik olarak göstermek mümkündür.⁵

1. Hz. Aiyyü'l Mürteza
2. Şeyh Maruf-ı Kerhi
3. Şeyh Cüneyd Bağdadi
4. Şeyh Mümcad
5. Şeyh Muhammed Bekr
6. Şeyh Umer-ül-Bekr
7. Şeyh Ebu-n Necm
8. Şeyh Kutbiddin Kamil
9. Şeyh Riknüddin Kamil
10. Şeyh Şihabüddin Efendi
11. Şeyh Cemaleddin Efendi
12. Şeyh Zahid Geylani
13. Şeyh Muhammed Hazreti
14. Şeyh Ömer Halveti
15. Şeyh Mir
16. Şeyh İzzeddin
17. Şeyh Sadreddin Hayyami
18. Şeyh Yahya Sırrı-ı Ahmed
19. Şeyh Muhammed Erzincani
20. Şeyh İbrahim-i Sani
21. Şeyh Alaiddin Uşşaki
22. Şeyh Ahmed
23. Şeyh Hacı Karaman
24. Şeyh Sinan

Nizamoğlu kendisini Seyyid kabul etmektedir. Çeşitli kaynaklarda bu fikri desteklemektedir. Eserlerinin çoğu yerinde bu konuya dem vurmuştur. Soyunun Hz. Ali'den geldiğini ispat etmektedir. Soy seceresini şematik olarak göstermek mümkündür.⁶

1. Seyyid Nizam Al-i Muhammed
2. Şihabüddin Ahmed
3. Mir-Cüneyd
4. Celalüddin
5. Nureddin Ali
6. Nakib Ahmed
7. İzzütdin Ebu İshak
8. İbrahim

⁶ ÖZDEMİR, Canan, Seyyid Nizamoğlu Divanı, (Y. Lisans Tezi), Ankara, 1996.

⁷ ÖZDEMİR, Canan, Seyyid Nizamoğlu Divanı, (Y. Lisans Tezi), Ankara, 1996.

9. Şerafüddin Muhammed
10. Ziyaüddin
11. Zeyd Ebu'l Kasım
12. Ziyaüddin
13. Abu'l Mensur Muhammed
14. Şah Musul
15. Zeyd Ziyaddün-i Azam
16. Ebu'l Hüseyin
17. Al-İ Ebu Zeyd
18. Bakib Ahmed
19. Muhammed Bu-Ali
20. Ebu'l Hüseyin-i Eşter
21. Ebu Ali Ubeydullah-i Salis
22. Ebu Ali Asgar
23. Ebu'l Hasen Ali
24. Ubeydullah-i A'rac
25. Abdullah A'rac
26. Hüseyin
27. Ali Zeyne'l-Aba
28. Nuh-i Sani
29. Hz. Hüseyin
30. Hz. Ali

Eserleri:

Manzum Eserler:

Mi'râcü'l- Mü'min: Eserde abdest alırken dikkat edilmesi gereken hususlardan bahsedilmiştir. Bursalı Mehmed Tahir'in Silsile-i Tarîkat, Silsile-i Nesebiyye olarak zikrettiği iki eser Mi'râcü'l-mü'minîn'in sonunda yer almaktadır. Eser 9 varak, 20 şiirden oluşmuştur. Her varakta ortalama 54 beyit yer almıştır.

Câmi'ü'l-Ma'ârif: Seyyid Nizamoğlu'nun baş tarafında Esmâ-i Hüsnâ'yı açıklayan; sonunda ise tarikatın esaslarını anlatan manzumeler bulunan eseridir. Eser 6 varak, 22 şiir, 2 müstakil beyitten oluşmuştur. Her varakta ortalama 53 beyit yer almıştır.

Şeref-i Siyâdet: Seyyidlik ve Ehl-i Beyti konu edinen eseridir. Seyyidlere saygı gösterilmemesi ve Ehl-i Beytin uğradığı zulümler eserin temelini teşkil etmektedir. Eser 7 varak, 9 şiir, 2 nazm, 2 rübai, 1 muhammes, 5 müstakil beyitten oluşmuştur. Her varakta ortalama 51 beyit yer almıştır.

Ma‘denü’l-Ma‘ârif: Türlü ayet ve hadislerin tasavvufî yönden şerhidir. Eser 15varak,71 şiirden oluşmuştur. Her varakta ortalama 55 beyit yer almıştır.

Esrârü’l-‘ârifin: Şeref-i Siyâdet’e benzer bir muhtevaya sahip eser, Ehl-i Beyti ve Hz. Peygamber’i sevmekle ilgili hadislerden meydana gelmektedir. Eser 6 varak, 9 şiirden oluşmuştur. Her varakta ortalama 52 beyit yer almıştır.

Seyr-i Sülûk: Devriye türündeki manzumelerden oluşan eseridir.

Dîvân: 200 civarında gazel, 3 murabba, 3 müseddes, 8 terci-i bend, 1 terki-i bend, 2 mesnevi, 5 kıta, 17 beyit ve hece ile yazılmış 52 manzumeden oluşmaktadır. Divan’ı eski harflerle basılmıştır. Gayri mürettep bir şekilde basılmış olan 1871 tarihli divanı, şeklen divan ve saz şiirleri yolunda yazılmış, lirik-didaktik ilahilerle doludur. Divan şiiri tarzındakiler bu yolda kendine kadar gelen tekke şiirinin devam ve tekamül yolu üzerindedir (Kocatürk 1970: 398). Nizamoğlu’nun birer küçük eser halinde olan manzum risaleleri matbu dîvânının baş tarafına konmuştur. Kısmen mesnevi şeklinde olup içlerinde “hale münasip” gazel şeklinde şiirler de vardır. Tarikat edasını, Muhammed’e saygıyı anlatıp dini ve dünyevî öğütler veren bu risalelerin müşterek ruhu divanındaki umumî didaktik ruhun aynıdır ve kendinden evvelki tekke edebiyatı tefekkürüne yeni bir şey ilave etmemektedir. Ara sıra muhitten bahsederken mesela zamanındaki kahvehanelerin tasviri gibi oldukça enteresan sahneler tesbit etmektedir. Edebi evsaf bakımından aruzla yazılan dinî-didaktik şiirlerin devamıdır (Kocatürk 1970: 400).

Mensur Eserler:

Câmi‘ü’l- Ma‘ârif (Mensur): Seyyid Nizam, Merkez Efendi, Emir Efendi, İbrahim Ümmî Sinan gibi devrin önemli mutasavvıflarının hayat ve kerametlerini anlatan bir eserdir.

Tâc-nâme: Tarikat tacları ve taclardaki sembollerin mânâları üzerine yazılmış bir eserdir.

Miftâh-ı Vahdet-i Vücûd: Vahdet-i vücûd konusu üzerine bina edilmiş bir eserdir. Eserin Seyyid Nizamoğlu'na mı yoksa babasına mı ait olduğu netlik kazanmamıştır.

1.3. NÜSHA TAVSİFLERİ

1.3.1. SEYYİD NİZAMOĞLU KÜLLİYATI (Mehmet Emin ERTAN Özel Kütüphanesi)

Ahmed Kâmil Matba‘a’sında basılmıştır. İzzet Dede Efendi’nin takrizi ile başlar,

*Seyyid Nizâmoglu’nun ‘aşkdur murâdı Hâkık’dan *

* ‘Aşk olmayan ‘ameller heb cümle mâsivâdur * beyitiyle son bulur.

2.- 85. Sayfalar arasında sırasıyla: Mi’racu’l-Mü’min, Camiü’l-Avarif, Şeref-i Siyadet, Ma’denü’l-Maarif, Esrarü’l-Arifin adlı eserler yer alır. 85- 190 arası sayfalarda Dîvân’ı yer alır.

İst.th: Şevval/1326- M.1908 yk: 95, ölç: 223x156, st: 8, yz: nesih, szb: kaplama kırmızı, kt: sarımtırak, ct: mor- sarı kaplı.

1.3.2.HAŞİM PAŞA (Selim Ağa ktb.) 83

Birinci yaprakta Şeyhülislam Ahmed Muhtar Ef. Zade Ali Haydar’ın vakıf mührü basılı, 40-53. Yaprakla da Seyyid Seyfullah’ın Mü’rac’ül-Mü’minin ismindeki maznum eseri yazılıdır.

İst.th: Şevval/1303-M.1885 yzn: Ali Haydar

yk:11, ölç: 225x155. St: muhtelif, yz: güzel rika, kt: beyaz, ct: mor kağıt kaplı arkası meşin, üstü siyah bez kaplı. 1-3. Yapraklarda Nesimi’nin ve Kadı namında bir şairin birer gazeli, Sultan Mustafa’nın bir nazmına Ragıp Paşa ile diğer üç şairin nazireleri yer almakta.

1.3.3. ALİ EMİRİ EF. MANZUM ESERLER (Millet Ktb.) 218

Bu nüshada 320 parça manzume vardır. Fakat tertibi çok karışık olduğundan şekilleri ve nevileri tespit edilememiştir.

Baş: Bi Hağ la ilahe illallah

Koma kulluğunda cürm ü günah

Son: ...ya kadirsin it aklıma o guş

Ta ki Seyfi itaat kıla nefis diyü veded

yk: 89: ölç: 240x130, st: 19, yz: nesih, (80-89. Sayfaların yazısı taliktir.) szb: ve mahlaslar kırmızı, kt: sarımtırak, ct: mor kağıt kaplı. Birinci yaprakta Ali Emiri Efendi'nin vakıf mührü basılıdır.

1.3.4. İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİ (T.211)

Bu nüshada 323 parça münacaat, na't, ilahi ve gazel vardır.

Baş: Tecelli eyledi zatına Mevla

Son: Şol yüreği dağlu benim bilen bilür ki ben neyim

yk: 93: ölç: 245x181, st: 17, yz: adi rika, mahlaslar: kırmızı, kt: Avrupa, ct: yeşil kağıt kaplı

1.3.5. Tarîkat ‘Aliyye-i Mevleviyye Dedegânından Tarîkatli ‘İzzet Dede Efendi’nün Takrîzidür

İş bu dîvân-ı fesâhat-‘unvânuñ nâzım-ı ma‘ârif-câzimi olan fâris-i meydân-ı ‘ilm ü hüner, şeh-süvâr-ı ‘arşa-i ‘irfân-ı ferhunde-eşer, Kûtbü’l-‘ârifîn, gavşü’l-vâsılîn, misbâh-ı derûn-ı ehl-i yakîn, mişkât-ı kulûbü’l-mü’minîn, mürşid-i dil- âgâh-ı vâsıl-ilâ’llâh cenâb-ı “Hâzret-i Pîr Seyyid Seyfû’llâh bin Seyyid Nizâmeddîn” şaddese’llâhü sirrahu’l-penâh efendimüzdür ki gencîne-i esrâr-ı İlâhî ve mahzen-i fûnûn-ı ‘aşk-ı nâ-mütenâhî olan derûn-ı hîkmet-meşhûnlarından irşâden li’l-‘âşıkîn ve ta’lîmen-li’r-râğibîn ve’t-tâlibîn, râbıta-i mihr-i muhabbet ve vâsıta-i hâme-i pür-ma‘rifetleriyle tanzîm buyurmuş oldukları eş‘âr-ı ma‘ânî-şî‘âr ve güftâr-ı belâgat-nişârlarını cem’ ü tertîbine sülâle-i tâhire ve evlâd-ı kerâmet-i bâhirelerinden olup hâlen post-nişîn-i dergâh-ı feyz olan “Fâhrü’l-meşâyihî’l-kirâm Nizâmî-zâde Es-Seyyid-Şeyh ‘Alî” zâde’llâhü irşâdehu’l-celî hâzretlerinin himem-i ‘aliyyeleri munzamm bulundığı cihetle işbu emr-i hayruñ meydân-ı icrâya vaz’ına Defterhâne-i ‘Âmire ketebesinden ve tarîkat-i ‘aliyye-i cenâb-ı Sünbüliyye muhibbân-ı ihlâs-mendânından rif’atlı Mehmed Tâhir Nedîm Efendi’nün ma‘rifet ü nezhâretiyle tab’ ü temsîline muvaffak olmuş ve toğrısı mumâ ileyhüñ böyle bir hıdmet-i mâ-bihî’l-mefharetle teşnegân-ı nażm-ı selis-ı müşârun ileyhe işbu peymâne-i dîvân-ı belâgat-‘unvânıyla sır-âb ve def‘-i tef ü tâb-ı h‘âhiş-i ıztırâb itmiş olduğına ibrâz-ı teşekkür ü medetle hâtime-i mağâl eylerim.

1.3.6. Meşnevî

(Fe’ilâtün Mefâ’ilün Fe’ilün)

— . — — / . — . — / . . —

Gavş-ı a’zam velî-i dil-âgâh

Kân-ı ‘irfân cenâb-ı Seyfû’llâh

Nażm ile pâdişâh-ı feyz-‘unvân

‘İlm ile şehriyâr-ı izzet ü şân

Şimdi eş‘âr-ı dil-pezîrin anuñ

Ya’nî güftâr-ı dil-pezîrin anuñ

Ve cem' ü tertîb ü tab'a itdi himem
Tâhir-i hoş-mağâl ü kenz ü kerem

Tâ bu dîvân-ı şems-i evc-i hüner
Ola pertev-fezâ-yı ehl-i hüner

Ola yâ Rab mażhar-ı tevfiķ
O ma'ârif-meniş muhibb-i şefiķ

1.3.7. Destûr

El-ĥamdü li'llâhi Te'âlâ

Cenâb-ı Ĥaķķ Celle ve 'Alâ Ĥazretleri'nün 'inâyet-i 'âlîleriyle vâķıf-ı sırr-i Hudâ, nâzenîn-i Muştafâ, şâh-ı evreng-i 'atâ, destgîr-i fuķarâ, müşfiķ-i bay [ü] gedâ şâ'ir-i vahy-âşinâ, ķutbü'l-'ârifîn, ġavşü'l-vâsılîn, gencîne-i ma'rifet-i İlâhî ile şöhet-şi'âr cenâb-ı Seyyid Seyfüllâh bin Seyyid Niżâmüddîn nâmıyla nâmdâr ve kerâmet-i 'âlîleri âşikâr olan zât-ı şerîfüñ nuķ-ı mu'ciz-fezâları işbu Dîvân-ı şerîfüñ derûnunda muĥarrer Mi'râcü'l-Mü'minîn ve Silsile-i Tarîķat ve Silsile-i Nesebiyye ve Câmi'u'l-Ma'ârif ve Eţvâr-ı Seb'a ve Şeref-i Siyâdet ve Ma'denü'l-Ma'ârif ve Esrârü'l-'Ârifîn ve Seyr-i Sülûk ve Dîvân-ı şerîfde bulunan âsârlarının her birini bir maĥallden min-ġayri-ĥaddin mâ-bihî'l-iftihâr fart-ı şâd ile cem' ü tertîb eyleyüp ĥızmet-i ehlüllâh olmak ümniyyesiyle tab' ü temşîline ġayret-i dervîşânem maĥzâ bi'l-cümle tarîķat-i 'aliyyede bulunan ihvân-ı bâ-sâfâ ile ve sâ'ir mü'tâlâ'a iden zât-ı şerîflerden niyâz-ı 'âcizânem budur ki ĥîn-i mü'tâlâ'ada bu ĥaķîr-i pür-taķşîr Es-Seyyid Mehmed Tâhir'i ed'iyye-i hayriyyeleriyle yâd ü tezkâr buyurmaları başķa başķa temennî-i nâcizânemdür. Cenâb-ı Ĥaķķ ve Feyyâz-ı Muţlaķ ĥabîb-i Hudâ Muĥammedü'l-Muştafâ efendimüz ĥazretlerinin şefâ'at-i 'âlîleriyle bu rûy-siyâh u pür-günâh olan mûr-ı za'îfüñ cürmüni 'afv ile cemâl-i bâ-kemâl müşâhedesini nasîb [ü] müyesser eyleye, âmîn. Bi-ĥürmeti Seyyidi'l-Mürselîn.

1.3.8. Tetimme

Ḳuṭbü'l-‘ârifîn Seyyid Niẓâm-zâde Seyyid Seyfüllâh Efendi ḥâzretlerinin dîvânları ḥurûf-ı hecâ üzere müretteb olmayarak taḥrîr olunmuş. Egerçi tertîbi mümkün ise de on iki ḥarf nâ-mevcûd olduğundan şarf-ı naẓar olundu. Ğayr-ı mevcûd olan on iki ḥarfler dahı bunlardır: Šâ ve cîm ve ḥâ ve hâ ve zâl ve sâd ve zâd ve ṭâ ve žâ ve ğayn ve fâ ve lâ. Ve 14'üncü şâhîfede olan nuṭṭ-ı müşârun ileyhde beş beyt noḡsân oldığı ba'de't-ṭab' derdest olunan bir nüshada bulunmuş olduğundan teberrüken bu maḥalle taḥrîr olunmuştur.

Dünyâda gezdüm okudum yazdum, kazanc itmeğe bir düzünc düzdüm sultânım kardaş.

*Vâ'izüm şeksüz fâ'ide baña, ben ṭutmam hergiz söylerüm halka ağız ağız sultânım kardaş.*Žâhirem yekdür bâṭnum şekdür žâlîm kişilerden kelb dahı yeğdür sultânım kardaş.*Ḳâzîyüm ḡâzî halk sevmez bizi, mürteşîlerin kan olur yüzi sultânım kardaş.*Seyyid Seyfüllâh Allâh di Allâh, kırtara yarın seni zikrüllâh sultânım kardaş.*

97'nci şâhîfeye teşâdüf iden nuṭṭ-ı şerîfde bir beyt noḡsân olarak diğere nüshadan aîlaşıldığından bu beyt dahı bu maḥalle taḥrîr olunmuştur.

Bende-i Âl-i 'Abâ'yum Ehl-i Beyt'ün kemteri

Sevmez Âl-i Yezîd'i Ca'fer'iyüm Ca'fer'i

138'inci şâhîfede olan “Te'âl beyâ gel berü / Aç gözüñ olma ġâfilün” nuṭṭunun ikinci beytinün evveli ekşer nüshalarda âyîne-i ahî taḥrîr olunmuştur ve bir nüshada dahı ile ahî kitâbet olunmuş. Bu nüsha sâ'irlere nisbet bir miḡdâr münâsebet alur žann olunarak bu lafz ṭab' olunmuş idi. Mu'ahḡaren bir nüsha derdest olunaḡ “În ahî şavm ü şalât kücâ reved ḡacc ü zekât” taḥrîr olunmuş-ki şâhîḡ olan dahı bu nüsha oldığı teberrüken bu maḥalle şerḡ virildi ve bunlardan mâ'adâ žuhûr iden ġalatâtuñ taşḡîḡini mütâla'a idecek zevâtuñ insâfına ḡavâle iderek ricâ vü niyâz iderüz ki lafz-ı şâhîḡi bir varaḡa taḥrîr iderek maṭba'a-i dervîşâneme irsâline himmet buyuralar zîrâ ki istinsâḡ olunan nüshamız birkaç zevâtuñ elinden geçerek gene bir ḡaylice şaḡatât žuhûr itmişdür. Bu cihetden ma'zûr ṭutarak ıslâḡına olunacaḡ himmet ile def'a-i sânîde ṭab' olunmaḡ lâzım gelür ise asl muşâḡḡâḡ dîvân ol-vaḡt meydâna geleceğî âşikâr olduğundan ṭabî'-i ḡaḡîr tarafından cümle nużżâra ihtâr olunur ve 'azîz-i müşârun ileyhe bir ḡızmet olarak feyz-i rûḡânîleri me'mûl olunur.

‘Tarîkat-i ‘aliyye-i Halvetiyye’nün büzürguâr kutbü’l-‘ârifîn Seyyid Seyfüüllâh Efendi ibn Nizâmüddîn Efendi kıddesellâhü sirrühümâ hâzretlerinüñ âşâr-ı ‘aliyyeleri olan Mi‘râcü’l-Mü’mîn ve Câmi‘u’l-Ma‘ârif ve Eṭvâr-ı Seb‘a ve Silsile-i Tarîkat ve Silsile-i Nesebiyye ve Şeref-i Siyâdet ve Ma‘denü’l-Ma‘ârif ve Esrârü’l-‘Ârifîn risâlelerinüñ meyânlarında manẓûm nuṭṭ-ı mürşidâneleri ile müretteb Dîvân-ı nasîhat-‘unvânlarını Defterhâne-i ‘Âmire ketebelerinden ve merhûm-ı müşârun ileyh hâzretlerinüñ muḥibbânından Fâhir Efendi cem‘ine himmet buyurmuşdur.

Dersa‘âdet
Matba‘a-i Ahmed Kâmil – Sultân Bâyezîd’de Fu‘âd Paşa câddesinde numero 955
Sene 1326

2. BÖLÜM

**Mİ'RACÜ'L-MÜ'MİN, CÂMİ'U'L-MA'ÂRİF, ŞEREF-İ SİYADET,
MA'DENÜ'L MA'ARİF, ESRÂRÜ'L-ÂRİFİN**

2.1. Mİ'RACÜ'L-MÜ'MİN

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm

İdüb hâmd ü şenâ Allâh'a dâ'im
Şalâtı hem Resûlüllâh'a dâ'im

Dañı evlâdına Aşhâb'ına hem
Tahiyyât ü selâmdan soñra her dem

Ecelden ger virirse Hâkık emânı
İdem ba'zî nasîhatden beyânı

Şerî'at hâlin idem hem tarîkat
İkisinden žuhûr ide hâkîkat

Murâdum oķu adım diñle benden
Bu sözler sırrın idrâk eyle beñden

Bizi yâd eyleyeler bir du'âdan
Ricâ idüb Cenâb-ı Kibriyâ'dan

Hudâ farz eyledi beş vaķt nemâzı
İdeler kendüye ķullar niyâzı

Şalâtuñ bâtını var žâhiri var
Her işün evveli var âhiri var

Vuzû' itmekdür ol budur 'âdet
İdesin kendüñe bir hoş tahâret

Diye kendümi pâk itdüm necisden
Cemî'-i dünyevî kâr-ı 'abeşden

Tahâret bâtını dünyâ hayâlin
Gidermekdür göñülden ķıl ü ķâlin

Elin yuduķda diyesin İlâhî
Elüm çekdüm ķamu işden kemâ-hiye

Murâd olan gönüldür elden ey dost
Ne hâsıl saña kıurı dilden ey dost

Ki ya'nî pâk gönün kıamudan
Sekiz cennet dağı yedi tamudan

Gönülden Hâk'dan özge gide maşşad
Hudâ'dan ğayrı bulunmaya bir ferd

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

Kıaçan ağzuñ yuvarsın di-ki yâ Rab
Senüñ zıkrinden özge cümlesin hep

Dehânumdan yudum pâk itdüm anı
Kırâ'et eyleyem Seb'a'l-Meşânî

Ağız gönülde hażm-ı ma'rifetdür
Muķâbil eylemek zâta şıfâtı bir şıfatdur

Gönülde söz harfsiz lafż şavtsuz
İlâh ile kelâm itmek şıfâtsuz

Gönülden lafż ü şavtın cümle terk it
Çalış dilde kelâmuñlâhı berk it

Burunı mesh iderken olma ğâfil
Hayât olur burundan cisme hâsıl

Gönül burnı İlâh'a meyldür bil
Koķusun alsa olmaz ğayra mâ'il

Kıaçan yursun yüzüñdi şâhid olsan
Çevirdüm yüzümi kevn ü mekândan

Yüzüm döndürdüm ey Zât-ı Mutahhar
Olursa bakmayam 'âlem eger zer

Göñül envâr-ı Hâk'ıñ aynasıdır
Yâ cân anı n'ider Hâk'ıñ nesidür

Çevir cân yüzini Hâk gayrısından
Halâs it kendüñi cân şayrusundan

Başuña mesh' iderken söyle yâ Rab
'İbâdâtum başumda tâc ola hep

Göñül yaşıdur ikrâr Hâk'a şûfî
Olur dil Hâk'a ikrâr-ile şâfî

Žuhûr itse kaçan kalbünde inkâr
Görinür 'âlem-i kalbünde küffâr

Kaçan gûşa gele nevbet budur söz
Tola envâr ile dil şehri dîrûz

Kulağuma diyesin mesh'i virdüm
Bu dünyâ sözlerin cümle çıkardum

Şafâ-yı cân ü dildür gûşı göñlüñ
Acı söz söylemekdür hûşı göñlüñ

Göñül den sîr çıkar nuṭk-ı cihânı
İder dünyâ sözi cânâ ziyânı

İrişdiğinde gerdânıña nevbet
Diyetin virdigün bâr-ı emânet

Çeküp ol yüki boynumda getürdüm
Ümîdüm var ki yerine yetürdüm

Göñül gerdânı Hâk fermânıdur bil
Hâk'ın fermânı cân dermânıdur bil

Şakın zâlim cehûl olup be-gâyet
Hudâ'dan gayrıya itme itâ'at

Ayağın yumağa geldükde söyle
Tarîkünde ayağum sâbit eyle

Göñül pâyi ide cânunda cevalân
Cemâli Hâk ola maşûdı her ân

Öziyle kesile dünyâ işinden
Halâs ola cihân endîşesinden

Bu kerre niyyet eylerse şâlâta
İrişdi Hızır-ı dil âb-ı hayâta

Yemîn ile tuta ol bu cihânı
Yesâr ile zemîn ü âsmânı

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

. — — — / . — — — / . — —

İkisin dahı atdum diye arda
Bulardan bilürüm yok çâre derde

Kıyâm-ı dildür Allâh'a irişmek
Ki ya'nî bendedür şâha irişmek

Ne anda cân kalur ne ten ne sen ben
K'eydür varluk kalur ol vech-i ahsen

Rükû'ın hem kıyâmuñ hem sücûduñ
Kamu mahv itmek içündür vücûduñ

Aradan senlük ve benlük çıķıncaķ
Görinür dost ili bunda baķıncaķ

Bu üslûba kaçan olmaz ‘ibâdet
Aña dirler hemân bir ķurı ‘âdet

Selâmun žâhir ider sağ ü sola
Virirsin iki cânibde kim ola

Melekdür ol tıranlar yâhûd insân
Selâmuñ anlar içün ola her ân

Velî bâtın selâmın diñle benden
Dirüm fî'l-cümle ahlâķ-ı ledünden

Yemînünde olub şâf şâf dururlar
Selâm virdükde senden feyz alurlar

Yesârında tıurur cümle zemâyım
Diler senden selâm anlar da dâyim

Ki tebdîl olalar Hâķķ rahmetine
Mülebbes olub insân sûretine

Namâzuñ kimi sünnet kimi farzdur
Edâ it anı Allâh’a ki farzdur

Bu dört sünnet Muhammed itdi anı
Buyurdı farzı halk iden cihânı

Göñül farzını diñle sünnet ile
İrişesin erenler himmet ile

Kaçan cennet şafâsuñ isteye dil
Göñülde sünnet oldur sen anı bil

Göñül farzıdur Allâh'uhn cemâli
Bulur diller cemâl ile kemâli

İrişe çün seher vaqti namâzuñ
Tur eyle Hâzret-i Hâkq'a niyâzuñ

Śalât-ı űubh göñlüñ ey birâder
Tecellâ ide ol Zât-ı Muṭahhar

Cihân-ı űulmetden ol vaqtin olur pâk
Görinür göziñe zerrât-ı hâşâk⁷

Oķu ba'de's-salât es-subhü Yâsîn
Ki Kṡur'ân ile idrâk olunur dîn

Göñül Yâsîn'i sırrı Muśtafâ'dur
Żuhûra gelse ğâyetde śafâdur

Biraz zıkr ile kıl işrâķı andan
Hażer it gelmesün hıç terk senden

Göñül işrâķı envâr-ı Hudâ'dur
Hemân śanma śalâta iķtidâdur

İrişdi öyle kıl anı da ṭurma
Zebânîler yüzün ṭamuda görme

Budur dil öylesinüñ bil nişânı
Tecellî ide hûş sâliñe cânı

Güneş irişdügi dem üstüvâya
Görünmez ol vaqtd e hıç sâye

Cemî'-i cânı nâssuñ emr-i Hâķ'dur
Muķarrerdür ki rûhuñ űıllı yoķdur

(Mefâ'îlün-Mefâ'îlün-Fe'ûlün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

Oķı andan Tebârek'le Tekâşür
Münevver eyleye göñlün evin nûr

Tebârek sûresi budur göñülde
Ki arta 'aşķ-ı Hâķķ tırmaya dilde

Tekâşür göñlüñüñ efkârlarıdır
Bunı pâk elyeyen göñül arıdır

İrişdi vaķt-i 'aşruñ tırma zinhâr
Edâ it sünnet ile farzını var

İkindi dilde esmâyı sıfâtdır
Ki gölge ol vaķitde iki ķatdır

Tecellî itse esmâsı sıfâtuñ
Görinür dilde 'aksi kâ'inâtuñ

Şalât eyle üçer yüz kez Resûl'e
Şefâ'at ma'deni aslû'l-usûle

Oķı ğamm ile Naşruke sûresin hem
İki 'âlemde görmesün gözüñ ğam

Göñülde ğam cümle ihtilâfı
Giderüb eylemekdür ķalbi şâfı

Dilüñdür Ka'be naşrı anı senden
Muşaffâ eyle gör eşķali birden

İrişdüğünde ahşamuñ şalâtı
Edâ it yohsa görsün memâtı

Dahı hem altı rek'at soñra kılsañ
Olursın ol gün î mân ile olsañ

Göñül aḥşamıdur ḡalbün fenâsı
İşinden alıḡor aḥşam bu nâssı

Ḳaçan irse fenâ-yı ḡalbe dervîş
Mu'attal olur andan dünyevî iş

Yemek yi Ĥaḡḡ'a ḡamd eyle şükr ḡıl
Olunca yatsunuñ vaḡti źikr ḡıl

Göñül źikri budur her mâsivâyı
Göñülde ḡoymaya bâd-ı hevâyı

Vücûdı varluḡuñ maḡv eylemekdür
Aradan kendüzin sehv eylemekdür

İrişe yatsu vaḡti itme ihmâl
Edâ it sünnet ile farzı fî'l-ḡâl

Otururken dahı ba'de'l-vitr bil
Nevâfilden iki rek'at namâz ḡıl

Göñülde yatsudur esmâsı źâtuñ
Tecellî itse maḡv olur sıfâtuñ

O vaḡtin gökde yıldızlar görinür
Benek altunlı ḡaftânlar būrinür

Ḳaçan esmâ'-i Ĥaḡ itse źuhûrı
Fola dil 'âlemi ḡılmân ü ḡûrî

Oḡu andan Tebârek'le Tekâşür
Münevver eyleye göñlüñ evin nûr

İdüb tevâhîdi andan hûya başla
Kemer bağla biraz uyhuya başla

Ne-kim rü'yânda görseñ hayr ile şerr
Anı pîrûñ öñünde eyle ezber

Geçince gicenün nısfından artıķ
Gerekmez saña ğaflet senden artıķ

Turub on iki rek'at kıl teheccüd
Bu hâlde menzîlün cennetde mevcüd

Yüzüñ sür yire eyle zârı Hâķķ'a
Derûnı tâlib ol dîdâr-ı Hâķķ'a⁸

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

Qabûl-i hâzret olmazsañ eger sen
Cehennemde senüñçün yanayım ben

Meger olmaya zâruñ cân u dilden
Ne hâsıl cân ü dile âb ü gilden

Seher vaktine dek zıkr eyle andan
Hâķâyıklar žuhûr eyleye senden

Teheccüd dilde istiğrâķ-ı Żât'dur
Ki baħr-i Żât içinde hem-sıfâtdur

Ki ya'nî kıatre bahre vâsıl oldu
Murâdı sâlikün heb hâsıl oldu

Velî şart oldu bir mürşid gerekdür
'Amel mürşidsüz olsa bir emekdür

Gerekdür dahı andan tevbe u telkîn
Bulınur tevbe vü telkîn ile dîn

Göñül telkîni zıkr-i ıalbe dirler
Tevbe mâsivâ-yı seyle dirler

Muhabbetdür geçincek şeyhe andan
Dahı sevseñ gerek pek şeyhi cândan

Muhabbet şeyhe göñülde güneşdür
Güneş olmazsa ‘âlem bir hâbeşdür

Girerseñ Erba’în’e dahı hoşdur
Riyâzetsüz sûffîniñ içi boşdur

Göñle Erba’în halkdan kesile
Ola ‘uzlet aña Hâk’a vesîle

Qarañluqda gerekdür Erba’în hem
Qarañluqda ider rûhla nefis dem

Göñül qarañluğı ten perdesidür
Egerçi tende cân perverdesidür

Sekiz cennet ile ‘arş [ü] kürsî enbiyâlar
Yedi qat gök melekler evliyâlar

Maqâmı bunlaruñ cân ‘âlemidür
Sözüm idrâk idenler Âdemî’dür

Yedi tamuydı qat bir hased [ü] kîn
Cemî’îsi perî [vü] cinnle şeyâ’în

Maqâmı tende olur bunlaruñ bil
Dilerseñ Hâk’ı bunları fenâ kııl

Eger ‘ilm ü ‘amel olursa s  r 
Varub mülkine irmezse n  r 

Ne cisme feyzi var anu   ne c  na
Emekd  r   ekdig  n gitdi yab  na

  ol ‘ilm      ol ‘amel kim h  l yokdur
  ovandur arısı çok balı yokdur

Kişide derd gerekdür derd gerekdür
Bu yola gitmege ki merd gerekdür

Kesegin inine      r girer mi
Güneş n  r n  h      eb p  r görür mi

     n lo  masını ser  e yudar m  
  arınca güve     fe y   gider mi

  ter mi   ar  a b  lb  l gibi hergiz
Virür mi b  y-ı g  l y   Allâh nergiz

Olur m   gökde iki   ems-i hâver
Y   bir tahta   ı  ar m   iki server

Cihânda ‘izzet [  ] devlet [  ] menâsıb
Değildür   alibi H  a    ’a m  n  s  b

  a  an bir yire bir yerden gidersin
Birin elbet   bir  n  terk idersin

(Mefâ’  l  n-Mefâ’  l  n-Fe’  l  n)

· _ _ _ / · _ _ _ / · _ _ _

Eger terk eylemezseñ bu cihânuñ
Muḳarrer ehli sen olduñ cihânuñ

Eger nefsüñ dilerse bu cihânı
Yüri zıkr itme hergiz ol cihânı

Bilürüm cümle öğrendüñ 'ulûmı
Otuz günde bir añmazsın ölümü

Cemî' hayr ü şerr olmuş vuḳû'uñ
Niçün olsun bu dünyâya rükû'uñ

Hudâ çün kısmet itmüş rızḳuñ evvel
Nedür bu itdigüñ efkâr-ı mühmel

Egerçi bu sözüm gelmez saña hoş
Ya bengîsin ya tiryâkî ya serhoş

Muḳarrer kendü hâlünü bilürsin
Niçün 'âşıqlara münkir olursın

Şaḳın dahl eyleme hergiz 'avâma
Çün irmedi göñül zıkrı devâma

Ĥayâtuñdan senüñ yegdür memâtuñ
Kaçan ḳalbe irişmeye salâtuñ

Ne varduñ Ka'be'ye itdüñ tavâfı
Göñül bunlardan olsa idi şâfî

Zekâtuñ gerçi yılda bir virirsüñ
Derûnuñda yine hınzîr görürsüñ

Olursuñ yılda bir kez gerçi sâ'im
İçinde ḥubb-i dünyâ gine ḳâ'im

Śusar gerçi yanar dilüñ damağüñ
Söyünmez âteşi hırś u tama'üñ

Bu žâhir dilüñ öğrenmiş 'ibâdet
Derûnuñda karînüñdür kıra'at

Degildür vârişi Fahr-i Cihân'üñ
Muhâlif olsa fi'ili şer'a anuñ

Baňa vâriś dimişdür müttakîler
Resûl evlâdı gibidür takîler

Ki anlar eylemezler hergiz 'isýân
Görünmez gözlerine 'avret oğlan

Virüb rüşvetler alurlar menâsıb
Bu iş anlara olsun mı münâsib

'Acâyib kıssâdur vallâhi bu kıssâ
İşidüp almaya bu nuṭkı hisse

Yâ mecnûndur yâ münkir yâ münâfık
Degildür ol habîs bir dîne lâyıķ

Cihânuñ şöyle tutmuşdur şeyâtin
Şeyâtin den görünmez ehl-i bâtin

Muṣarrer kendü hâlünden bilürsün
Niçün 'âşıqlara münkir olursun

Cihânda 'âlim Rabbânîler var
İçi tışı tolıdur 'aşķ satar

Yumuş yüz dünyâdan geçmüş bilesin
Yetürmüş kendüsin içmüş tolusın

Yüri pîrine teslîm it özüñi
Saña seyr itdüre tâ iç yüzüñi

O vaqtin kendü yüzüñden bezesüñ
İşitmezsüñ sözimi ki göresüñ

Tapar kâfir yapar bir nice putlar
Saña put sîm ü zerdür levn putlar

Yüri nefsüñ murâdından halâs ol
Yeter bu cîfe ile kir ü pas ol

(Mefâ'îlün-Mefâ'îlün-Fe'ûlün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

Bu sözlerden ta'an şanma murâdum
Çü dervîş oldu halk içinde adum

Gerek dervîşe dervîşâne sözler
Bu sözlerden uyana nice gözler

Senüñ şol şandıguñ erbâb-ı devlet
Kıyâma turub itdüklerüñ 'izzet

Tozı toprağı ile oyun oynar
Bülûğa yetmedik oğlana beñzer

Cihânuñ devletin Kıur'ân'da Allâh
Dimüş lu'b ile lehve beñzer ol şâh

Şol iş kim seni itmez Hâk'a vâsıl
Anı işler mi hergiz olsa 'âkıl

Hâdîs-i Muştafâ âyât-ı Kıur'ân
Beyân itmüş velî itmezsın iz'ân

Bu dünyâ cîfedür tâlibleri kelb
Ne bilsün kelb olanlar dîn ü mezheb

* Cihân halkı dirîgâ oldu Seyfî*
* Kâmusın eyledi dîvâne dünyâ *

Mîsâl bir gicedür şimdi 'âlem
Kesilmez rûzgârı diñmeyüb hem

Olur nûrundan anuñ dil münevver
Senüñ îmânuñ anda şem' e beñzer

Bu dünyâdan anı kabriñ evine
Kim iletürse gâyetle sevine

Cihân içinde az kaldı n'idem âh
Derûnuñda diye bir kerre Allâh

Kişiye Hakk demek cândan gerekdür
Şakın sanma ki cân tenden gerekdür

* İlâhî pâdişâhlar pâdişâhı *
* Nizâmîoğlu'nuñ çokdur günâhı *

'Înâyet baña ey sultân-ı 'âlem
İderseñ çekmeyem bir zerrece gam

Ricâmuz Rûz-ı Maşer'de varavuz
Ehîbbâmuzla dîdâruñ görevüz

Nice bunda idersüñ zikri deverân
İdevüz Cennet-i A'lâ'da cevalân

Şu içmeyüp çekerdük Erba'in'ler
İçür cennetde bize Âb-ı Kevşer

Yimezdük hâlvat içinde ta'âmı
Bize Maḥşer'de vir Dârüsselâm'ı

Murâdımız karanlık yerden ey dost
Bizi kıl Rûz-ı Maḥşer nûrdan ey dost

Kesildük çünkü halkından cihânuñ
Dilerûz komşulığın Muştafâ'nuñ

Çü sensin gönlümüzde bize ma'îlûb
Gerekmez bunda maḥbûb ile maḥbûb

Serây [ü] kâsırımız yok bunda hergiz
Cemâlün cennet içre isteriz biz

Vefâsı çünkü yokdur rûzgâruñ
Olur mı lutfı hergiz bî-karâruñ

Civân eyler yigit eyler pîr eyler
Şoḡar yer altına âḥir yer eyler

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ûlün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

Şoñ ucı sıḥḥatüñ âḥir ölümdür
Yâ cennet yâ cehennem hod yolumdur

Hele ben görmedüm dünyâ huzûrın
Göreydüm bârî Ḥaḡ dîdâr-ı nûrın

Yerüm cennet olur yârüm melekler
Ḳabûl olur ḡatuñda her dilekler

Olunca ben ḡula senden 'inâyet
Ḥabîbüñ Muştafâ ḡılur şefâ'at

Egerçi ben ıuluñ 'iıyânı çoııdur
'İnâyet bahrinüñ pâyânı yoııdur

* Niżâmîođlı'nuñ çoııdur günâhı *

* Anuñ 'afvın diler senden İlâhî *

Dilerüm rûz u ŧeb î mân ile dîn
İŧidüp bu du'âya diyinüz âmîn

Sözüm kendümedür ğayra degildür
Murâdum hayradur ŧerre degildür

Huıûsan ŧimdi halka kahvehâne
Murâd-ı nefse olmuııdur bahâne

Ezel ŧeytâna yer meyhânelerdi
Dirîĝâ ŧimdi kahvehâne oldu

Ezelden ehl-i 'ilm ehl-i tarîkat
Varub câmi'de eylerdi nasîhat

Temâıâ bu ki 'âlem-i sâhte sûfî
Mekânı kahvehâne oldu sâfî

Eger dersen-ki anda söylenen heb
Ma'ârifdür ma'ânîdür müretteb

Kelimâtuñda bilürüm bir ersin
'Aceb hurde çeker diñler karârsın

Hidâyet iriıür kiııye Hâııı'dan
ıaıın ıanma olur dilden tudaııdan

Ne ısıı hâl içinde olmasa hâl
Virür mi 'ömri bâda kııl ile kıâl

Şu söz kim dilde olmaya muhakkak
İder laklakdur ancak kurı laklak

Çalınur anda sâz ü söz ü çengler
Yinilür berş ile efyûn ü bengler

Anı zevk ü safâ sanur görenler
Okurlar ehl-i sâza âferînler

Şadâ-yı çeng ü def [ü] nây ü cigâne
Virür Deccâl žuhûrından nişâne

Şanursın çeng bizüm ile degilmüş
'Acûze pîrezendür kim bükülmüş

Tagıtmış saçını eyler figânı
Şapıdur anuñ öñünde yılanı

Şanursuñ nâyı kim işitse kefler
Şağın câzûdur efsûn okur anlar

Budur çeng ü def ü nâyüñ derûnı
Olasuñ zıkr ü tevîdûñ cünûnı

İderler lu'b ü şatınc ile pendı
Yeñilseñ çıkmaya içinde derdi

O şatıncuñ görürsin evleri var
Her evinde şeyâtin dîvleri var

Şu tûle yolları kim lağrıdur
Cehennem âteşinüñ tağlarıdur

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

Göñül şatınc ü nerdini ıo diñle
Farîkat ehlinüñ derdini añla

Diler rûh ide nefsi Hâkık'a da'vet
Mu 'âd nefis ola cân ehl-i bid'at

Yañılsa nefsüñ olduñ ehl-i 'izzet
[V]uruldı başuña tâc ü sa'âdet

Olurlar sâde-rû anda civânlar
Virürler kıadd-i bâlâsına cânlar

Bilürsüñ 'âşık olduğıñ civânı
İki bölük yolundan çıkmış anı

Yapılmış ak deriden bir tuluğdur
Fenâdur 'âkıbet vardır yâ yokdur

Civânı bâtını dîdâr-ı Hâkık'dur
Gözünden kanı olmaz durma bakdur

Bakınca sanduñ ol kâşıl hilâle
Büküldi kâmetin döndi çüdâle

İrağdur menzilüñ sarıpdur çü râhuñ
İki kat eylemüñ kıaddüñ günâhuñ

Göñül ebrûsı Hâkık'ıñ cezbesidür
Eger diller o cezbe cân eserdür

Bakub müjgân-ı çeşm-i yâre her dem
Olur sîneñde bağıruñ pâre her dem

Seni takmış yider bir kılla şeytân
Şanursuñ ta'alluk yakmasıdır

Ruhında yârüñ ol hâl-i siyâhı
Çekersüñ göricek göñlüñden âhı

Seni nefis eylemüñ mat'ûn cihânda
Ki Hâkķ'ıñ 'aksidür görinen anda

Kaçan seyr itseñ ol rûh-ı revânı
Aķar yaşıñ yerine dîde ķanı

Göñülde serv-i ķadd-i bâlâ olub dil
Cenâb-ı ķurb-i Hâzret ola menzil

Lebi derdine yârüñ olduñ epsem
Anı bilmezseñ olur ol saña sem

Leb-i dilber göñülde cezbe-i Hâkķ
Žuhûr itdügi vaķt olur muhâķķaķ

O zülf-i yâr göñlüñ teşvîşidür
Haķâ âlâtıdur hep ķul işidür

Göñül zülf Hudâ'nuñ sâyesidür
O sâye ehl-i Hâkķ sermâyesidür

Gelürler anda nice kâsebâzlar
Ururlar raķs idüb 'uşşâķa nâzlar

Şorarsañ kâsebâz dersini oĝlan
Seni döndürmüş oynar çerh-i gerdân

Urur tâķla sürer yüz o perîler
Yanuñdan gitmez almayınca bir zer

Deveyi görse ķurt yüz yire sürter
Futar burnından âhir anı yırtar

Göñüldür kâse sensüñ kâsebâzı
O kâse koyma çerh-i Hâkık'a bâzı

Kaçan nefis itse kendin saña ğaltân
Murâdı senden almağ ister î mân

Göñülde berş ile efyûn riyâdur
Ribâ ifrâ ile olsa hatâdur

(Mefâ'îlün-Mefâ'îlün-Fe'ûlün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

Ziyâde keyf iseñ beñzüñ bozılur
Sözi söyler iken gözüñ süzilür

Mürâyînüñde gitmezse riyâsı
Şeyâînden bulur mı hîç halâsî

Riyâ üzre muğarrer olsa her dem
Bozılur dîn ü î mânı olur kem

Kalender kıanı dilde esrâr idesüñ
Âhiret ahvâlüñ efkâr idesüñ

Hayâl-i mevt irişse kıalbe her ân
Olur âbdâl-veş dembeste hayrân

Müsâvî ğıybetüñdeki yeridür
Varur mı anda şol-ki dîn eridür

Mesâ'il-i ma'rifet esrâr-ı tevâid
Yeridür hanqah [ü] câmi yâ mescid

Budur dilde mesâ'il ey birâder
Kaçan nefisini 'izzetle añarlar

Diyesüñ bir ħabîsdür cürm pek çok
Cenâb-ı Ĥazret'e lâyıķ işi yok

Göñülde nefsini itseñ müsâvî
Şaķın şanma müsâvîyle müsâvî

Murâdum Zât-ı Bârî ĥürmeti-çün
Ĥabîb-i Fahr-i 'Âlem 'izzeti-çün

Yüreğüm acıdı ĥalk-ı cihâna
Faķır itdi bu ĥalkı ĥahvehâne

Diyemem ĥahveyi içmek zarardur
Bunı te'lîf iden bir gerçek erdür

Velî bozdılar âyîn-i Resûl'ı
Unutdılar fûrû' ile usûl

Gel insâf eyle ķo keyfüñ murâdın
Muĥammed dîni ise olduğñ dîn

O sözler kim size naķl eyledük biz
Olur mı Muştafâ şer'inde câ'iz

Günehkârum günâhum bî-nihâyet
Bulunmaz rahmetüne ĥadd ü ģâyet

Ėulâm-ı 'âsîyüm kârum ĥaĥâdur
Şuçum 'afv eylemek senden 'aĥâdur

Esîr-i nefis-i şûm oldum meded ķıl
Beni dûr eyledi senden meded ķıl

Murâdum ĥazretüñden budur ey dost
İdesüñ ben günehkâra hidâyet

* Nizâmîoğlu gerçi 'âsi kuldur *

* Ümîdüm bu ide ceddüm şefâ'at *

Şu gibi aşkar şâf dilüz yok karârımız

Deryâ-yı 'aşka müntehîdür çeşme-sârımız

Bâl ü per açsa mürğ gönül dosta dek gider

Sîmurğ-i Kâf olur bizüm ol-dem şikârımız

Bâkî cemâl-i Hâzret-i Hâk ş mübtelâsıyuz

Yokdur fenâya anuñ içün i'tibârımız

Şol deñlü mest-i Bezm-i Elest'üz bugün ki biz

Kevşer şerâbı def' ider ancağ humârımız

* Dönmezdi çerh gibi Nizâmîoğlu âh idüb *

* Elde olaydı vâ'iz eger ihtiyârımız *

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

'Aceb halk eylemiş bu nefsi Hâlîk

Elinden nefsün 'âcizdür halâyîk

Bugün sâlih [ü] muvahhîd [ü] müttakîdür

Görürsün yarın olmuş bir münâfîk

Döner ki Hâk ş'a zîkr ü tât eyler

İder her hîzmetin dergâha lâîk

Uyar şeytâna gâh eyler fesâd

Olur Rahmân ki fi'ili muâtâbîk

* Nizâmîoğlu'n halâs it nefs elinden *

* Ola ef'âli heb şer'a muvâfîk *

(Mefûlü-Mefâ'ilün-Mefûlü-Mefâ'ilün)

— — . / . — — — / — — . / . — — —

Mağsûd bu ben 'abdüñ yâ Rabbi bu dersinden
Dûr eyleme soñ demde î mân ile dîninden

Ahlâk-ı zemâyimden dil levhîni pâk eyle
Luṭfuñla 'inâyet kıl sen sûret-i aḥsenden

İsrâfîl urun Sûr'ı cânlar gelicek cisme
Ne sûret ile kalkam ḥaşr olmağ için senden

Bir tâ'at eyler iken biñ dürlü hatâmuz var
Sen pâdişâha lâyıḳ a'mâl-i ḥûşî kıandan

Mümkün ola mı vuslat dîdâr-ı Ḥaḳ'a miskîn
Mâdemki kişi geçmez kendü kendiliğinden

Bu kıl ile bu kâliş 'ilm ile 'amel sandum
Bir zerrece 'aşḳuñ yek 'âşıklara biñ cândan

* Bilmem n'ideyüm ol Ḥaḳ cân ayrılıcaḳ bu tenden *

* Bu cürm ü günâh ile râzî ola mı benden *

(Mefûlü-Mefâ'ilün-Mefûlü-Mefâ'ilün)

— — . / . — — — / — — . / . — — —

'Ömr âhire irişdi ihlâs ile tâ'at yok
Nefsüm beni kıl itdi ol şâha itâ'at yok

'İlmse tağayyürde ḥalk ise taḥayyürde
'Ârif dinilenlerde bir vecdle hâlet yok

Taklîd ile setr oldı taḥkîḳ olan 'âşıklar
Her bir kişi bu şeyḥdür nûrânî 'alâmet yok

Ben ise günâhumdan nâle iderüm her dem
Bir gayrınıñ ahvâlün bilmeğe velâyet yok

Efkâr ile mecnûna döndüm n'ideyüm bilmem
Hâlüm nice ola âhir keşf ile kerâmet yok

‘Âlimlerimiz şimdi bir hâlete düşmüştür
İtdükleri ef’âlün haqqında bir âyet yok

* Bilmem n'ideyüm ol Haqq cân ayrılacak bu tenden *

* Bu cürm ü günâh ile râzî ola mı benden *

Terk eylemezüm gerçi evrâd-ile ezkârum
Ammâ ki derûnumda hep dünyâdur efkârum

Tâ’atda şanur her kim görse beni mescidde
Almağ ile satmakta bâında olan kârum

Kuşak kuşanup gerçi bir mürşide didüm Haqq
Ka’ itmekde çârum yok bilmediği zünnârum

Yâ Rabbi ‘inâyet kı l al benlüğimi benden
Dîdârûña mâni’dür bu nâmûs ile ‘ârûm

Dil firkat ile yandı yâ Rabbi ‘inâyet kı l
Hicrân ola-mı âhir terk eylemeden varum

(Mefûlü-Mefâ’ilün- Mefûlü-Mefâ’ilün)

— — . / . — — — / — — . / . — — —

Tahmîd idicek hâkim-i kudret eli tâ evvel
Kor mı ziyâde ide ya tamudaki nârum

* Bilmem n'ideyüm ol Haqq cân ayrılacak tenden *

* Bu cürm ü günâh ile râzî ola mı benden *

Yurd eyledi dünyâyı kendüsine hâlk ekşer
Var itme diseñ küfri oğurlar ol ezber

Naql dili dünyâya her kişi değışmekde
Ol mertebe hâlk azdı dirler saña yok Mağşer

Bu sûret-i zâhirde her birimiz Âdem'dür
Bâtına nażar kılsañ cân sûreti hep ejder

Cân bu mı ki hâbs oldı bu câh-ı vücûdumda
Ya'kûb dil anuñ çün her şâm ü seher ağlar

Deryâ-yı tahayyürde kıldum n'ideyüm âhir
Bu cânumı 'Azrâ'îl şu gündeki kabz eyler

Biñ dürlü günâhum var a'mâl-i şalâhum yok
Nuşûret ile Mevlâ yarın beni haşr eyler

* Bilmem n'ideyüm ol Hâkık cân ayrılacak tenden *

* Bu cürm ü günâh ile râzî ola mı benden *

Bu ten kafesinden câm mürği idicek cevelân
Cennet mi ola menzil yâhûd dûzah ü nîrân

Şol gün ki mezârumda tenhâ kalıcağ bilmem
Dîvâ ile melâ'ikden anda kim ola yârân

Dünyâ hevesi hubb-ı uhrâyı unutturdu
Her bir kişi hayretde dem-beste olub sekerân

Yâ Rabbi "Niżâmoğlu'n" dâr eyleme vaşluñdan
Yağdı beni kül itdi bu âteş ile hicrân

Şimdi baña müşkil bu âhir nice olur hâlim
Benden yaña gel dirse ol Hâlık-i İns ü Cân

Rûz-ı ezeli bilmem taqdir olunan hâlî
 Gammıdur ekrem itsem her şâm ü seher nâlân

* Bilmem n'ideyüm ol Hakk cân ayrılacak tenden *

* Bu cürm ü günâh ile râzî ola mı benden *

Yüzüm kara günâhum çok nice ideyüm n'eyleyüm
 Saña lâyıķ 'amelüm yok nice ideyüm n'eyleyüm

Şaşırdı bu nefis yolumı hergiz aındurmaz ölümü
 Mevlâm bilürsün hâlümü nice ideyüm n'eyleyüm

Ey yeri gögi yaradan yüzüm ağ it karadan
 Kurtar beni emâreden nice ideyüm n'eyleyüm

Her gün olmakda günâhum 'aceb-mi değmese âhum
 Benim lutf ısı penâhum nice ideyüm n'eyleyüm

Bir yaña mülk ile mâlum bir yaña ehl ü 'iyâlüm
 Mevlâ'm saña ma'lûm hâlüm nice ideyüm n'eyleyüm

Bir yaña altun ü aķçe bir yaña çift [ü] çubuk [ü] bağçe
 Böyle üslûb böyle lehce nice ideyüm n'eyleyüm

Bir yaña giyme kuşanma bir yaña dîbâ döşetme
 Bu nefsum ider üşütme nice ideyüm n'eyleyüm

Bir yañadan düzme yirüz bir yañadan çalışub yirüz
 Kendümüz insân sanuruz nice ideyüm n'eyleyüm

Bir yañadan söz ile sâz bir yañadan güzel âvâz
 Bir yañadan dilber-i şîve-nâz nice ideyüm n'eyleyüm

(Müstefilün- Müstefilün- Müstefilün- Müstefilün)

— — . — / — — . — / — — . — / — — . —

Bir yañadan Allâh zikri bir yañadan dünyâ fikri
Bir yañadan nefsum mekri nice ideyüm n'eyleyüm

Bir yañadan kesme biçme bir yañadan yime içme
Bir yañadan uyma çoçma nice ideyüm n'eyleyüm

Derdüm bir değil beş değil bahtum baña yoldaş değil
Bu olur beter iş değil nice ideyüm n'eyleyüm

* “Seyyid Nižâmogh” oldı meded kıomaz alur bu derd *

* Luṭf ü ihsânı çok ehad nice ideyüm n'eyleyüm *

Nice olur âhir hâlimüz kıardaş sultânum kıardaş
Ne yire uğrar yolımız kıardaş a cânım kıardaş

(Fe'ilâtün-Fe'ilâtün- Fâ'ilün [Fa'lün])

(Fâ'ilâtün- Fâ'ilâtün- Fâ'ilâtün-Fâ'ilün)

— . — — / — . — — / — . — — / — . —

Ṭışımız hoş hoş içimiz boş boş
Korqarum yârın diye keş keş sultânum kıardaş

Ṭışımız nûrdur içimiz kördür
Dirlerse yârın bu nerdendür sultânum kıardaş

Ṭışımız düzgün içimiz buzgun
Rûz-ı Kıyâmet cehennem azgun sultânum kıardaş

Ṭışımız hâsıdır içimiz paıdur
Dünyâ mü'mine dükenmez yaıdur sultânum kıardaş

Dervîşdür ıtışum pür-hıışm içüm
Bilmezem yârın bir ğarîb başum nice olur kıardaş

Sözümüz sâfdur içimüz lâfdur
Kıyâmet Günü bir büyük havfdur korğarum kardaş

Tışımız ‘âlim içimüz žâlim
Sorulur yarın itdüğüm žulm sultânım kardaş

Başumda tâcum içümde ‘âcum korğarum yarın
Bul-ki şuçum sultânım kardaş

(Müfteilün-Müfteilün-Müfteilün-Müfteilün)

— . . — / — . . — / — . . — / — . . —

Nefsini kim bildi bugün bildi nedür bâr-ı Hudâ
Böyle imiş tutma gümân kavlı-i Resûl Muştafâ

Âyîn-geh ile nażar-ı ‘aksini sâlmış anda Hâkķ
Cemâline celâline oldu göñül mekân aña

Nûrımdur nârımdur anda žuhûr iden şıfat
Nûrına baķ nârını ķo eyleme nâra iķtidâ

Bâķi kılub ezel ebed mülküne şâh olam diyen
Kendi vücûd varluğun eyleyen ‘aşķla fenâ

Ahvel olub eğri baķan râh-ı Resûl Ahmed’e
Toğrı tarîķi bulmadı eyledi ‘ömrini hebâ

Kim-ki göñül âyînesiñ tev’hîd ile itdi cilâ
Şübhesüz ol âyineden görine ol kevn ü mekân

‘Aşķa marîz olanlara şerbet-i vaşl imiş ‘ilâc
‘Aķlı-mı vardur o huşķ derdine itmeye devâ

Hâķîķatde Muḥammed’e tâlib olub irişmeyen
Dâmen-i mürşide yapış tâ irişe lutf-ı ‘atâ

(Müstefilün- Müstefilün- Müstefilün- Müstefilün)

— — . — / — — . — / — — . — / — — . —

* Seyyid Niżâm oğlu hâcem bensiz dilerseñ seni *

* Al benlüğüm benden kamu sen kal hemân yâ Rabbenâ

(Mefâ’îlün-Mefâ’îlün-Fe’ûlün

. — — — / . — — — / . — —

Kaçan bu uyhudan bîdâr olursuñ

Görüb dîdârı berhûrdâr olursuñ

Eger kendüñi yoğ itdüñse kendüñ

Bulub kendini kendüñ var olursuñ

Bulursañ kendini kendüñde kendüñ

Hemân mutaśavver-veş berdâr olursun

(Mefâ’îlün-Mefâ’îlün-Fe’ûlün)

. — — — / . — — — / . — —

Göñül levhîni pâk itdiyse tev’hîd

Enîs ü munis-i dildâr olursuñ

İçerseñ câm-ı vahdet cür’asından

Varub bî-nâmus u bî-‘ârr olursuñ

Tabî’at ‘âleminde olma mahbûs

Şağın gâyetde ehl-i nâr olursuñ

Olursuñ “Mûtûķable en temûtû”

Ebed mülkünde tâcdâr olursuñ

Yıkarsuñ kal’a-i nefsiñ hisâruñ

Muķarrer Hâyder-i Kerrâr olursuñ

Ferâmûş itme “Seyfî” “Küntü kenz”i

Ki zîrâ yâr iken ağıâr olursun

Şümme'l-kitâbü Mi'râcü'l-Mü'min bi'avnillâhi'l-Meliki'l-Vehhâb Kûtbü'l-ârifin gavşü'l-vâsılın Seyyid Seyfüllâh ibn Seyyid Niżâmüddîn şaddesellâhü sirrahû'l-'azîz efendimiz hazretlerinüñ kendi tarîkat-ı 'aliyye silsileleridür.

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

Be-gâyet 'izzet-i devlet sa'âdet

Tarîk-i Muştafâ'dan oldı bî'at

İrince silsilem râh-ı Resûl'e

Şefâ'at ma'deni aslû'l-usûle

Kulaş [v]ur ideyüm ism ile taşrîr

Hâşşınca Muştafâ'ya cümle bir bir

Hâknca hâmd ü Resûl'üne tahıyyât

Tarîkat silsilesün itdüm işbât

Benüm pîrüm 'azîzüm Şeyh Sinân'dur

Anuñ şeyhi de Hâcî Karaman'dur

Anuñ pîri yigit başıdur Ahmed

Hudâ rahmet kıla bî-hadd ü bî-'add

'Alâ'üddîn-i 'Uşşâkî'den alub el

Olubdur mürşid-i kâmil mükemmel

Anuñ şeyhidür İbrâhîm-i Şânî

Anı pîri Mehmed Erzincânî

Anuñ da pîri evlâdı Muhammed

Mübârek-nâm Yahyâ sırr-ı Ahmed

Anuñ da pîri Şadreddîn Hıyâmî

Anuñ da şeyhinün 'İzzedîn nâmı

Ahı Mîrim'dür anuñ pîr ol şâh
 'İbâdet üzere idi işi her gâh

Anuñ pîri 'Ömer Pîr Halvetî'dür
 Anuñ şeyhi Muhammed hâzretidür

Anuñ da Zâhid Geylânî'dür bil
 Fedâ olsun aña biñ cân ile dil

Anuñ pîri Cemâleddîn Efendi
 Anuñ şeyhi Şehâbeddîn Efendi

Anuñ da şeyhi Rükneddîn Efâdıl
 Anuñ da şeyhi Kûtbüddîn-i Kâmil

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

· — — — / · — — — / · — —

Ebû'n-Necm oldı ol sultâna rehber
 Anuñ da şeyhi 'Ömerü'l-Bekr server

Aña mürşid Vahyüddîn Kâzî
 Muhammed Bekir'üñ oldı ehl-i râzı

Mehmed'dür dinür anuñ delîli
 Anuñ da şeyhi Mümşâd Dost Halîl'i

Aña da şeyh Cüneyd Bağdâdî oldı
 Sırrı saķatîden aña geldi

Anuñ-da pîri Şeyh Ma'rûf Kerhî
 Bulubdur Dâvud Tâ'î'den Fahri

Hâbîb-i 'Acemî'ye bu yol ü erkân
 Hâsenü'l-Baśrî'den-ki geldi ey cân

‘Aliyyü’l-Mürtezâ’dur pîri anuñ
Velîsidür zemîn-i âsmânuñ

Aña irdi yol erkân Muştafâ’dan
Ne eyler serveri kân-ı şafâdan

Bularuñ şeyhi “Niżâm oğlu” kûlıdur
Kul olan bunlara muelağ velîdür

“Seyyid Seyfüllâh” ibn Seyyid Niżâmüddîn şaddesellâhü sirrahû’l-‘azîz efendimüz
hâzretlerinüñ kendü cedd-i pâk-i ‘izâmlarınun silsile-i şerîfeleridür.

(Mefâ’îlün-Mefâ’îlün-Fe’ûlün)

· — — — / · — — — / · — —

Hağa hamd ü Resûl’ine tahıyyât
Siyâdet silsilesün itdüm işbât

Babam Seyyid Niżâm Âl-i Muhammed
Babasıdur Şehâbeddîn Ahmed

Nağîb-i Mîr Cüneyd aña peder hem
Baba aña Celâleddîn a’lem

Anuñ babası Nûreddîn ‘Alî’dür
Nağîb Ahmed aña beñzer velîdür

Anuñ babası ‘İzzeddîn Ebû İshâk
Ki İbrâhîm’dür ol nağîb-i âfâk

Şerefeddîn Muhammed aña vâlid
Nağîb-i cümle-i evlâd-ı seyyid

Aña Zeyd oldı vâlid zû’l-kirâma
Ziyâ’üddîn-lağab mansıb-ı niğâba

Mehmed Fahreddîn'dür aña eslâf
 'Irâk içre olan naķîbü'l-eşrâf

Daħı Zeyd Ebû'l-Kâsım'dur a'lem
 Ziyâ'üddîn Naķîb-i Mîr-i 'Âlem

Ebû'l-Manşûr Muhammed vâlidî bil
 Naķîb ü hem vezîri Şâh-ı Mûsul

Aña Zeyd Ziyâ'üddîn pederdür
 Niķâbetle cihânda müştehirdür

Anuñ babası Bû 'Fâhir Muħammed
 Naķîb-i Zû'l-Mefâhir fâhr-i meşhed

Muħammed Bû'l-Berekât aña vâlid
 Ki dirlerdi aña Naķîb-i Zâhid

Aña Zeyd Ziyâ'üddîn –i A'zam
 Ki Bû'l-Hüseyn ile olmuşdı a'lem

Anuñ evlâdına âl-i Ebî Zeyd
 İdüpdür cümle-i nisâbeler kayd

Naķîb Ahmed olub re'îs-i a'zam
 Anuñ babasıdur ol Mîr Ekrem

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

Muħammed Bû 'Alî'dür aña vâlid
 Naķîb-i a'zam ü fâhrü'l-emâcid

Aña baba Ebû'l-Îüseyn-i eşter
Muhammed-nâm ü hem naķib-i ekber

Aña vâlid durur Kûffî'ye vâriş
Ebû 'Alî 'Ubeydullâh-ı Şâliş

Ebû'l-Îâsen 'Alî aña pederdür
Naķib hem muhaddîş-i mu'teberdür

Aña baba 'Ubeydullâh-ı Şânî
Ebû 'Aliyyü'l-Aşğar dirler anı

Ebû'l-Îâsen 'Alî'dür aña vâlid
Olub Şâlih-laķab o mîr-i zâhid

'Ubeydullâh A'rec'dür babası
Ki nesli gibi çok idi ğınâsı

Ebû 'Alî'ye hem Îüseyn-i Aşğar
Evvelidür didi vâlidî muķarrer

'Alî Zeynü'l-'Abâ'dur Nûh-ı Şânî
Aña vâlid-durur ol 'ilm kânı

Anuñ babası ol Şâh-ı Ma'sûm
Îmâmü'l-haķķ Îüseyn-i Sebt-i Mażlûm

Anası Fâtıma binti Resûl'dür
'Alî'dür vâlid-i ceddi Betûl'dür

Allâhümme şallî ve sellem ve bârik 'alâ seyyidînâ Muhammed ve 'alâ âlihî ve şâhbihî
ecma'în.

2.2. CÂMÎ'U'L-MA'ÂRÎF

Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm

(Meʃʔûlü-Mefâ'îlü-Mefâîlü-Fe'ûlün)

— — . / . — — . / . — — . / . — —

Yâ Rabb baña elfâżumı âsân eyle
Ahkâm-ı ‘ibâdâtunı ihsân eyle

‘İsyânumı ref‘ eyle kemâl-i keremünle
Şol ma‘rifetün gevherine kân eyle

Qasd itdi gönül şerh ide erkân-ı tarîkat
Bir lahza ecelden baña î mân eyle

Evşâk-ı habîbiñde olam bülbül-i gûye
Bu hizmeti ben bendeñe âsân eyle

* Efkârumı kat‘ eyle hayâlât-ı fenâdan *

* Seyfî demini hemdem-i ‘irfân eyle *

(Fâ’ilâtün-Fâ’ilâtün- Fâ’ilâtün -Fâ’ilün)

— . — — / — . — — / — . — — / — . —

Mülküne yokdur şerîk ey “Kul-hüvellâhü Ehad”
Kimse hiç zâtun tasavvur itmez “Allâhü’s-Samed”

Kimse senden toğmadı kimse toğurmadı seni
Anuñ için nâzil oldı “Lem-yelid ve lem-yûled”

Vâhid [ü] Hayy [ü] Ebed’sün saña hemtâ gelmedi
Senden ayrı yok efendüm isteyem andan meded

* Yâ kavî Qâdir’sün eyle kuvveti ‘aqlum añuş *

* Tâ ki Seyfî’ye itâ‘at kıla nefsi-i dîvberd

(Fâ’ilâtün- Fâ’ilâtün -Fâ’ilün)

— . — — / — . — — / — . —

Her kim ister otura Allâh ile
Dâ’imâ otursun ehlullâh ile

Kim kelâm itmek dilerse Hâkî-ile
‘Ömrini geçürsün illâllâh ile

Bulmağ isterseñ beğâ-ender-beğâ
Âşinâ ol var fenâ fillâh ile

Muśtafâ’nuñ şer‘ine kıl inkıyâd
Şohbet isterseñ Resûlüllâh ile

* Nefsün isterseñ cehennemden halâs *
* Durma tev’hîd eyle Seyfullâh ile *

(Fâ’ilâtün-Fâ’ilâtün- Fâ’ilâtün -Fâ’ilün)

— . — — / — . — — / — . — — / — . —

Merd-i Merdân’ı Hudâ’nuñ kârı zikrüllâh olur
Tâlib-i dîdâr-ı Hâkî’uñ yârı zikrüllâh olur

Vuślat-ı Mevlâ dilerseñ iki ‘âlem terkin ur
Sâlik-i râh-ı Hudâ’nuñ yârı zikrüllâh olur

Ehl-i derd ol söyleme bî-derd derdün sen sen ol
Dilde pinhân ‘aşquñ esrârı zikrüllâh olur

Gel ‘avâm ile kelâm itme ki kalbün nesh olur
Ehl-i tev’hîdüñ müdâm güftârı zikrullâh olur

* Gitmesin Seyyid Nizâmoğlı dilünden zikr-i Hâkî *
* Zülmet-i dil şehrînüñ envârı zikrullâh olur *

Sâlikî Mevlâ’ya vâsıl eyleyen tev’hîddür
Cennet-i A’lâ’ya hâsıl eyleyen tev’hîddür

‘Asker-i emmâreyi ihrâk idüb ifnâ iden
Kurb-i Hâkî’da saña menzil eyleyen tev’hîddür

Râh-i Hâkık' da mâsivâyı ref' idüb âsân kılan
Bârgâh-ı Hâzret'e yol eyleyen tevâhîddür

Nefsi şerrinden halâs idüb bu cânı kırtaran
Vâhid Allâh'a vâsıl eyleyen tevâhîddür

* Rûz [ü] şeb terk itme zîkrullâhı Seyyid Seyfî sen *
* Gönlünü dergâha mâ'il eyleyen tevâhîddür *

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

- İki 'âlem temâşâgâhı rü'yâ -

- Hâkîkat 'âleminüñ râhı rü'yâ -

- 'Aceb âyînedür ahvâlün anda -

- Saña seyr itdirür her gâhı rü'yâ -

- Görinür dost cemâli âftâbı -

- Olur gâh imiş dergâhı rü'yâ -

- Maşâmuñ gösterür ölmezden evvel -

- İderseñ zîkr-i illâllâhı rü'yâ -

- Düşem ki dirseñ olur saña âhir -

- Mü'ebbed menzilün billâhı rü'yâ -

- Zemâyimden kaçan pâk olsa kalbün -

- Olur dil mülkine cân şâhı rü'yâ -

* Görür çün gâh tenezzül gâh terâkķî *

* Kõmaz azmağa Seyfullâh rü'yâ *

(Fâ'ilâtün-Fâ'ilâtün- Fâ'ilâtün -Fâ'ilün)

_ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _

Rûz-ı ezeli rızķuñ çün saña muķarrerdür
Rencine düşüb kesik terk eyleme tâtati

Bu kârı cihândan geç kııl Âhiret efkârũ
Eyleye “Niżâmoğlı” Hâķķ saña hedâyâyı

Dehr-i dûna dil viren ‘âķil değil dîvânedür
Man’sıb-ı devletũne dirseñ bir ķurı efsânedür

Âşinâluķ kesb idenler çerh-i sergerdân ile
Serserî ķılmışdur ol Hâķķ’dan bir gün kândur

Küncüni mü’mınlerũñ göñlüñde pinhân itdi Hâķķ
Anuñ içün dâ’imâ bu şehr-i dil vîrânedür

Çünkü bir câzûya beñzer bu cihân gâyet şaķın
Tâlib-i dünyâ-yı dûnuñ [dûnuñ] hıżmeti şeytânedür [şeytânadur]

* Mâsivâdan el çeküb Allâh ile dostluķ iden *
* Dînde Seyyid Niżâmoğlı ‘aceb merdânedür *

(Mefâ’îlün-Mefâ’îlün-Fe’ûlün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

* İrişdirdi bu cânı cânâ Kır’ân *

* Bizi va’sl eyledi cânâna Kır’ân*

* Giderdi cân ü dilden mâsivâyı *

* Göñülde kıoymadı bîgâne Kır’ân *

* Bize gösterdi Râh-ı Müstakîmi *

* Delâlet eyledi îmâna Kır’ân *

* Kelâm-ı Hâżret-i Hâķķ’dur muķarrer *

* Bizi irşâd ider erkâna Kır’ân *

* Hâkîkat dürrüne tâlib olursañ *

* Seni bahrî ider ‘ummâna Kıur’ân *

* Tutanlar dâmen-i Kıur’ân’ı her dem *

* Anı şaklar kıomaz şeytâna Kıur’ân *

* Gözet Seyfî yûri şeyhüñ ve rızâsuñ *

* Ne derdüñ döndere dermâna Kıur’ân *

Beyt

* Hâtimeden kıorkıarum taqıdır-i ezelden *

* Yazıldı ne bozulmaz oldu olacaķ *

(Fâ’ilâtün-Fâ’ilâtün- Fâ’ilâtün -Fâ’ilün)

— . — — / — . — — / — . — — / — . —

* Meşhed didiğüñ ey dil hâk-i siyeh eğlersüñ *

* Yâ ravza-i cennet yâhûd hufretün mine’n-nîrân *

‘Âlem-i kıalbi muşaffâ eyleyen gözyaşıdur

Menzilüñ a’lâdan a’lâ eyleyen gözyaşıdur

Yâd idüb ‘isyânuñı kıan ağla ârâm itmeyüb

Âteşüñ tamuyı ıtfâ eyleyen gözyaşıdur

Pâk ider âyînesüñ giryân olan ‘âşıqlaruñ

Görine kıalbüñ mücellâ eyleyen gözyaşıdur

Dâne dâne dökilen gözyaşınuñ cennetde seyl

Her birisüñ cevri ğılmân eyleyen gözyaşıdur

* Yâd idüb ‘isyânuñı kıan ağla Seyyid Seyfî sen *

* Kevşer’i Maşşer’de cûyân eyleyen gözyaşıdur *

(Fe’ilâtün- Fe’ilâtün-Fe’ilün)

. . _ _ / . _ . _ / . . _

- Dilde envâr-ı Hudâ'dur şalavât -
- Âzret-i Âk'ın 'atâdur şalavât -
- Gösterdi sañe cemâl-i Âk'ı -
- Sebeb-i seyr-i liqâdur şalavât -
- Zülmet-i kalb açılır anuñ ile -
- Gönüle nûr ü ziyâdur şalavât -
- Görmeye iki cihânda eleme -
- Siperi derd ü belâdur şalavât -
- * Ârî gılmânla cennetde şana *
- * Seyfiyâ zevk ü şafâdur şalavât *

Der-Beyân-ı E'tvâr-ı Seb'a

Hâzâ Münâcâtü'l-Kübrâ bi-Esmâ'i'l-Hüsna

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

- Bi-hâk'ı Lâ ilâhe illâllâh -
- Koma ben kuluñda cürm ü günâh -
- Bi-hâk'ı yâhû yâhû yâ min hû -
- Âb ü rahmetüñle 'isyânum bu -
- Bi-hâk'ı Âk murâdum budur benüm -
- Fâ'atüñ üzere ola cân ü tenüm -
- Bi-hâk'ı yâ Âyy [ü] yâ Kayyûm -
- Eyle soñ demde ben kuluñ merhûm -

- Bi-hâkķı yâ Kâdir ü yâ Kahhâr -
- Eyleme tamuda mekânımı târ -
- Bi-hâkķı yâ Rahmân ü yâ Rahîm -
- İçirme ben kuluña mâ'-i hamîm -
- Bi-hâkķı Meliki'l-Kuddûsi's-Selâm -
- Koma ben kuluñ 'âsîlerden olam -
- Bi-hâkķı Mü'mini'l-Müheymini'l-'Azîz -
- Eyle gönlüm evin gayrıdan temiz -
- Bi-hâkķı Celîli'l-Cebbâri'l-Mütekebbir -
- Bi-hâkķı Hâlıkı'l-Bârî'ü'l-Muṣavvir -
- Bi-hâkķı Gafûri'l-Vehhâbi'r-Rezzâk -
- İtme ben kuluñ rahmetüñden ırak -
- Bi-hâkķı'l-Fettâhi'l-'Alîmi'l-Halîm -
- Bi-hâkķı 'inâyet nâzaruñ isterem delîlim -
- Bi-hâkķı Kâbizi'l-Bâsiṭi'l-Hâfız -
- Hâlık-ı Cihân'sun-ki hükmüñ nâfiz -
- Bi-hâkķı'l-Laṭfi'l-Mu'izzî'l-Müzîll -
- Semî'u'l-Basîrî'l-Halîmü'l-'Adl -
- Bi-hâkķı'l-Laṭfi'l-'Azîmi'l-Habîr -
- Eyleme ben kulumı ħor [ü] hâķîr -
- Bi-hâkķı ale'l-Kebîri'l-Gafûr -
- Bi-hâkķı Hâfiẓi'l-Muķṭi's-Şekûr -
- Bi-hâkķı Raķṭbi'l-Cemîli'l-Kerîm -
- Hâbîbüñ civârında eyle yerim -

- Bi-haḥḥı Mücîbi'l-Vâsi'i'l-Hekîm -
- Vedûdü'l-Mecîdü'l-Bâ'îsü'l-Halîm -
- Bi-haḥḥı Şehîdi'l-Ḳaviyyi'l-Vekîl -
- Gönül âyînesinden mâsivâyı sil -
- Bi-haḥḥı Ḳaviyyi'l-Metîni'l-Velî -
- Cemâlûñ görenlerden it ben ḥulı -
- Bi-haḥḥı Muḥsini'l-Mübdiyi'l-Mu'îd -
- Şu 'ilmüñi vir baña ola müfîd -
- Bi-haḥḥı yâ Muḥiyi'l-Mümîti'l-Vâhid -
- Eḥadü's-Şamedü'l-Ḳâdirü'l-Vâhid -
- Bi-haḥḥı Muḥtedir [ü] Muḥaddimi'l-Muḥîd -
- Beni şol cemâlûñ görenlerden it -
- Bi-haḥḥı Evvel [ü] Âḥir ü Žâhir -
- Günâhlardan eyle tayyib ü tâhir -
- Bi-haḥḥı Tevvâbi'l-Müntakîmi'l-Vâlî -
- Ra'ûfü'l-Berr [ü] Mâlikü'l-Müte'âlî -
- Bi-haḥḥı Żûlcelâl ve'l-İkrâm -
- Günâhum Žâhir idüb itme bed-nâm -
- Bi-haḥḥı Bâḥin [ü] Câmi'i'l-Muğnî -
- Muḥî'ü'l-Mâni' Vârişü'l-Ganî -
- Bi-haḥḥı Žârri'n-Nâfi'i'l-Hâdî -
- [Cemâlûñdür] bu ben ḥuluñ murâdı -
- Bi-haḥḥı Reşîdi's-Şabûri'l-Bâḥî -
- Bize yarın ḥabîbüñ eyle sâḥî -

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

- Bi-haqqı Tevrât ü Zebûr ü İncîl -
- Beni şer‘-i şerîfüne müşerref kııl -

- Bi-haqqı Fûrkân [ü] Kelâm-ı Kâdîm -
- Bendeñi kııl hıızmetüñ üzre muqîm -

- Bi-haqqı ‘Arş ü Kürsî [vü] Levh-i Kâdîm -
- İsterim olanca t̤atde olam -

- Bi-haqqı Âdem [ü] Hıavvâ ‘Aleyhisselâm -
- Eksikliğim ‘afv it eksigim temâm -

- Bi-haqqı Şît [ü] İdrîs [ü] Eyyûb [ü] Nûh -
- Eyle âsân çıkınca tenümden rûh -

- Bi-haqqı Sâlih ü Hû[d] [ü] Lû[ü] Yûsuf -
- Koma göñlümde husûf-ile kûsûf -

- Bi-haqqı İbrâhîm [ü] İsmâ‘îl [ü] İshâk -
- Envâr-ı cemâlünden eyle işrâk -

- Bi-haqqı Yûnus ü Şu‘ayb [ü] İlyâs -
- Dil âyînesinde hîç kalmasun pas -

- Bi-haqqı Zûlkifl [ü] Dâvûd [ü] Süleymân -
- Bi-haqqı Hâzreti Mûsâ ibn ‘İmrân -

- Bi-haqqı Hâzreti ‘Îsâ binti Meryem -
- Sensiz eyleme ben kuluñı bir dem -

- Bi-haqqı Resûl [ü] Şâh-ı Kevneyn -
- Muşalliyü’l-kıbleteyn ceddü’s-sıbtıyn -

- Na‘leyni tozına bağışla beni -
- Kemâl-i lutfuñla ey kerem kânı -

- Bi-hâkķı Ebûbekr [ü] 'Ömer [ü] 'Osmân -
- Eyle ben ķuluñı sen ehl-i î mân -
- Bi-hâkķı 'Aliyyü'l-Mürtezâ Vaśiyyü'r-Resûl -
- Raziyyü's-sehî vü zevcû'l-Betûl -
- Bi-hâkķı Ħasan ü Ħüseyn-i Şehîd -
- Beni bunlardan eyleme sen ba'îd -
- Bi-hâkķı Ħazreti Zeyne'l-'Âbidîn -
- Muĥammed Bâķır ol İmâm-ı Güzîn -
- Bunlaruñ yüzleri sıuyı ĥürmeti -
- Müyesser it baña Dâr-ı Cennet'i -
- Bi-hâkķı Ca'feri Şâdık ü hem Mûsâ -
- Emîrû'l-Mü'minîn 'Aliyyü'r-Razî -
- Bi-hâkķı İmâm Muĥammedi't-Taķî -
- Emîrû'l-Mü'minîn 'Aliyyü'n-Naķî -
- Bi-hâkķı 'Askerî Şâh-ı Dervîşân -
- Muĥammed Meĥdî Şâĥibü'z-Zemân -
- Bi-hâkķı Ħazreti İmâmi'l-A'żam -
- Şâfi'î Ħanbelî Mâlikî'l-Kerem -
- Bû Seyyid Niżâmoglı yâ İlâh -
- İdindi buları cürmüne penâh -
- Ümîdüm budur ki ķabûl idesüñ -
- Maķbûl ķullaruñdan bir ķul idesüñ -
- Ħâşâ ki ricâyâ gelen ķulları -
- Boş gönderesüñ gide anları -

- Bu k̂ara yűzlinűñ gerçi ok űuı -
- Lűk raĥmetűñ baĥrinűñ yodur ucu -
- Benűm bir efendűm dahı yo varam -
- Yűz [v]urub űnűnde aña yalvaram -
- Ben ol ‘aűűyűm ki nice biñ gűnâh -
- Eyledűm emriñe muhâlif ey űâh -
- Buyurmuű habîbűñ Resűl-ı cihân -
- Gider tevbe idenűñ gűnâhı hemân -

* Cűmlesinden bugűn evirdűm yűzűm *

* K̂abűl ile benűm İlâhî sűzűm *

2.2.1. Der-Beyân-ı Evsâf-ı Műrűsidű’l-Kâmilîn

(Mefâ’ilűn-Mefâ’ilűn-Fe’űlűn)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

Gel ey da’vâ-yı irűâd eyleyenler

Özine űeyhlűğı ad eyleyenler

Gerekdűr űeyh olan kiűiye elbet

Yiğirmi fi’il ile ola muayyed

Birisi i’tikâd olmak gerekdűr

Ĥaı irâr ile bulmak gerekdűr

Cemî’ Ehl-i Sűnnet ve’l-Cemâ’at

‘Farîi űzere olmakdur sa’âdet

İkinci ‘ilm-i bâtın añlamakdur

Dinilen vâı‘ay ı dıñlemekdűr

Şakınub itmeye âfâkî-ta'bîr
Meşâyih itmişdür anı takrîr

Üçüncü 'aql kâmil ola gâyet
İde dervîşlere bir hoş nasîhat

Sehâvetdür anuñ dördüncü hâli
Vire dervîşlere var ise mâli

Beşincisi şecî' olmak gerekdür
Bu cümleden şecâ'at yegrekdür

Cihân halkı eger cem' olsa cümle
Gelüb üstine hem de itse hamle

Şıgınub Hâzret-i Hâkîk'a derûnı
Cihânda olmaya kimse zebûnı

Anuñ altıncısı olmaya şehvet
Ki şehvetden gelür cümle nedâmet

Hâtûn tâ'ifesinden ki şakına
Dilerse uğramaya ta'an okına

Yedinci itmeye dünyâyâ ülfet
Meger kim ola gâyetde zarûret

Mürîdüñ mâline bağmaya hergiz
İde çift ü zirâ'atden de perhîz

Sekizinci ide mürîde şefkat
Aña göstermeye hıżmetde zahmet

Toluzuncı hâlîm olmak gerekdür
Mürîdine selîm olmak gerekdür

Onuncu 'afv ide dervîşlerinden
Günâh sâdır olursa işlerinden

Gerekdür on birinci hûsn-i hulûden
Ki halk ile mürîdler ola halefden

On ikinci mürîdüñ ihtiyâcı
Var iken bir işe eyle du'âcı

Ol işi kendüne çekme hâzer kııl
Bu ma'ûle olanlardan güzer kııl

On üçüncü keremdür gâfil olma
Mürîdine kerem kııl sen bahîl olma

Velâyetden ne kim var ise sende
Zuhûr itmek gerekdür senden anda

Tevekkül eyle on dördüncü hâlde
Tevekkül ehli hâl olur kemâlde

Gerekdür on beşinci hâli teslîm
Rızâ'-i Hakk'a râzî ola dâ'im

Mürîdler münkir olsa itme sen gamm
Mürîd olursa 'âlim olma hurrem

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ûlün)

· — — — / · — — — / · — — —

On altıncı rızâ vire kazâyâ
Ne mihnet gelse şükr ide Hudâ'ya

Gerekdür on yedincisi vaķârı
Ola durmaķda oturmaķda eri

Ŝaķın ki yiyincek itmeķe öziñi
Aķırca söyle söyleseñ sözüñi

Vefâ itmek gerekdür ‘ahde dâ’im
Gerekdür ola iķrârında ķâ’im

Gerekdür on sekizinci sükûnet
Ki ta’cîl itmeden gelür nedâmet

Anuñ sâbit-ķademdür on toķuzu
Neye ‘ahd itse döndürmeye yüzi

Yirminci gerekdür heybet anda
Mürîdler heybetinden ola bende

* Cevâbuñ giymeķi Seyyid Seyfî tıtdı *

* Meşîhat hâķķı oldı Hâķķ’a yetdi *

2.2.2. Der-Beyân-ı Âdâm-ı Mürîdîni’ş-Ŝâdıķın

Mürîdüm mürşide diyen kişiler
Gerek erkek ola gerek dişiler

Yirmi dürlü fi’l olursa sizde
Mürîd oldı dirüz sizleri biz de

Birisi tevbe vü telķîndür anuñ
Ki tevbe ile tâ ķurtula cânuñ

İkinci zühd [ü] taķvâ ile ‘âmil
Olanlar oldı dervîşlükde kâmil

Ki ya’nî mâl ü mansıbdan ne-kim var
Kıamu evlâda mîrâş ide ey yâr

Üçüncisi mücerred ola gör var
‘Ayân ola saña şol gizlü esrâr

Muhabbet eyleme ehl ü ‘iyâle
Düşürür seni bir özge hayâle

Budur dördünci olma ehl-i bid‘at
Ola gör Ehl-i Sünnet ve’l-Cemâ‘at

Beşinci ehl-i takvâdan ola gör
Ĥarâm yimeğe göñlüñ olmaya gör

Ne kim var ise sünnetle ferâ‘iz
Ri‘âyet it şalâtuñ ola câ‘iz

Şabrdur bilmüş ol altıncı menzil
Şabr itmekdedür ne var ise bil

Şabr kıl zahmet-ile bu cihânda
Sa‘âdetle bulasuñ ol cihânda

Eger tevĥîd eger evrâd [ü] ‘ibâdât
Ne-kim şeyhüñ didi eyle itâ‘at

Yedinci cehd gerek geldükçe elden
Koma rûz [ü] şeb tevĥîdi dilden

Sekizinci bahâdır ola dervîş
Ki nefis ü şeytân aña itmeye iş

Yoluñ üstüñde vardır biñ ĥarâmî
Bahâdırlık gerekdir bil temâmı

Toğuzuncı bahîl olmaya zinhâr
İde cânıñ tarîķ-i Ĥaķķ’a îşâr

Onuncısı sehâvetdür sehâvet
Sehâvetden bulunur heb sa'âdet

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ûlün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

Gerekdür on birinci iftirâdan
Begâyet ihtirâz ide belâdan

On ikincisi bilmek 'ilm ü bâın
Ki vâkıf ola dil gencînesine

On üçünci niyâz ehli ola gör
Yüzini şeyh öñünde pîrlere sür

Gerekdür saña on dördüncisi ey yâr
Göñül şehrinde hiç kılmaya agyâr

Yüri var on beşinci melâmet
Seni zemm itseler çekme melâlet

Cihân halkı eger düşmân olursa
Eger dost olmağa 'âlem gelürse

Ne düşmândan hâzer kıl sen bu hâle
Yüri sen göñlüñi vaıl it visâle

On altıncısı şeyhe olma inkâr
Ki zîrâ virmiş olduñ ol ikrâr

Bu inkâruñla îmânsuz gidersün
Cemî' â'atüñ heb mahv idersün

Edebdür on yedincisi de aña
Edeb bâbını benden yahşı diñle

Kaçan şeyhüñ huzûrına varasuñ
 Habîbüllâhı şeyhüñle bilesüñ

Aña ta'zîm ü tekrîm eylemekde
 Edeble söyle sözi söyledükde

Budur on sekizinci olma tekebbür
 Tekebbürlük seni Hakk'dan ider dūr

Budur on toktuzuncı ey birâder
 Ki şeyhle tolu bedr göre her yer

Kamu halvetde şeyhüñ göre hâzır
 Ki her hâlde bile kendüne nâzır

Yirminci diyem ben diñle gözsüz
 İdesüñ kendüni Allâh'a tefvîz

Rızâ-yı Hakk'a râzî ol yuri var
 Gerek cennet yerüñ olsun gerek nâr

* Eger Seyyid Nizâmoğlu aradan
 Çıkarsañ bilünür ol vaqt Yaradan

2.2.3. Der-Beyân-ı Sünnet-i Şelâse Vaşıyyet-Kerde

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

. — — — / . — — — / . — —

Sizüñ üstüñüze olsun vaşıyyet
 Diyeyüm tutacak üç dürlü sünnet

Anuñ birisi Tañrı sünnetidür
Tutar ol kim Muhammed ümmetidür

Bilüñ ikinci sünnet enbiyânuñ
Nedür Hâkķ sünneti ey bir velânuñ

Didi ki Şâh Selmân göricek ‘ayb
Hudâ sünneti olur anuñla bî-gayb

Didi Selmân yine ey nûr-ı Raḥmân
N’eyler sünneti kankıdur ey cân

Didi hoşluğla itmek müdârâ
Virilmek halk içinde âşikârâ

(Mefâ’îlün-Mefâ’îlün-Fe’ûlün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

Müdârâ bil nebîler sünnetidür
Tutan gerçek Muhammed ümmetidür

Didiler sünneti ne evliyânuñ
Didiler ol Hâkķ emîni enbiyânuñ

O sünnet ḥavl olandur evliyâya
Bu halkdan irişen cevri belâyâ

Taḥammül eyleyüb sabr eylemekdür
Yavuzdı yana eyü söylemekdür

Velâyet ehline çün sünnet oldur
Cefâ idenlere iyiliği boldur

‘Alî’nüsözine iden hilâfı
Değil ol mülhidüñ bil kalbi şâfi

Odur taśdîķ iden śıdķ-ile dîne
‘Alî’nüñ düşmenine ıtuta kîne

2.2.4. Beyânü Ta‘Žîmi Âli Resûl ‘Aleyhisselâm Ve ‘Ulemâi Zemân Ve Śulehâ’i Ževî’l-İhtirâm

(Meḡûlü-Fâ’ilâtün- Meḡûlü-Fâ’ilâtün)

— — . / — . — — / — — . / — . — —

İster-iseñ cihânda bir hoşluğla geçmek
Geçdükde ol cihânda * Kevşer şerâbın içmek

Śıdķla eyle taśdîķ * birliğine Hudâ’nuñ
İki añâ dinilmez * gitsün gider gümânunuñ

Halk dirlik ile hîç * kıoma halk elden
Tâ kim halâś olasun * fî’l-cümle yatlu dilden

Kahr eyle nefis dâ’im * tevḡîd ü ‘ibâdetle
Yolıña Ḥaķķ’a tâbî’ * olaydı tâ’atle

Ululara elinden * geldükçe eyle hıdmet
Gücilere dahı kııl * cân ü dil ile şefķat

Dostlara vir nasîḡat * düşmenlere ḡalîm ol
İki cihânda kıorķma * her nesneden selîm ol

Seyyidlere muḡıbb ol * evlâd-ı Muśtaḡâ’dur
Anları kim-ki sevmez * tâ’atleri hebâdur

‘Âlimlere tevâzu’ * eylerseñ begâyet
Bulduñ hele muķarrer * her nesneden selâmet

Câhillere söyleme * zâ’id yere ḡatâdur
Dervîşlere nesnecik * vir var ise ‘atâdur

Her kim Nizâmoglı'nuñ * bu sözlerüñ başarsa
Aşlâ zevâl olmaya * biñ yıl dahı yaşarsa

2.2.5. Beyânü Dâ'ire-i Nefsi Emmâre Mine'l-Etvâri's-Seb'a Ve Zikrû Telkîni Kelime-i Tayyibe-i Münciyye-i Mübâreke

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

Tecellî eyledi zâtına Mevlâ
Yaratdı bir muşavver rûh-ı zîbâ

Yedi biñ yıl aña terbiye itdi
Kemâl-i kudretinden ferd-i yektâ

Ki her biñ yılda bir oldı müyesser
Sülûk üzre kemâle irdi esmâ

Uzu[n]ca bir hîâb itdi Hâlîk
Vücûdı derildi gûyâ ki deryâ

Derinden oldı anuñ cümle 'âlem
Zemîn ü âsmân pinhân ü peydâ

Ol 'âleme "Ahsenü taqvîm" dirler
Su'âl itdüğün yirdür Hâkık Te'âlâ

Bu arada tenezzül emr olundı
Tabî'atle mükedder ola cem'â

'Anâsırdan yapıldı bunda bir ev
Mekân ide anı bu rûh-i ra'nâ

Ol evüñ on sekiz biñ 'âlemi var
Kimi nâr ü kimi nûr-ı muşaffâ

Bu evde bir ‘aceb âyîne vardur
Muşaykaldur muşaffâdür mücellâ

Kağan bir rûh istese evvelki hâlün
İder âyîneñe Allâh tecellâ

Unutduñsa eger evvelki hâlün
Karardı gitdi mir’âtuñ dirîgâ

Ol ‘âlemler ki nûr itdi senden
Kamu nârına tebdîl oldı hayfâ

Tolar her ‘âlemün içi kabâhat
Ayı, meymûn ile hınzîr dirîgâ

O mir’âtuñ tutıser yüzini pas
Olur bir qara taşdan dahı ednâ

Çıkar öldiği vakt cânuñ bedenden
Komazlar aslına gitmeğe ka‘â

Eger gitdi ise îmân kalmadıysa
Mü’ebbed kalduñ ol sûretde îvâ

Meger bir mürşid-i kâmilê irişe
uhûr itmüş ola rûhânî ma‘nâ

Muhabbetdür ola ol rûh-ı evvel
Muhammed rûhıdur ol rûh-ı zîbâ

Ki ol rûh-ı Muhammed’dür muhabbet
Cenâb-ı Hazret-i Mevlâ’ya hâşâ

Ki anuñ âb-ı rûyı hürmetine
Vücûdı geldi bu dünyâ vü uhrâ

Bu rûh-ı Muṣṭafâ'ya maẓhar olmuş
'Azîze iḳtidâ it yûri tırma

Saňa telḳîn ide tevḥîd zarbı
Göñülde çekile şâhâne tuğrâ

Devâm-ile ide ḳalbine te'sîr
Yine mir'ât-ı dil ola muṣaffâ

Yaḳub emmârenüñ ḳaśr ü serâyın
O sûretler ki vardur ide ifnâ

Aradan ref' ola keşret-i ḥicâbı
Gide lâ-hükm ancak ḳala illâ

Žuhûr ide o vaḳt levvâme nefsi
Ḳomaz emmârenüñ ḥükmini ḳat'â

Kişi Seyyid Niẓâmoğlu bu hâle
İrişmez tevḥîd itmeyince emmâ

Allâhümme yâ Kerîm, yâ Raḥîm, yessirnî bi-hâzâ'n-Na'îm bi-câhi'n-Nebiyi'l-'aẓîm
'aleyhi's-salâti ve's-selâm

2.2.6. Dâ'ire-i Nefs-i Levvâme Ve Žikrühâ İsmüllâh

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

· — — — / · — — — / · — — —

'Înâyet ide saňa andan Allâh
Haberler vire saňa cândan Allâh

İkilük ref‘ olub irişe birlük
Seni kırtara nefsi lâdan Allâh

Fuymaluklar ide lâ ‘âleminden
Keremler ide ihsânından Allâh

Müyesser ola saña zıkr-i kalbî
Ola gâyetde râzî senden Allâh

(Mefâ’îlün-Mefâ’îlün-Fe’ûlün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

Anuñ bir adı tıfl-ı ma‘nevîdür
Ayırmasun bizi îmandan Allâh

Bular meslek-i ma‘âdin ‘âlemidür
Cevâhirler çıkardı kândan Allâh

Faķîrû’l-hâl idi levvâme nefsi
Ġanî itdi anı lutfundan Allâh

Kelâmüllâh okudub gitdi cehli
Bu nefse virdi hoş ılminden Allâh

İrişdi Hızır-ı dil âb-ı hayâta
Müyesser eyledi žulmetden Allâh

Olub rûh-ile nefsüñ imtizâcı
Getürdi buğzı ara yerden Allâh

Žuhûr itdi gönül şehrinde Mehdî
Bizi kırtardı nefs žulmünden Allâh

Dımeşķ şehrine ‘Îsâ indi gökden
Halâs itdi bizi Deccâl’den Allâh

Bu ismi zât-ı müstecmi'-sıfâtdur
Anuñ-çün nûr ider nârinden Allâh

Kaçan şugl itse tâlib ism-i zâtı
Melekler hâlk ider nûrundan Allâh

Saña her birisüñ ider mu'âvin
Seni kurtarmağa düşmenden Allâh

O dürlü dürlü ahlâk-ı zemâyim
Gidere 'âlem-i kalbinden Allâh

Yüri Allâh tur Allâh otur Allâh
Şakın hiç gitmesün dilinden Allâh

Çalış şugl ile bu ismi unutma
Dilerseñ ola râzî senden Allâh

Bu ism telkîn olub sürmez iseñ sen
Seni maîrûm ide mihrinden Allâh

İriş kalbünden ol Fahr-i Cihân'a
Müyesser ide dîdârından Allâh

Göñül zûlmetde kaldı hem hevâdan
Ziyâlar virdi envârından Allâh

Sürûr-ı kalb ile bir sırra irişmek
Hidâyet itse esrârından Allâh

Ola gör Ehl-i Sünnet ve'l-Cemâ'at
Seni hâlk ide ebrârından Allâh

Enîsüm mûnisüm zikrüm İlâhî
Ayırma yârini yârinden Allâh

Ĥaķķ'ũ tevĥĥdinũ tiryâķı irdi
Beni ķurtardı emârından Allâh

* Fedâ cânı olur olmazsa râzî *

* Eger Seyyid Nizâmoğlu'ndan Allâh *

Dâ'ire-i nefis-i mülheme ve zikrühâ ism-i Hû

İrişdi bir 'aceb kâr eyledi Hû
Bizi de vâķıf-ı esrâr eyledi Hû

Cemî' varluğum virdi fenâya
Beni bir devlete yâr eyledi Hû

Baňa bir cür'a şundı 'aşķ meyinden
Ayılmaz mest-i evkâr eyledi Hû

Şerĥler çekdi bir bir sînem üzere
Işıķlar gibi peykâr eyledi Hû

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ûlün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

Beni bu nefis-i levvâmum elinden
Alub mülkini nâçâr eyledi Hû

Bir olub bu mülheme nefis-ile nigâh
Yürütdi ĥükmũ izhâr eyledi Hû

Gelüb sefere çıraķ itdi ĥavâle
Yaķub sînemde dâđlar eyledi Hû

Bu dil mülki ķalenderĥâne oldı
Bizi de ehl-i esrâr eyledi Hû

Ḳamu rûhânîler Mevlâyî oldı
Kimüñ çalar kimün oynar eyledi Hû

Ene'l-Haḳḳ söyledüb Mansûr 'aşḳ
Der-i dildâre berdâr eyledi Hû

Cemâlüñ gösterüb dil bülbüline
İşüñ efgân-ile zâr eyledi Hû

Ĥarâbât ehli oldum gitdi 'arzum
Beni bî-nâmûs [ü] bî-'ârr eyledi Hû

Şafâ-yı cennete meyl itmez oldum
Göñül 'uşşâḳı dîdâr eyledi Hû

Bu cümle varluğum değışdi 'aşḳa
'Aceb hürmetlü bâzâr eyledi Hû

Göñül İbrâhîm Edhem gibi oldı
Cihânda anı bîzâr eyledi Hû

Bu dil ormanların 'aşḳ âteşi heb
Yaḳub yerini gülzâr eyledi Hû

Bu 'aşḳuñ âh elinden vâh elinden
'Aceb derde giriftâr eyledi Hû

Ḳadem basdum mücerred 'âlemimne
Mücerredlük baña yâr eyledi Hû

'Aḳl nefsiyle rûhum bir şey oldı
Anuñ-çün keşf-i esrâr eyledi Hû

Murâdum vaśl-ı rûh-ı Muśtafâ'dur
Beni ol nûr ile var eyledi Hû

Yapar yıkar nice isterse eyler
Göñülde ‘aşkuñı mi‘mâr eyledi Hû

Bu ism-i Hû'ya olmaz vâsıta hiç
Bu ismi gâyet ikbâr eyledi Hû

Hû'dur ol Hû'dur âhir anuñ-çün
Dilümde anı güftâr eyledi Hû

Bunuñ telkîni kime olsa rûzî
Anı Maḥşer'de serdâr eyledi Hû

Eger telkîn olub itseñ ferâmûş
Cehennemde yerüñ nâr eyledi Hû

Kimüñ ki ism-i Hû gitmez dilinden
Anı hemrâz [ü] bahtiyâr eyledi Hû

Fenâ dünyâya hergiz bakayum ben
Beḳâ mülküñ baña dâr eyledi Hû

Göñül źulmetde ḳalmuşdı hevâdan
Anı Seyfî pür-envâr eyledi Hû

Şallellâhü Te‘âla ‘aleyhi ve sellem dâ’imen ebeden ‘udide mâ-ḫalaḳallâhü Te‘âlâ

2.2.7. Dâ’ire-i Nefs-i Muṭma’inne Ve Żikrühâ İsm-i Ḥaḳ

Bi-ḥamdillâh ki bu cân idi Ḥaḳḳ’a
Zihî mimnnet ki hicrân irdi Ḥaḳḳ’a

(Mefâ’îlün-Mefâ’îlün-Fe’ûlün)

· — — — / · — — — / · — — —

Nice dağlar aşub irişdi geldi
Bugün bu rûh-ı sultân irdi Hâkķ'a

Muhammed Muştafâ devrânı geldi
Ne hoş devrân bu devrân irdi Hâkķ'a

Nice 'âlemleri itdüm temâşâ
Hidâyet oldu seyrân oldu Hâkķ'a

Bu nefis-i mülheme cezbe ye yetdi
Gelüb sermest [ü] hayrân irdi Hâkķ'a

Bu nâr-ı 'aşķa kim yandı yakıldı
Bulub derdine dermân irdi Hâkķ'a

Fedâ itmek dilerdi añâ cânuñ
Kıabûle geçdi kıurbân irdi Hâkķ'a

Işıklar gibi 'âşıklar gezerken
Kimi mest kimi hayrân irdi Hâkķ'a

Döne döne hele Mevlâyî miskîn
Şükrlere ile devrân irdi Hâkķ'a

Harâbât ehli bir dîvâne iken
Müyesser itdi Sübhân irdi Hâkķ'a

Dilerdi vaşlına dildârı her dem
İderken bülbül-i efgân irdi Hâkķ'a

Ene'l-Hâkķ sözleri Mansûr'a n'itdi
Taķub boynuna urķan irdi Hâkķ'a

Nice žulmânî nûrânî menâzil
Şükrlere geçdi bu fermân irdi Hâkķ'a

Müsâfir gibi idi cân bedende
Sa'âdet buldı mihmân irdi Hâkķ'a

Fenâ-ender-fenâya irişsünler
Bugün 'üryân [ü] büryân irdi Hâkķ'a

Qusûr almadığı için hızmetde
Qul-iken oldu sultân irdi Hâkķ'a

Göñülden on sekiz biñ dürlü sûret
Gidüb eşkâl-i elvânirdi Hâkķ'a

Resûl-i Ekrem'ün ol sülûk
Bu menzildendür ol hân irdi Hâkķ'a

Bi-hamdillâh irişdüķ ol maķâma
Dil oldu ehl-i 'irfân irdi Hâkķ'a

Delîl oldu bu yolda bize Ahmed
Hele bu yol bu erkân irdi Hâkķ'a

Vücûdum zerreden zerre idi ol
Olub hûrşîd-i rahşân irdi Hâkķ'a

Bizi kıtreden halk itdi Hâlîķ
Olub bir baır-i 'ummân irdi Hâkķ'a

Başum top idi bu meydân-ı 'aşķda
Bu top ile bu çevgân irdi Hâkķ'a

Göñül mülküdeki şol kıra taşlar
Olub la'l ile mercân irdi Hâkķ'a

Kime bu ismi telķîn itse şeyhi
Hicâbı oldu meydân irdi Hâkķ'a

Dilerdi dil yola evvelki zevki
Ciger kan dîde büryân irdi Hâkķ'a

Göñül mülkini Seyfî eyledüñ pâk
Hele bu kâsra eyvân irdi Hâkķ'a

2.2.8. Dâ'ire-i Nefs-i Râziyye Ve Zikrühâ İsm-i Hâyy

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

Bi-hâmdillâh hayâtı Hâyy'e irdük
Koyub fânî sıfâtı Hâyy'e irdük

'Anâsır-ı zulmetinden oldı tahir
Bulub âb ü hayâtı Hâyy'e irdük

Elem yok bize Hızır olduk ölüm yok
Geçüb gıtdik memâtı Hâyy'e irdük

Dağı a'yâna mażhar düşdi bu cân
Bulub mevtden hayâtı Hâyy'e irdük

Gidüb zulmetde terk itdi memâtı
Bulub ol pâk-zât Hâyy'e irdük

Didi Hâkķ "İrci'î" bu muame'inne
Rızâ-yı râziyyâtı Hâyy'e irdük

Kılıçdan keskin ince idi kıldan
Geçüb biz ol Sırâtı Hâyy'e irdük

İrişdük evvelînün evveline
Bulunmaz ahrâtı Hâyy'e irdük

Artduğ hâne-i ıalbi bulardan
Gidüb Lât [ü] Menât'ı Hây'e irdük

Bu dehr-i pîre-zenden döndürüb yüz
Virüb ric'at-ı berâtı Hây'e irdük

'Anâsır-ı bend ü bâğ olmuşdı baña
Koyub ol müşkilâtı Hây'e irdük

Ne gelse nuṭṭe ilhâmât-u Hâḫḫ'dur
'Acâyib vâridâtı Hây'e irdük

Mekânum lâ-mekân mülkünde oldu
Garâyib-i menzilâtı Hây'e irdük

Bu zâhir sûretüñ virdük fenâya
Vücûd-ı bâḫiyâtı Hây'e irdük

Biz biñ görmeden bulduğ ḫalâsı
Bulub bu muğayyebâtı Hây'e irdük

Bu nefis bilenler menzilidür
Bulub bu ma'rifâtı Hây'e irdük

Maḫâm-ı Hâzret-i 'Îsâ'durur bu
Anuñ-çün 'ulviyyâtı Hây'e irdük

Fenâ-ender-fenâdur işbu 'âlem
Fenâdan bu sıfâtı Hây'e irdük

Murâdum Hâḫḫ murâdum Hâḫḫ murâdı
Îrâdet birle zâtı Hây'e irdük

Ölmeden evvel gün öldüm hem dirildüm
Görüb ol 'Araşât'ı Hây'e irdük

Bu menzildür hûsûl-i tevâhid-i zât
Bulub tecelliyâtı Hâyî'e irdük

Didi "El-fağrû fahrî" bunda Ahmed
Anuñ-çün fahriyâtı Hâyî'e irdük

Murâdum sırrı idi Muştâfâ'nuñ
Bulub ol sırriyâtı Hâyî'e irdük

Bu ism baña telkîn itdi şeyhüm
Bu telkîn-ile hayâtı Hâyî'e irdük

Ferâmûş itmeden şaklasun Allâh
Bunuñla menzilâtı Hâyî'e irdük

Çü bildüñ Evvel ü Âhir Hudâ'dur
Koyub bu gayriyâtı Hâyî'e irdük

* Nizâmoglı çıka levvâre birden *

* Vücûdı vâcibâtı Hâyî'e irdük *

2.2.9. Dâ'ire-i Nefs-i Marziyye Ve Zikrühâ İsm-i Qayyûm

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

'Acâyib-i luţf [ü] ihsân itdi Qayyûm

Beni bir gevhere kân itdi Qayyûm

Girdi başıma tâc ü sa'âdet
Beni bir mülke sultân itdi Qayyûm

Ne zıdd ü ne şer'îki var mülküñ
O mülke beni haşan itdi Qayyûm

Beni şatre iken nâgehânî
Varub bir bahre 'ummân itdi Qayyûm

O bahrüñ ne kenârı var ne şa'arı
O bahri baña evtân itdi Qayyûm

Hurûf-ı lafz-ı şavt olmaz o yerde
Kamusuñ mest ü hayrân itdi itdi Qayyûm

Hicâb olmuşdu benlük baña bendi
O küfri şimdi îmân itdi Qayyûm

Haşîkat gencüñ izhâr itmek içün
Kamu mülkini vîrân itdi Qayyûm

Gerekmez cenneti korımaş tamudan
Rızâ-yı Haşş'a kurbân itdi Qayyûm

Beni bir zerre iken nûrı birle
Garâyib-i mâh-ı tâbân itdi Qayyûm

Bu nefis-i râzîm marziyye oldı
Bir âvâz-ı hilâte cân itdi Qayyûm

Beni bensiz iletirdi bu maşâma
Bir ulu şâha mihmân itdi Qayyûm

Bu ilüñ ehl-i sultân elçisidür
Anuñ-çün derde dermân itdi Qayyûm

Yedi iklîme hûkm itmek murâdı
O gence ‘aşkı bürhân itdi Qayyûm

Göñül mülkünde ağıâr qohusundan
Bu zikrüllâh pâsbân itdi Qayyûm

‘Aql rûhuyla nefsum buldı vahdet
Qamusuñ dilde yeksân itdi Qayyûm

Ma‘ârif bahri cûş itdi göñülden
Cihâna gevher efşân itdi Qayyûm

Şalât-ile kıyâmum oldı qâ'im
Anuñ-çün ehl-i ‘irfân itdi Qayyûm

Bu marziyye kıyâma irmek-ile
Qıyâmet hâli âsân itdi Qayyûm

İrişüb ‘aşq-ile bâkî hayâta
Ki olmaz dirlük ihsân itdi Qayyûm

Fenâ-ender-fenâ oldum fenâda
Beqâda cânı cânân itdi Qayyûm

Göñülde qomadı bir gayrı sûret
Derûnum nûr-ı Yezdân itdi Qayyûm

Künûz-ı Hakk'ı izhâr itmek içün
Bizi küllü kevne vîrân itdi Qayyûm

Resûl-i Ekrem'üñ qâ'im maqâmı
İdüb irşâd [ü] ihsân itdi itdi Qayyûm

Cemâl-i nûr-ı Yezdân ü hiddet-ile
Göñül mülkin gülistân itdi Qayyûm

Gören ol görinen ol gösteren ol
Bu benliğümi pinhân itdi Qayyûm

Gözüm yumdum cemî' mâsivâdan
Baña bu yolu erkân itdi Qayyûm

* Nizâmoglı Hakk'ı gör görme kendün *

* Baña çün bunu erkân itdi Qayyûm *

2.3. ŞEREF-İ SİYÂDET

Qutbü'l-Ârifîn gavûsü'l-vâsılın Seyyid Seyfüllâh ibn Seyyid Nizâmüddîn şuddise sirrahû'l-
'azîz hâzretlerinin te'lîf-kerdesi olan Şeref-i Siyâdet ismiyle müsemma olan risâlesinden
tahrîr olunmuştur.

2.3.1. Şeref-i Siyâdet

Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm

Beyt**(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)**

· — — — / · — — — / · — —

Ger eger fahr-i cihân evlâduñ
Şöyle faqr ü fenâda gör seyyidi

Ne cevâb idibdi bunlar yâ Rabb
Ümmetüñde ğınâda gör seyyidi

Beyt

Mürâ'iler riyâ ile gelürler
Sa'âdet ehline yollar bulurlar

'Acâyib dürlü dürlü hastelerle
Mürîd idinür âhir miñnetlerle

Ne bilsünler Hâķķ ibnü Hâķķ şanurlar
Velîdür ol kişi mutlak şanurlar

* Mürâ'ilikde bizim birimüz yok *

* Anuñ-çün yanlarında yerimüz yok *

2.3.2.Naẓm**(Mef'ûlü-Fâ'ilâtü-Mefâ'ilü-Fâ'ilün)**

— — · / — · — · / · — — · / — · —

Her dem kanâ'at üzeredür Âl-i Muḥammed'üñ
Zîrâ kanâ'at itmek idi hâli Ahmed'üñ

Dünyâ ricâsuñ itmedi ecdâdımız bizüm
Dâr-ı cihâna bakmadı ecdâdımız bizüm

Yokdur fenâda gerçi ki hîç kârbârımız
Mülk-i beğâda olsa gerek i'tibârımız

Bu kâ'inâta kim ki gelür 'âkıbet gider
'Âkıll olan bu fâni cihân devletin n'ider

* 'Âkıll odur ki Seyfî sever nesl-i Ahmed'i *
* Her kim-ki sevmez âlini sevmez Muhammed'i *

(Fâ'ilâtün- Fâ'ilâtün- Fâ'ilâtün-Fâ'ilün)

— . — — / — . — — / — . — — / — . —

Buğz-ı Âl-i Muştafâ itmez Muhammed ümmeti
Kâsd-ı Ehl-i Beyt'e kılmaz kim dilerse rahmeti

Her kim-ki nesl-i Ahmed'e bunda ihânet eyleye
Kimden ister Rûz-ı Maşşer'de 'aceb ki şefkati

Komaz elden dâmen-i evlâdı ehlüllâh olan
Tâbi- i Mervânîler dâ'im diler la'neti

* Seyfiyâ ehl-i sa'âdetdür seven seyyidleri *
* Ehl-i kamu eylemez Âl-i Resûl'e 'izzeti *

Dirîgâ gamda kalan âvâreler sizsiz
Bu deşt-i Kerbelâ'da bî-kes ü bîçâreler sizsiz

Kaçan kim 'asker-i a'dâ sizi bir bir şehîd eyler
Derûnı seyyide billâh bi-'azm pâreler sizsiz

N'idem hîç toğmadı bahtum günü bu burc-ı mihnetden
Dirîgâ ebr-i zülmetde kalan mehpâreler sizsiz

N'ola ger devlet-i dünyâ müyesser olmadı bunda
Muḳarrer dâr-ı 'uḳbâda ḳamu şehzâdeler sizensiz

* Ḳıyâmet Güni âzâd eyle gör Seyfî'yi tamudan *

* Resulüllâh'ın evlâdı olan âzâdeler sizensiz *

Beyt

(Mefâ'ilün- Mefâ'ilün- Mefâ'ilün- Mefâ'ilün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

İlâhî Ehl-i Beyt-i Muṣṭafâ'ya kim ki bugz eyler
Cemâlün görmeden sen anı maḥrûm eyle yâ Rabbî

İhânet eyleyen Âl-i Resûl'e bunda Maḥşer'de
Müyesser olmaya aña şefâ'at nûrının tâbı

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

Zi-Mağrib tâ-be-Maşrık ger kerâmet
'Aliyyü vü âl-i û mâ-râ-temâmet

Ber ü 'attâr ki û ḥudemî şinâset
Ki server kîst sergerdân-ı kerâmet

Cihân ḥalḳı imâm olsa temâmet
İder Âl-i 'Alî baña kifâyet

* Yüri var Seyfiyâ çün ḳılduñ idrâk *

* Ki kimdür serserî kimdür selâmet *

Fahr-i Âlem ya'nî ceddüm Muṣṭafâ
Aña maḥbûbum dimüş iken Hudâ

Urdılar taşlarla anuñ dişini
Didi İslâm ide Hâk size 'atâ

Hem Ebûbekr ü 'Ömer ü 'Osmân gör
Çekdiler anlar dahı nice belâ

Urdı şemşîr ile Mülcem-i Hâricî
Dünyadan gitdi 'Aliyyü'l-Mürtezâ

Hem Hâsan-i Hulû-i Rızâ'yı katl idüb
N'oldıgıñ bilmediler Şâh Hüseyin-i Kerbelâ

Hâzret-i Zeyne'l-'Abâ'yı bî-günâh
Yetmiş iki pâre itdiler şehâ

Eridüb kurşun Muhammed Bâkır'uñ
Ağzına akıtdı nice bî-hayâ

Ca'fer-i Sâdıķ İmâm Mûsâ bile
Oldılar nâ-hâķķ şehîd ender-belâ

(Fâ'ilâtün- Fâ'ilâtün-Fâ'ilün)

— . — — / — . — — / — . —

Katdılar engûre-i zehr-i kâtili
Yidi anı Hâzret-i Mûsâ Er-Rızâ

Hem Taķî vü hem Naķî hem 'askerî
Hem Muhammed Mehdî-i sâhîbi livâ

Bunların her birisin bir vechle
Kıldılar fânî cihân içre fenâ

* Şimdi bize bu cefâlar çok mıdur *

* Zîrâ evlâd-ı Resûl'üz Seyfiyâ *

Şurretü'l-'ayn-i Resûl olanları
Nice itdiler işidüñ anları

Dimediler neslidür Peygamber'in
Hâliyâ tamtâze idi tenleri

Şimdiki evlâdına hem âline
Şimdi 'aşruñ olan Mervân'ları

Çok-mıdur bu deñlü tahkîr anlara
Zîrâ yoğdur münkirüñ îmânları

İleri gelmekde her bir nâ-halef
Yire garğ olmakda gevher kânları

Gitdi hürmet kalmadı 'âlemlere
Şer'e gâlib oldu 'örf hâkimleri

* Bilmeyenler Seyfi Âl-i Ahmed'i *
* Hâke yeksân itsün Allâh anları *

(Fâ'ilâtün-Fâ'ilâtün- Fâ'ilâtün-Fâ'ilün)

— . — — / — . — — / — . — — / — . —

Tâlib-i râh-ı hâkîkat buğz-ı evlâd eylemez
Buğz-ı Âl-i Hayder'i kendüye mi'nâd eylemez

Ehl-i îmânum diyen tutmaz Yezîd'üñ cânüñ
Şefkatinden Muşafâ'nuñ gitdigüñ yâd eylemez

Biz muhibb-i Ehl-i Beyt-i Muşafâ'dan olmışuz
Anuñ içün cevri ider devrân bizi şâd eylemez

Devlet-i dîdâr-ı bâkî isteyen Yevmü'l-Hisâb
Mihnet-i derd [ü] belâdan bunda feryâd eylemez

* Kerbelâ'da Şâh Hüseyn'ün kim işitse hâlini *
 * Seyfiyâ vîrân ider gönlin âbâd eylemez *

Yâ Resulllâh bize gör n'itdi 'âsî ümmetün
 Görmeye anlar dahı Rûz-ı Kıyâmet şefkatün

Şâh Hüseyn'ün itdiler hâke berâber cismini
 Kılmadılar ol münâfıklar senün hiç hürmetün

Kerbelâ'da ger göreydün yâ Muhammed hâlimüz
 Tâ kıyâmet sâkin olmazdı bizim-çün firkatün

Kim-ki 'Âlem Fahri'nün evlâdına buğz eyleye
 Yâ ilâhî eyleme aña müyesser cennetün

* Biz muhibb-i hânedân-ı Muştafâ'yuz Seyfiyâ *
 * Rûz ü şeb nesl-i Resûlallâh'a olsun midhatün *

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

İşit idem saña bir hoş hikâyet
 İrişe kalbüne andan hidâyet

Selefdan bir muhibb-i Âl-i Ahmed
 Giderken bir yola sağ ü selâmet

Görür bir kuşlacı yol üzere tırmuş
 Başına kuşlasının sebze sarmuş

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

İrişür şeyhe ol-dem gayret-i Hakk
 Varur 'ârr itmeden kuşlayacak

Çeküb başından alur sebzesini
Yire urur dahı hem kıkılasını

Görür ol gice düşünde Muştafâ'yı
Nebîler Serveri kân-ı sehâyı

Varub yüzün sürer izi tozına
Cihân Fahri anuñ baqmaz yüzine

Dönüb eydür ki ey rûh-i muşavver
Bileydüm ne günâh itdi bu kemter

Resûl eydür ki dün ol kıkılayı sen
Yire [v]urduñ utanmaduñ mı benden

Başında var iken yeşil 'alâmet
Niçün kıldıñ anı böyle melâmet

Eger ol vaqt aña hürmet kıluyduñ
Yanumda şimdi 'izzetler bulayduñ

Var imdi aña göre it kıyâsı
Şakıngıl sen Resûl'e olma 'âsî

* Muhibb-i hânedân-ı Âl-i Ahmed'e *

* Olanlar Seyfiyâ bulur sa'âdet *

'Acebdür şimdi hâli kâ'inâtuñ
Sözün ıtar bu dehr-i bî-sebâtuñ

Görürler kim ri'âyet idemezler
Farîk-i Muştafâ'ya gidemezler

İdeler günde yüz kerre hatâyı
Umarlar girü Mevlâ'dan 'atâyı

Kaçan bir seyyidüñ 'aybın görürler
Yüzine günde biñ kerre ururlar

İrişdük gibi şol âhir zamâna
Çekildi hük-m-i Kır'ân âsmâna

Ol dil mir'âtı-kim pâk ü mücellâ
Görine anda envâr-ı tecellâ

* Budur Seyyid Niżâmoğlı du'âmuz *
* Muhibb-i Âl-i Ahmed'den olavuz *

Muśtafâ vü Mürtezâ ecdâdımız
Seyyid sâdât olubdur adımız

Kimse ta'lîm-ile 'âlim olmaduk
Oldı Cebrâ'îl-i Emîn üstâdımız

Geldi gökden cedd-i a'lâma kitâb
Oldı Kır'ân-ı 'Aẓîm evrâdımız

Ehl-i Beyt-i Muśtafâ'dan oldığı
Bize bu 'izzet yeter bünyâdımız

Ĥaqq'a da'vet iderüz her kişiyi
Ceddimüz irşâdıdur irşâdımız

Ölüñüz hem diriñüz olmaz temiz
Añlamaz ise egerçi adımız

Kesilür şanmañ Resûl'üñ neslini
Dünyâ tırduqça tırur evlâdımız

Münkir olmañ nesline Peyğamber'üñ
Muśtafâ'ya irişür feryâdımız

* Seyfiyâ biz Âhiret sultânıyuz *

* Oldı dünyâda vîrân âbâdımuz *

(Mefâ'îlün-Mefâ'îlün-Fe'ûlün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

Bizi bilürsüz nesli-i Muştafâ'yuz

İşidiñüz ki âl-i Mürtezâ'yuz

Niçün ki rû-be-rû inkâr idersiz

Koyup toğruyı eğri gidersiz

Revâ mı Ehl-i Beyt-i Ahmed'e siz

Degilsüz Ehl-i Beyt'inden diyesiz

Bu söz İslâm'a lâıyık söz degildür

Bu göz böyle görüşle göz degildür

Eger ecdâdımuz da sağ olaydı

Bu söz anlara dahı dinileydi

Mürîd oluñ mürîd Âl-i Resûl'e

Geçe itdiğünüz tevbe kabûle

Eger señ ümmetiseñ Muştafâ'nuñ

Muhabbet eyle evlâdına anuñ

Bilürsün fânî dünyânuñ şebâtın

Şaķın ezdirmesün sizi şeyâtın

* Murâdum Seyfiyâ budur Hudâ'dan *

* Ki hiç ayrılmayam Âl-i 'Abâ'dan *

Kulaķ [v]ursa ki idem bir hîkâyet

Olunmuşdur nice sizde rivâyet

Bulub Naśrânîler bir ırnağ har
Alub ‘izzet ile yerden getürürler

Śararlar üstüne altunlı bezler
Mü’ekkiler de kıorlar anı gözler

Aña binmiş-durur dirler Mesîh’i
Kimesne bindüğün bilmez śahîhi

Varub üstine bir kıubbe yaparlar
Nice yüz biñ kişı aña tıparlar

‘Aceb siz Ahmed’ün zürriyyetine
Ri’âyet itmemenün ‘ileti ne

Koyub elden bu dünyâ şöretini
Geliñüz çekelüm dîn gayretini

Anuñ içün yaradıldığ âb ü gilden
Seviñüz Muśtafâ’yı cân ü dilden

Cihâna ger Muhammed gelmese-yidi
Kimesne ‘ilm-i fıkhı bilmeye-yidi

Riyâsız bize ‘ilm itmez kifâyet
İder size ne hâcetdür ri’âyet

Bu sözler ile ümmet olamazsın
Huzûr-ı Muśtafâ’ya gelemesin

Kaçan kıatre deñizden ayru düşse
Deñiz olmaz eger biñ yıl çalışsa

Kaçan bir göl aķub dereye gelmez
Kimesne aña deryâ diye bilmez

Kaçan dikseñ yire köksüz ağacı
Yaşermez eyleseñ dürlü 'ilâcı

Kaçan kim bir süyuñ olmasa başı
Yimezler ol şu ile pişen aşı

* Dürr-veş 'âlemde Seyyid Seyfî sen-de *
* Ola gör Muştafâ nesline bende *

Yâ Ehl-i Beyt-i Resûlüllâh sizi sevmegi
Farzdur ki ider âyât-ı Kır'ân şehâdeti

Hergiz Kâbûle Geçmeye Anuñ 'İbâ[De]ti

Yeter bu şâlât [ü]selâm itmeyenler size

2.3.3. Rubâ'î

([Fâ'ilâtün]-Fâ'ilâtün- Fâ'ilâtün-Fâ'ilün)

— . — — / — . — — / — . — — / — . —

Ümmet-i Ahmed olub ey ehl-i dîn
'İzzet-i Âl-i Resûlüllâh'a taşîrât iden

Nesli Hayder hürmetüñ dâ'im ferâmûş eyleyen
Şûreti hanzîr olur kalkdıkda yarın kabrden

Rubâ'î

(Fâ'ilâtün-Fâ'ilâtün- Fâ'ilâtün-Fâ'ilün)

— . — — / — . — — / — . — — / — . —

Devlet-i dünyâya mağrûr olmaya zîrâ yazık
Dâmen-i evlâdı tut tamudan isterseñ felâh

‘Âlemüñ gencini ger cem’ itse âdem fî’l-miâl
Cîfe kıonmuş gibidür bir ğurâb-ı rû-siyâh

Beyt

(Müfteilün-Müfteilün-Fâ’ilün)

— . . — / — . . — / — . —

Devlet ol kışıye ki dünyâda *

Bende-i hânedân-ı Aĥmed ola

Sever elbetde Resûl’üñ neslün *

Bir kışı ümmet-i Muĥammed ola

2.3.4. Muĥammes

(Mefâ’ilün-Mefâ’ilün-Fe’ûlün)

. — — — / . — — — / . — —

Eger seyyidlere ey mâh-ı tal’at
Derûnuñda bulunursa muĥabbet

Kıyâmet Güni ‘Adn uçmağı içre
Kılasuñ Muştafâ ile muĥabbet

Bu dünyâda kime göñül virirsün
Kıparsuñ yarın anuñ ile elbet

Bilürsün cümle insân Rûz-ı Maĥşer
Umarlar Fahr-i ‘Âlem’den şefâ’at

* Cihânda Seyfiyâ nesl-i Resûl’e *

* Muĥabbet eyleyen bulur selâmet *

Muhabbet eyle evlâda muhabbet
Müyesser ola tâ kim saña cennet

Ri'âyet idegör Âl-i Resûl'e
Geçe tâ itdiğün tevbe kabûle

Sevenler Muştafâ neslini bunda
Sa'âdetler bulurlar yarın anda

Sa'âdetdür sa'âdetdür sa'âdet
Muhammed nesline itmek muhabbet

* Nedâmetdür nedâmetdür nedâmet *

* Şağın seyyidlere itmek ihânet *

Şabîler şanmañ evlâd-ı Resûl'ı
Ki 'ömri bunların dünyâdan evlâ

Cihâna [v]urmadın Hakk dahı bünyâd
İderdi Muştafâ rûhını irşâd

Kamer-i ervâh-ı sâdât anda idi
Ki kudret nûrı şandîlinde idi

Sebeb oldı Resûl Fahr-i 'Âlem
'Adem'den zâhir oldı cümle âdem

Bil imdi bunları şehzâdelerdür
Bulara bendeler âzâdelerdür

Bulardur nûr-ı pâk-i mażhar-i Zât
Bulardur cümle mevcûdâta mir'ât

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

Ri'âyet eylemekde her birisün
Berâber gör ufağun hem irisün

Ki zîrâ bunlar evlâd-ı 'Alî'dür
Buları sevmeyeni öldürmelidür

* Var imdi Seyfiyâ sen dahı cehd it *
* Tarîk-i Âl-i Ahmed'den yaña git *

Yapış Âl-i Resûl'ün dâmenine
İletsün seni Hâkık'ın rahmetine

Muhabbet eyleyen anlara bunda
Yarın dergâh-ı Hâkık'da ol sevine

İtâ'at kılmayañ Âl-i Resûl'e
Yüzi üstine Mahşer'de sürine

Muhibb-i Âl-i Ahmed ola şâdân
İhânet eyleyen münkir yerine

* Muhibb ol Seyfiyâ Âl-i Resûl'e *
* Cemâl-i Hâkık saña yarın görine *

Beyt

Fâze kelbi bi-hubbi As'hâbi'l-Keyfi
Keyfe yeşkî muhibbi Âli'r-Resûli

Naẓm

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

Zamâne şeyhleri şimdi ‘acebdür
Hemân şeyh adı anlara lakabdur

‘Azîzüz deyu da‘vâlar iderler
Binüb kürsiye gavgâlar iderler

Çıkar silsilemüz dirler ‘Alî’ye
Erenler şâhı sultân-ı velîye

Kaçan görseler evlâd-ı Resûl’ı
Geçerler üst yanına tâ fuzûlî

Olan zerrâk [ü] sâlûs [ü] mürâyî
Ne bilsün n’idüğün Âl-i ‘Abâ’yı

Dimezler ‘âlemüñ ser-çeşmesidür
Kamumuz bunlaruñ perverdesidür

Utanmazlar Muhammed Muşafâ’dan
Dahı ‘ârr eylemezler Mürtezâ’dan

Oğurlar ‘ilmi dünyâ ‘izzet için
Değildür şanma Âhiret rif‘ati-çün

İşitseler ağır yerden ölüyi
Varurlar anda şoluyı şoluyı

Giderler ölü evine sevine
Şanasuñ kim varurlar döğen evine

Cihânı kendine tapdurmağ ister
İrişdiğine el öpdürmek ister

Şûfiler ile girmez bile zikre
Düşünür bir bucağda gayrı fikre

Ki ya'nî bu cihân içre tûruşmuş
Disünler zîkr-i şalbîye irişmüş

Nice istün derd-mend cüftin bozanlar
Cihânda lâ-mekân olub gezenler

Görürler tekyenüñ şûrbâsı hâzır
Kimi şeyhi olur kimisi nâzır

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

Bu şeyhe ben 'aceb şeyhdür dimemi
Yâ varub aña dervîş olayın-mı

Budur tahsîl-i 'ilmüñ iktizâsı
Ola her fi'ili Allâh muqtezâsı

İdersüñ 'ilmi bu dünyâya âlet
Olur evvelde hemân bir başka san'at

Şular kim mürşid-i kâmil geçerler
Resûl'üñ 'ilmine 'âmil geçerler

Seve gâyetde evlâd-ı Resûl'ı
Hem ide bî'at anlardan kabûl

Kabûl itmeye ta'yîn ite tekye
'İbâdet itdiği yer ola tekye

'Îmâret şûrbâsuñ yimeye hergiz
Gerekdür mürşid-i kâmilde perhîz

Kaçan bir yolda bilseñ vardur uğrı
Haber vir ol yola gidene toğrı

Cân ü dil ile bende olur Âl-i Resûl'e
Her kime 'inâyet nażarı irse velîden

A'mâ idi dîdelerüm oldu çü bîdâr
Hâk-i rehi seyyidlere 'aynum süreliden

* Çün buldı hayâtı ezeli bunlara Seyfî *

* Cânını fedâ başını toz eyleyelden *

2.4. MA'DENÜ'L-MA'ARİF

Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ûlün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

Sipâs-ı bî-nihâyet ol Kerîm'e

Şenâ-yı bî-'add ol Şâh-ı Kâdîm'e

Görinen evvel âhir her ne kim var
Ezel ‘ilminde mevcûd idi ey yâr

Diledi kim ide bunları žâhir
Ne kim var ise eşyâ evvel âhir

Tecellî eyleyüb zâtına zâtı
Şıfâtından yaratdı mahlûkâtı

* Biline tâ ki o Hallâk kimdür *

* Fenâ kim ola Hây ü Bâkî kimdür *

Küntü kenzen mahfiyyen fe-ahbebtü en u‘rafe fe-halaqtü’l-halkaⁱ

Kamudan eyledi insânı tahsîs
Nitekim fi‘il-i nefsdan cânı tahsîs

Aña hem virdi esfâr-ı haşâyık
Dağı keşf itdi esrâr-ı dekâyık

Anuñ-çün Haqq yaratdı ins ü cânı
‘İbâdetle biline kendi ya‘nî

Kâlellâhü Te‘âlâ “Ve mâ halaqtü’l-inse ve’l-cinne illâ li-ya‘büdün”ⁱⁱ

Bilür zâtını ancağ girü zâtı
Ara yerde sebep olmuş şıfâtı

Şalât ü hem selâm ol şâdına
Ki rahmet oldı bu rûy-ı zemîne

Sebeb-i îcâdına oldı cihânuñ
Hem oldur mebd-e’-i kevn ü mekânuñ

* Cihâna ger Muhammed gelmeye-yidi *

* Bu mevcûdât dağı olmayay-idi *

Medh-i Resûl 'Aleyhi's-salâti [ve's]-selâm

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ûlün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

Şamudan evvel oldı nûr-ı Aḥmed
Onardı halk olan 'aqlı Muḥammed

* Resûl'ün 'ilmüñ evvel itdi ma'bûd *

* Bulardan soñra îcâd oldı mevcûd *

Der-medh-i Resûl 'Aleyhi's-salâti ve's-selâm

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Mefâ'ilün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

Cemâlün âftâbından iki 'âlem münevverdi
Mu'anber-i bûy-ı mûyuñdan sekiz cennet mu'attardur

Yüzün bir mâh-ı tâbândur ki nûrundan cihân-ı rûşen
Ki etrâfında mürseller şanaşuñ 'ayn-ı aḥterdür

Senün evlâdına her kim muḥabbet eylemez bunda
O mel'unlar Kıyâmet'de şeyâtinde ebterdür

Ḥabîbüm zıkr ider her kim mübârek nâmuñı tırmaz
Muḥarrerdür ki ol kimisine muṭahhardur muṭahhardur

* Cemâlün nûrınıñ şevki tecellî ideli ḳalbe *

* Anuñ-çün Seyfî'nün göñli ki çaḳ 'arşa berâberdür *

Der-medh-i evlâd ü aşhâb-ı Resûl 'Aleyhisselâm

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ûlün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

Dahı evlâdına tuhfe [vü] tahıyyât
Kim anlardan beter cümle murâdât

Hem aşhâbından olsun râzî Allâh
Ki dâ'im râzî idi Hâzret-i Şâh

Husûsan Çâr-Yâr'i Fahr-i 'Âlem
Ebûbekr ü 'Ömer ü 'Osmân [ü] 'Alî hem

* Farîk-i dînde bunlar çok çalışdı *

* Havâricler'le her biri duruşdı *

Der-medh-i Çehâr-Yâr bâ-safâ vü aşhâb-ı vefâ

(Fâ'ilâtün- Fâ'ilâtün- Fâ'ilâtün- Fâ'ilün)

— . — — / — . — — / — . — — / — . —

Çâr-Yâr'ıñ sevgisi cân ü dilün bürhânıdur
Sînemüñ bu taht üzre derdi-de sulâtıdur

Biri Sıddîk biri Fârûk birisi Ehl-i Hayâ
Birisi Şâhib-i Dûldül 'Alî'dür

Kıl Hasan-ile Hüseyin'üñ rûhuna dâ'im du'â
Anlara itmek du'â ehl-i dînüñ erkânıdur

Çün İmâm'ıñ Ca'feri pâk-dîni sen var yûri
Mezhebüne dâhl iden kendüzünüñ noķsânıdur

* 'Aşere-i Mübeşşere'yle haşr ola gör Seyfiyâ *

* Anlar ile haşr olanuñ ravzası Rızvân'dur *

Sebeb-i Te'lîfi Kitâb-ı Bâ-savâb

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

. — — — / . — — — / . — —

Biraz fazlın beyân itdik Hudâ'nuñ
Biraz medhini itdik Muştafâ'nuñ

Murâd olan ne ise diñle imdi
Ĥaķlķat sözlerinden añla imdi

Sebeb ne oldı bu te'lîf-i kitâba
Kulaķ [v]ur ideyüm işbu ĥitâba

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ûlün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

Cihânuñ ķutb-ı devrân-ı 'azîzi
Kamu ebrâr-ı 'aşķuñ iki gözi

Şerî'atde anuñ yokdur ķusûrı
Müveccehdür tarîķinde 'ubûrı

Mükemmeldür kemâli ma'rifetde
Ne var 'ârifler olsa aña bende

Ĥaķlķat 'âleminüñ mâhıdur ol
Anuñ-içün ehl-i 'aşķuñ şâhıdur ol

Ki İbrâhîm'dür anuñ ism-i pâki
Vücûdı nûr-ı Ĥaķķ'dur şanma ĥâki

Anuñ 'aşķına niyyet eyledüm ben
Bu nażm ĥatm itdüm a'lâ vü aĥsen

Hediye iletem anı ĥazretine
Murâdum mażhar olmaķ himmetine

* Oķuyub bi't-temâm bulsa ķusûruñ *

* Keremdür ger temâm ide ķusûruñ *

Der-medh-i Ĥazret-i Şeyh İbrâhîm kıddise sirrahû'l-'azîz

(Fe'ilâtün- Fe'ilâtün- Fe'ilâtün-Fe'ilün)

. . _ _ / . . _ _ / . . _ _ / . . _

Menba'-ı kân-ı kerem ma'den-i mürüvvetdür ol

Başdan ayağa kamu 'ayn-ı kerâmetdür

Güneş kıande görür gözleri olanuñ huffâş

Bu cihân halkına nûr-ı hidâyetdür ol

Her dem irer keremi bî-kes bîçârelere

Fuķarâ bendelere bâb-ı sa'âdetdür ol

Żemm-i a'dây-ile birdür aña dostuñ midĥati

İkisinden-de bile şöyle ferâgatdür ol

* Şeyh Niżâmoglı kemâl-ile anı medh idemez *

* Mażhar-ı Żât-ı Ĥudâ sırr-ı vilâyetdür ol *

2.4.1. Meşnevî-Gûyende

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ûlün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

Sözüm gûş eyle âvâre dervîş

Yüreği 'aşķ-ı Ĥaķķ'dan yâre dervîş

Yeter lâ didik illâdan ĥaber al

İkilükden güzër kııl birlüğe gel

Kaçan kaç' itse sâlik seyrün-fillâh

Olur ol sâlik seyri me'allâh

İrişür Ĥû dimekle Ĥû'ya andan

Ki Ĥaķķ'a yol bulur sırr 'âleminden

Kaçan Kıyyûm'a olsa idik müdâvim
Tecellî irişdi saña dâ'im

Şular kim i'tibâr itmez sıfâta
İrişür Hâyî ile bâkî hayâta

* Çalış yög eyleye görsün seni var *
* Çıkasuñ sen aradan kıala Kıahhâr *

2.4.2. Mûnaâcât-Gûyende

Beni vaśl eyle bensiz saña yâ Rabb
Ki ben gidem aradan señ kıala heb

Ne diyim ben-ki bilmezsiñ anı
Ne kıudret var ki ben-de depredelem leb

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

Beni 'aşkıña benden eyle ma'lv it
Ne dîn kıalsun ne küfr ü ne mezheb

Çü sensün Evvel ü Âhir muqadder
Da'ı hem zâhir ü bâtın müretteb

* Ara yerde ne kıaldı Seyfiyâ pes *
* Olıcağ "Küllü şey'in hâlikün"ⁱⁱⁱ heb *

2.4.3. Meşnevî

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

Eger var ise 'akluñ itdün idrâk
Olur mir'ât-ı dil bunlar-ile pâk

Hızır-veş yidi iqlîmi geç imdi
 Ḵarañuda hayât âbuñ iç imdi

Bu yolda yedi başlı ejderhâ var
 Yolundan ürküdür kişiyi her-bâr

Gerekdür saña muẖkem âlet-i ẖarb
 Ḵaçan yolıña gelse [v]urasuñ zarb

Bu yollarda ḵulağuzsız geçilmez
 Ḵuş olsañ rehber olmasa uçulmaz

Baňa feyz irmese Ümmî Sinân'dan
 Haber duymaz-idüm kevn ü mekândan

Haber virdi baňa râh-ı Resûl'ı
 Dahı gösterdi bu 'ilm-i usûl

* Mürîd olan aña şaşmaz yolundan *
 * Ḵomaz bir laẖza tev̱hîdi dilinden *

2.4.4. Şi'r-est

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

İrişdirdi bu cânı cânâ mürşid
 Bizi vaşl eyledi cânâna mürşid

Giderdi mülk-i dilden mâsivâyı
 Göñülde ḵomadı bîgâne mürşid

Bize gösterdi Râh-ı Müstaķîm'i
Delâlet eyledi Kır'ân'a mürşid

Resûl'ün sırrıdır kim oldı žâhir
Bizi irşâd ider erkâna mürşid

Ħaķîķat derdine tâlib olursañ
Seni baĦrî kıılır 'ummâna mürşid

Tutanlar pîr elinden dest-i tevbe
Anı şaķlar kıomaz şeytâna mürşid

* Gözet Seyfî yûri şeyhün rızâsuñ *

* Ki derdün döndere dermâna mürşid *

2.4.5. Meşnevî-Gûyende

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ûlün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

Gel imdi diñle bu bûlbûl nevâsuñ
Ki ķanġı perdeden tutar hevâsuñ

Nażar kııl bu demi gevher-feşâna
Kıulaķ [v]ur nuķı-ı 'aşķı 'âşıķâna

Ki tâ rûşen ola göñlün ķerâġı
Ola 'Adn uçmaġı cânun tıraġı

Nażar kııldum kitâb-ı Żûlcelâl'e
Nice tenbîh olunmuş ehl-i Ħâle

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ûlün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

Velî ma'nâsını zâhir alurlar
Hemân Kır'ân bir ma'nâ sanurlar

Murâdum ol-ki kâdir oldıgumca
Me'ânî-i ma'nevîden bildiğümçe

Beyân idem tarîk ehline anı
Biline tâ kim envâ' me'ânî

Benüm dahı murâdum budur ancağ
Mürîd mürşid olan tâlib ancağ

Eger girmek dilerlerse şevâba
Du'â eyleyeler sâhib-i kitâba

* Sırât-ı Müstaķîm'den düşmeyem hîç *
* Koyub şer'-i Resûl'ı şaşmayam hîç *

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ûlün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

Rivâyet eyleyüb dir İbn Mes'ûd
Ki bir gün otururken Şâh-ı Mevcûd

Zemîne çekdi barmağ-ile bir hatt
Didi budur tarîk-i fazl-ı kudret

Anuñ etrâfına çok hatlar itdi
Didi şunlar ki bu yollara gitdi

Hatlar var aña maķsûda irince
O gördi çekdiğüm yola girince

Ki ol yollarda vardur niçe şeytân
Yolundan azdurur kişiyi her ân

Ĥabîb'ün ĥürmeti-çün yâ İlâhî
Ki sensün cümle mahlûkun penâhı

Şaşırma bizi râh-ı Muştâfâ'dan
Düşürme ayrı aşhâb-ı şafâdan

* Cemâlünü görenlerden olayum *

* Vîsâliñe irenlerden olayum *

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

'Aceb şağı 'ameldür kim didi Ĥaqq
Kim işlerse göriser beni muṭlaḳ

İşit idem nedür ol şâlih a'mâl
Kim işlerse göre Ĥaqq'ı beher-hâl

'Amel-i dünyâda dervîş iki nevi'dür
Birisi suverî biri ma'nevîdür

Budur žâhir-i ferâ'iz her ne kim var
Dahı sünnetleri fî'l-cümle ey yâr

Edâ idüb çalışa gice gündüz
Ki andan Muştâfâ döndürmeye yüz

Ne kim var ise şer'ün muḳtezâsın
Yerine getüre Ĥaqq'ın rızâsın

'Amel kim ma'nevîdür işit imdi
Ki sen-de aña göre iş it imdi

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

Göñül kim nûr-ı zâtuñ mażharıdur
Anuñ-çün feyz-i Rahmân'uñ yeridür

Revâ mı sen aña ĥayvân kıoyasuñ
Varub-da fi'il-i şeytâna uyasuñ

Kıaçan bulunsa ol o da behâyim
Ki ya'nî dürlü ahlâkı-ı zemâyim

Bulardan olmayınca dil-i mücellâ
Şanur mısuñ ki Ĥaķķı ide tecellî

Kıaçan mir'ât-ı dil pasdan arınmaz
Cemâl-i Ĥazret-i Mevlâ görünmez

İdersüñ biñ belâdan Ĥaķķ'a tâ'at
Olursuñ Ehl-i Sünnet ve'l-Cemâ'at

Şular kim zıkr-i žâhirde kıılurlar
Muķarrerdür ki ebrârdan olurlar

Bu cismânî ne-kim var zıkr ü tâ'at
Kıamusı ma'ıyyete olmuşdur âlet

Yüri tevĥîde kıalbüñ ile me'vâ
Bu dil tıurursa ol tıurmaya kıat'â

Olasuñ sen muķarreb ehli ey yâr
Hem ehlüllâh olasın şâĥib-i esrâr

* Bulursañ kıalbüñ emrâz-ı devâsın *

* Görürsüñ yarın Allâh'uñ kııķâsın *

2.4.6.Güfte-i İlâhî

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün- Mefâ'ilün-Mefâ'ilün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

Eger vuślat-ı ŧebinde cân-ı hıcâb olursa cânâna

Ki terk eyleyem ol cânı virem yolına ŧükrâna

Muĥabbet bezminüñ câmin için cân kıymetin bilmez

Gezer ŧûrîde vü ŧeydâ iki ‘âlemde mestâne

Viśâlüñ isteyen ‘âşık muĥabbet eylemez ğayre

Murâdı vâsıl itmekdür hemân cânını cânâne

Muśaffâ eyle gel ŧalbüñ evin emmâre fi‘ilinden

ŧurıla taht-ı Süleymân’ı geçüb otura ŧâhâne

* Muĥabbet gencine mahzen olaldan Seyfi’nüñ göñüli *

* Anuñ-çün her kaçan baħsuñ görünür ŧöyle vîrâne *

(Mefâ’îlün-Mefâ’îlün-Fe’ûlün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

Muĥâlif iki ma’nâ birbirine

Biri sevine hem biri yerine

Birine var-imiş ŧorħu ĥâzer kıl

Birine ŧorħma ‘arşumdan gezer kıl

Dilerüm ma’nî sen śâĥib-i nefsdan

Tesellâ bula ĥâtır bu hevesden

Şu ĥâcî kim gider Ka’be yoluna

Nażar eyler śaħına hem śoluna

Ki nâħâĥ [v]urmaya yolunı źâlim

İrişe menziline śaħ ü śâlim

Veyâĥûd çıkmaya yırtıcı ĥayvân

Emân üzre ola ol yolda her ân

Kaçan kim irişe Hacc'a selâmet
İder kırbân kıılır şükr-i itâ'at

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

Halâs olur kamu havf-ı haırdan
Müberrâ olur ol cümle zarardan

Şu tâlib kim ol ehl-i tarîkat
Hem ol sâlikî râh-ı hâkıkat

Halâs olmak gerek nefsin elinden
Gerekdür çıka şeytânın yolundan

İşitmeye sözün halk-ı cihânuñ
Hemân maşşûdı dîdâr ola anuñ

Muğayyed olmaya bu mülk ü mâle
Muhabbet itmeye ehl ü 'iyâle

Kaçan nefis 'illeti olmaz irâde
O vâkıı irişür sâlik murâda

'Avâyıkdan kaçan-kim gice tâlib
Hevâ-yı 'aşk-ı Mevlâ ola ğâlib

* Varub mülk-i beğâda şâh olurlar *

* Tecerrüd 'âleminde şâh olurlar *

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

Hesâb eyler Hudâ çün fi'il-i nefsi
Gerek zâhir gerekse ola mahfî

Niçün didi Resûl ol Nûr-ı A'zam
Bilürler bu hadîsi cümle 'âlem

Kaçan-kim bir hatâ olunsa hâtır
Žuhûra gelmeyüb olmasa žâhir

Melekler anı itmezler kitâbet
Kerîm itmişdür anlardan ferâgat

Mutâbık olmadı ikisi ya'nî
Beyân itse bize bir ehl-i ma'nî

Eger var ise qalbünde muhabbet
Cenâb-ı Hâzret-i Hâkık'a be-gâyet

Sözüm gevherleriñ mengûş idersün
Perîşân hâtırını hoş idersün

Resûl'ün iki bölük ümmeti var
Birinün adına dinildi ebrâr

Kaçan-kim fikr iderler bir günâhı
Anı itmeyeler añub Allâh'ı

Yazılmaz ol hatâ yerine kat'â
Budur qavl-i Resûl-ı Hâkık Te'âlâ

Anuñ bir bölüğü ehl-i muqarreb
Vuśûl-ı ma'rifet olmuş durur heb

Göñüllerine gelse mâsivâdan
İrağ olurlar envâr-ı Hudâ'dan

Ba'îd olmak 'azâbı ki qatıdur
Ki Cennet'de Cehennem'den itidür

Dilerdi dâ'im anlar Hâkık cemâlün
Anuñ içün qodılar dünyâ hayâlün

İrişse qalbiñe dünyâ hayâli
Görünmez saña mahbûbuñ visali

2.4.7. Münâcât [ü] Niyâzât

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün- Mefâ'ilün-Mefâ'ilün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

Beni redd eyleme yâ Rabb cemâlün şevk-i tâbından
Göñül mir'âtını pâk it bu dünyânuñ hayâlinden

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün- Mefâ'ilün-Mefâ'ilün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

Ne deñlü bir göñül bir pars olursa anı nerm eyler
Kaçan-kim yağa ol qalbe İlâhî feyzüñ âbından

Şu 'âşıklar kim isterler visâlün vaşlını dâ'im
Ferâğat eylemişlerdür sekiz cennet şevâbından

Yetürdüm 'aql ü idrâki İlâhî fikr-i zâtuña
Olurmuş mest [ü] lâ-ya'qıl için 'aşquñ şerâbından

* Ümîdüm vardı ey Seyfî cemâlün görmeğe Hâkık'uñ *

* Ki cismümde eşer vardır Resûlüllâh türâbından *

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ûlün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

Nedür Hâkık "cennetî" didiği Cennet
Muzâf itmüş anı kendine Hâzret

Bu h kmetden bizi  g h ideyd n 
Gedâ iken fak ri   h ideyd n 

Su' l itd n  işit imdi cev b 
Ki tahıl idev z bizde  ev b 

Yaratmu  H k  Te' l  Cennet'i ' mm
 diser  ullarına anı in' m

Ez f olan Hudâ'ya Cennet'i h   
Giriserlerd r a a ehl-i ihl  

Bil imdi sen bu nefis-i mu ma'inn n 
 ki dürlü   f t  vardur anu 

  f t-  râziye dirler birine
  f t-  marziyye dirler birine

Bul n r Cennet-i ' mm içre şehvet
Yimek içmek dağı envâ'-  le   et

Budur ol Cennet-i h    ey birâder
Tecell  ide ol   t-  Mu ahhar

Hemân anda olan dîdâr-  H k 'dur
Ara yerde dağı bir nesne yok dur

* A a girerler ehlüllâh olanlar *

*   f t  terk idüb   t'  bulanlar *

2.4.8. * Der-Na't [ ] Münâcât *

(Mefâ' l n-Mefâ' l n-Fe' l n)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

Îlâhî kıoma benlük bende yâ Rabb
Vücûdum bî-vücûd it sen-de yâ Rabb

Göñül âyînesinüñ seyl-i ğubârın
Hemân sen ol görinen anda yâ Rabb

Baňa nûrundan ihsân ile biriñüz
Cemâlûñ seyr idem her anda yâ Rabb

Göñül ister ezel ol “küntü kenz”i
İrişdür ‘aşķuñ ile anda yâ Rabb

Cihânı görmeyem baķduķķa hergiz
Seni görem beķâ resm ķande yâ Rabb

Hemân sensin senüñdür cümle varluķ
Fenâdur her görinen bunda yâ Rabb

* İrişdür Seyfi’yi ķurb-ı viśâle *

* Kıuluñdur ķalmasun dermânde yâ Rabb *

(Mefâ’îlün-Mefâ’îlün-Fe’ûlün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

Nice nefis ki âdem olsa ölmez

Nice nefis ki olur girü gelmez

Nice nefis ki uyurken olur ol

Nice nefis ki bedende ķalır ol

Bize bundan haber virseñ keremdür

Devâsuz derdimüze ğâyet ümmdür

Su'âl itdüñ baña sırr 'âleminden
İşit imdi cevâbın sen-de benden

Ölen öldükde çünkim bu bedendür
Hemân zâhirde fevt olan bu tendür

Beden öldükçe hîç levvâme olmaz
Bu nefsi muṭma'inne zâ'il olmaz

Birine rûh-ı hayvânî dinilür
Birine rûh-ı insânî dinilür

Eger bunlar da öldükde olaydı
Şevâb-ile hatâ yeksân olaydı

Uyurken bu beden ölmez der-idi
Ve lîkin ayrılın rûhuñ biridür

Uyurken ayrılır bu rûh-ı hayvân
İder berzahda mahsûlını seyrân

Bedenle âşinâ olmuş be-gâyet
İder mi ihtiyâr-ile ferâgat

Uyanıklukda ol girer yerine
Bu sırrı bilmeyen gönül yerine

Kaçan cân kuşları dürüb uçarlar
Yuvalı yuvasına dek giderler

* Yüri terk eyle nefsinüñ hevâsuñ *

* Ki tahsîl idesüñ cânüñ yuvasuñ *

2.4.9. * Şi'r-i Naşihat *

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

Olur çün ‘âkıbet ten-i hâke yeksân
Koyub dünyâyı îmân itse îmân

Bu cânuñ çıkmadan bîçâre tenden
Göñül derdine cehd it eyle dermân

Mücellâ eyle dil mir’âtını var
Tecellâ-yı cemâl eyleye sultân

Vücûduñzerredür žâhirde ammâ
Bulunur on sekiz biñ dürlü elvân

Eger hayvân ma’âdin-i cinn [ü] melekdür
Şeyâtîn [ü] dîv ile hem perî [vü] insân

Bunuñ mazmûnlaruñ maqbûle döndür
Olasuñ kendi mülkünde Süleymân

* Çalış Seyyid Nižâmoglı yûri var *
* Ola gör olmadan bir ehl-i ‘irfân *

Kitâbında buyurmuş Hâkķ Te’âlâ
Bulunur ratab ü yâbis nice ma’nâ

(Mefâ’îlün-Mefâ’îlün-Fe’ûlün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

Didi “ķul Rabbi zidnî” Hâżret-i Hâkķ
Resûlüllâh’a vahy olundu muēlak

Kitâb-ı Hâkķ Te’âlâ ey birâder
Çü vardur ratab [ü] yâbisden muķarrer

Nice ‘ilm ola bes ol ‘ilm-i ķudret
İrişür ‘âleme anuñla rahmet

Ziyâde olmasıyla Muştafâ'ya
Tesellâ virdi ol kân-ı sehâya

Bu müşkil işi hâll itmek gerekdür
Kaçan hâll olmasa müşkil elemdür

Eger hâl ehli iseñ diñle dervîş
Su'âline cevâbum añla dervîş

İşit imdi diyem bir nutq-ı sâfî
Olasuñ şübheden sen dañı sâfî

Görinür gözine bu deñlü keşret
Budur ol ratab [ü] yâbis didi Hâzret

Şular kim ol âhir halkı olundı
Bulara ratab [ü] yâbisden dinildi

Didi “kul Rabbi zidnî ‘ilmen” Allâh
Odur ‘ilm-i Ülûhiyyet ol âgâh

Budur ol ‘ilm-i Hâlik ey tüvânâ
Ki olmuşdur sıfâtı Žât’a ma’nâ

* ‘Ulûm-ı Hâkq’a hiç yokdur nihâyet *

* Bulunmaz Hâlik’uñ ‘ilmine gâyet *

2.4.10. * Şi‘r-i Gûyende *

(Mefâ’ilün-Mefâ’ilün- Mefâ’ilün-Mefâ’ilün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

Te’aqqul ide mi yâ Rabb seni bu ‘aql-ı insânî
Cemâlün göre mi yâ Rabb yâhûd bu rûh-ı hayvânî

İlâhî zâtınuñ ‘ilmi bilinmez bî-nihâyetdür
O bir deryâ-yı vahdetdür ki yoqdur hadd ü pâyanı

Kağan idrâk ider mahlûk olan ‘ilmini Hallâk’uñ
İhâta ide mi kaatre olan hîç baîr-i ‘ummânı

İrüşse zerrece rûy-ı zemîne zâtuñ envârı
Olur nûrına pervâne cihânuñ mihr-i tâbânı

* Koyub bu ‘ilm-i eşyâyı vuşûl-ı Hâkık olan kullar *
* İderler Seyfiyâ anlar kamu ‘arş üzre cevelânı *

(Mefâ’îlün-Mefâ’îlün-Fe’ûlün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

Muhammed tayyib ü tâhir kamudan
Bizi ol kurtarırserdür tamudan

Yog-idi anda ahlâk-ı zemâyim
‘İbâdet [ü] tâ‘at idi işi dâyim

Dir-idi günde yetmiş kerre ol şâh
Cenâb-ı Hâzret’e “Estagfirullâh”

Bize bu sırrı taqrîr eyleyeydiñ
Yine rûhânî sözler söyleyeydiñ

‘Aceb birden baña itdüñ su’âli
Nedir imdi bilüñ bunuñ me’âli

Günâh içün değıldir Muştafâ’nuñ
Hudâ’ya dâ‘im istiğfârı anuñ

(Mefâ’îlün-Mefâ’îlün-Fe’ûlün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

Kaçan kim vâridâtı kibriyâdan
Bugün bir feyz irişeydi Hudâ'dan

Bugünkü feyz idrâk ide rûşen
Hicâb olurdu evvelki irişen

Anuñ def'ine istigfâr iderdi
Aradan kır ol perde giderdi

Teraqqî eyleyüb kırbı visâle
Karîb olurdu her gün ittisâle

* Eger evvel eger âhir demâdem *

* Budur ben bildiğüm vallâhü A'lem *

Der-sıfat-ı medh-i münâsib-hâl

Cemî' dertlere dermân Muhammed
Cihân ten gibi aña cân Muhammed

Zemîn ü âsmân olmazdı peydâ
Senüñ-çün oldu bu eyvân Muhammed

Günehkâr ümmetiñe kıl şefâ'at
Su'âl itdiği vâkt gufrân Muhammed

Vücûduñ mażhar-ı nûr-ı İlâhî
Yüzüñdür Sûre-i Raḥmân Muhammed

* Senüñ Seyyid Niżâmoğlu kuluñdur *

* Hiç âzâd eyleme sultân Muhammed *

Şalât oldu çü men'-i fahş [ü] münker
Niçün dinildi "Zikrüllâhü ekber"

'İbâdet-i ekber-i erkân-ı İslâm
Nedendür ekber oldu zikr-i 'Allâm

Bu sırrı dahı ger rûşen ideydüñ
Göñül mülkün şamu gülşen ideydüñ

Su'âl itdüñ baña sırr-ı şadîmi
İşit imdi Şîrât-ı Müstaşîm'i

Kaçan-kim bir kişi tursa nemâza
Cenâb-ı Hâzret-i Hâşş'a niyâza

Dise el şaldırub Allâhü Ekber
Görünmez anda hîç faşşâ' [ü] münker

Beden-i halkuñ naşargâh yeridür
Anuñ-çün fuşş [ü] münkerden berîdür

Naşargâh-ı Hudâ'dur şalb-i insân
Ki andan yol bulınur Hâşş'a her ân

Şu kim faşşâ' [ü] münker bâındur
Saña bâın didi-kim şalb evidür

Anı men' idemez žâhir 'ibâdet
Gerekse eylesüñ biñ kerre tâ'at

Allâh'uñ zikri şeytânı eridür
Ki ya'nî şalbi münkerden arıdur

Olur dil-i levh anuñla mücellâ
İrişür soñra envâr-ı tecellâ

* Anuñ-çün oldı “Zikrüllâhü ekber” *

* Anı zikr ile žâhir [ü] bâın ezber *

Şi'r-i Gûyende *

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün- Mefâ'ilün-Mefâ'ilün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

İlâhî nefis-i emmârem yaşırsuñ âteş-i lâ'dan
Tolar bu hâne-i kalbüm benüm envâr-ı illâ'dan

İdenler zîkr Mevlâ'yı bulurlar câh-ı a'lâyı
Kıomayadan dâr-ı dünyâyı nasîbi olmaz 'uqbâdan

Eger bildüñse Hallâk'ı idersüñ 'ömrini bâkî
Olurmuş Hızır aña sâkî içüñ bu câm-ı şâhbâdan

Kaçan-kim eylese hayrı veyâhûd sehv-ile şerri
Görür mahsûlünü fevrî bilen ta'bîr-i rü'yâdan

* Yürî Allâh'ı zîkr eyle ne ise Hâkık'a şükr eyle *
* Olursuñ Seyfî fikr eyle ferâğat eyle dünyâdan *

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

Niçün Maşşer yerinde halk-ı 'âlem
Kaçarlar birbirinden ibn-i Âdem

Bu sırruñ remzine vâkıf olayduñ
Bunuñ dahı nedür asluñ bileydüñ

Su'âl itdüñ cevâbıñ diñle benden
Kimesne kaçmaya Maşşer'de senden

Muhammed ümmetinden evvel ümmet
Kaçan kim bir günâh itseler elbet

Dönerdi yüzleri hayvân yüzine
Gel imdi i'tikâd it Hâkık sözine

Muhammed ümmetine olmaz ol iş
Bizüm Peyğamber'e Hakk itdi bahşış

Kağan-kim nâgehân bir şuc iderler
Özine yâhûd gayra güc iderler

Olurmuş mesh-i bâın anlara bil
Ki sen-de mesh-i bâından hâzer kıl

Kağan kim dünyâda olsañ dil-âzâr
Kıyâmet'de yüzün mûziye beñzer

Hârâma korkmayub elin şunanlar
Olurmuş şekl-i hınzîra dönenler

Muhabbet eyleyen dünyâyâ bunda
Yüzi kelb yüzine dönermiş anda

Hârîs olma şakîn cem'ine mâlûñ
Karınca hâline dönmeye hâlûñ

Şakın gıl-i hased itmekden öziñi
Soglucan gibi görürsün yüziñi

Bilürlerdi seni kavmün cihânda
Görürler sûretün mesh olmuş anda

Yüzün gördükleri gibi kaçarlardı
Olursañ cânları senden geçerler

Ne kim halk itdi Hâlik-i Evvel [ü] Âhir
Eyü yâdlu ne ise gizli žâhir

Bularuñ cem' idüb ahlâkînı Hakk
Kodı bal-kovasında aña muṭlaḳ

Kaçan nefsüñle cismüñ el bir eyler
Hemân emmâre fi'îlüñ tedbîr eyler

Gelür bi'l-fiîle ahlâķ-ı zemâyim
Kıalursañ sûreti hâyvânda dâ'im

Eger rü'yânda bir hâyvân görürseñ
Senüñ fi'îlindür añlayı bilürseñ

(Mefâ'îlün-Mefâ'îlün-Fe'ûlün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

Uyurken seni incidse bir arslan
Hücûm itse veyâhûd saña kaplan

Hîsâruñ-derinden kaçub girersüñ
Uyanur kendüñi sîhhatde görürsüñ

Bilürsüñ yıķılur bu kıal'a-i ten
Tedârük itmedüñ ahvâlüñ erken

Hücûm itdükde düşmenler n'idersüñ
Hîsâruñ yok kaçub kıande gidersüñ

Saña hîç kimse anda yardım itmez
Senüñle bundan anda kimse gitmez

Ne fi'îl itdünse hey bîçâre bunda
Anuñla hâşr olursuñ yârüñ anda

Var imdi elde iken ma'nî-i sûret
Çalış kendiñe bir muhkem hîsâr it

Anı bekleyeler dâ'im felekler
İçinde kıâ'im olalar melekler

Kaçan rûhâ itâ'at itse nefsüñ
Kelâmüllâh olur dilekde lafzuñ

Melekler hâsıl olur ol sözüñden
Feriştehler hicâb eyler yüzüñden

Ecel topı irişse nâgehânî
Yıkılsa kal'a-i cismüñ revânı

'Adüvler seni aluben kaçarlar
Yidi tamu sekiz cennet geçerler

Seni ma'sûkuña vâsıl iderler
Murâduñ ne ise hâsıl iderler

2.4.11.* Şi'r-i Münâsib-Hâl-i Gûyende *

(Mefûlü-Mefâîlü-Mefâîlü-Fe'ûlün)

— — . / . — — . / . — — . / . — —

Cânân iline zînet içün cân iledürler
Dîdâr-ı Hâkık'ı görmeğe insân iledürler

Yûsuf gibi şâh olduñsa eger Mısr-ı vücûda
Dil-i Ya'kûb'uña ismüñi andan iledürler

Şunlar ki nedür bilmediler 'ilm-i ledünni
İnsân getürüb dünyâyâ hayvân iledürler

Her kim-ki içer bunda mey-i 'aşk-ı İlâhî
Ol 'âleme ol 'âşıkı mestân iledürler

Manşûr gibi her kim-ki diye dâ'im "Ene'l-Ĥaqq"
Dost zülfine dâr itmeğe 'üryân iledürler

Korqutma bizi nâr-ı caĥîm ile vâ'iz
'Aşq-ı ehl gözi yaşını 'ummân iledürler

* Seyfî kime kim telkîn irer Ümmî Sinân'dan *

* Giryân getürüb dünyâya ĥandân iledürler *

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

Nedendür pes bu tâlibler demâdem
[V]ururlar ma'rifetde rü'yâda dem

Mutâbık düşmedi âyet sözine
'Aceb sâlikleriñ daĥı sözine

Bu remzüñ sırrını her kişi bilmez
Bu baĥrüñ gevherüñ her baĥrî bilmez

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

Bizim-çün bir başar var bir basîret
Bulınur bir kişide ma'nî-i sûret

Başarla kimse itmez Ĥaqq'ı idrâk
Anuñ-çün didi "aĥmedü mâ-'arafnâk[e]"

Kaçan kim Ĥaqq saña virdi basîret
Ki ya'nî ma'nîde maĥv olsa sûret

* Anuñla görünürmüş nûr-ı Mevlâ *

* Olurmuş menzilüñ a'lâdan a'lâ *

*** Şi'r-Gûyende ***

(Fâ'ilâtün-Fâ'ilâtün-Fâ'ilün)

— . — — / — . — — / — . —

Yâ ilâhî cümle sensüñ cümle sen
Señ dururken diyemezem baña ben

Żât-ı Ĥaqq'a vâsıl olmaz ol kişı
Geçmeyince cümle kendi kendiden

Rü'yeti dîdâr-ı dost olmaz naşîb
Nâr-ı 'aşka yanmayınca bu beden

Cümle varluş varluğundur varı yok
Varluğundur varı yoğı var iden

Ben baña bakşam görünmez baña ben
Görinen dîdâr-ı Ĥaqq'dur cümle ten

Ben-de bilmedüm-ki bilinmez yâreden
Kişi kendi çıkmayınca âreden

* Görinen Ĥaqq'dur gören Ĥaqq gösteren *
* Yâ Nizâmoglı iki görmek neden *

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

. — — — / . — — — / . — —

Getürmediğini yerler ü gökler
Getürdi anı Âdemoğlı dirler

Emânetdür boyun virüb getürdi
Ĥaqq'ıñ emriñi yerine getürdi

Niçün dinildi câhil žâlim aña
Haber virseñ bunuñ sırrından baña

İşit imdi bu esrâruñ rümûzuñ
Saña keşf idin sırruñ künûzuñ

Bu mahlûkât-ı ‘âlemden çün Âdem
Mufazzal oldı dahı hem mükerrem

Ĥaqq’uñ ‘arz itdiği halğa emânet
‘Azîz vehm-i şerîf-idi be-ğâyet

Gerekdür pâk olanı getüre pâk
Getürmedi anı bu arz [ü] eflâk

* Hudâ kalb itmedi bunlara el-ĥaqq *

* Anuñ-çün itdiler îbâ vü eşfâk *

(Mefâ’îlün-Mefâ’îlün-Fe’ûlün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

Benî Âdem’de vardur ‘âlem-i dil
Göñül dirler anuñ bir adına bil

Evlâdur mü’minüñ kalbi cihândan
Ki ya’nî bu zemîn ü âsmândan

(Mefâ’îlün-Mefâ’îlün-Fe’ûlün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

Ĥaqqîkat sırrına andan ayrılır
Cemâl-i Zû’l-Celâl andan görünür

Bu ervâhı Beşer-i Evvel’de žâhir
Emânet emrine olmuşdı hâzır

Küdûrâtı tabî'atle çü Mevlâ
Mükedder itmeğe ervâh mahzâ

Bedenle münğamis kıldı buları
Olundı ğafleti nisyân-ı târî

'Alâyık bunlara kayd oldu ğâyet
Unudulı hemnâm ol emânet

Anuñ-çün bunlara dinildi câhil
Unutmaz eylediği 'ahd-i kâmil

Emânet sırruñ idrâk itmeyenler
Hakk'ıñ didiği yola gitmeyenler

Şamu nefsine žulm itmüş olurlar
Cehennem'den yaña gitmiş olurlar

* Emânet sırrına olmazsañ 'âlim *

* Dinilür Rûz-ı Mahşer saña žâlim *

* Şi'r-i münâsib-hâl-gûyende *

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün- Mefâ'ilün-Mefâ'ilün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

Emânet tokuna cânlar ezel çün tutdı gerdânı
Bize lutfuñla kuvvet vir olunca tutavuz anı

Çeker 'aşkuñ yükiñ turmaz senüñ 'âşıqlaruñ dâ'im
Şımazlar emrini hergiz virürler yolıña cânı

İlâhî zâtuñ envârı muhît-i "Küllü şey'in" olmuş
Gözüm her şande kim baksa görünür nûr-ı Sübhânî

Sücûd it vech-i Rahmân'a tekebbür olma ey nefsüm
 Sınub emrini Allâh'ıñ şakın gıll olma şeytânî

* Behey Seyfî 'acâyıbdür bu bir sırrı gavâ'ibdür *

* Bu derdüñ kim tıyar zevküñ nedür derdine dermânı *

* Tefekkürü sâ'atü hayr min 'ibâdeti elfi senetin

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

Tefekkür itmeden olmağa kı'ım
 Tezekkür eylemek pek Hakk'ı dâ'im

Açar zıkr eylemek göñül göziñi
 Saña hem gösterür ma'nî yüzini

Tefekkür kim şevâba ola akreb
 Göñül gözi ile görmek gerek heb

Kamu eşyâ-yı gaybiyye ne kim var
 Göñül gözüyle görünür ne kim var

* Muvâfıkdur dimüşler zıkre anı *

* 'Ayân itmüş meşâyih bu beyânı *

*Tefekkerû fî'l-âlâ'illâh ve lâ tetefekkerûfî Zâtillâh

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

Ki zîrâ ol muḳaddes Zât-ı Pâk'i
 Kaçan fikr ide bu insân-ı hâki

* Tefekküden tezekkür efzal oldı *

* Hakkât aňlayanlar böyle bildi *

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ûlün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

Budur ol tayyib ü tâhir kelime
Müyesser olser kalb-i selîme

Ki aslı şâbit anuñ fer'î gökde
Anı zîkr eyler î mân ehli yirde

Devâm-ile yumuşar yiri gönlün
Habâsetden olur hem arı gönlün

Qururur tevâhidün ol yirde tahtı
Köküyle yıkılır nefsün dırahtı

Şunuñ gibi marîz olsa bir âdem
Ki andan gitmese hastelük her dem

Tabîb ol kişiye virürse şerbet
Bulıser o kişi elbetde şîhât

Marâzdur sendeki nefsün hevâsı
Çıkardı seni başdan itdi 'âsî

Var imdi bir tabîbden iste dermân
Senün derdine dermân ide her ân

* Saña telkîn ide tevâhid darbı *

* Kılâsuñ leşker-i nefsünle hârbi *

2.4.12. * Şi'r-i Ta'rîf-i Kelime-i Tevâhid-i Bârî Te'âlâ *

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ûlün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

Hidâyet bâbınuñ miftâh-ı tevhîd
 Hâkîkat ‘âleminüñ râh-ı tevhîd

Giderür mülk-i dilden mâsivâyı
 Kõmaz ma‘şîyyet hiç vallâhi tevhîd

‘Adâlet yüridür dil ‘âlemine
 Eger olursa göñlüñ şâh-ı tevhîd

Kelâm-ı lâ’da ‘âlem mahv olur heb
 O vâkıt işbât ider Allâh’ı tevhîd

Karağı kalbüne virür ziyâ’ı
 Göñül göğünde toğa mâh-ı tevhîd

Kıyâmet Güni tamu heybetinden
 Halâs eyler seni billâhi tevhîd

* Dilinde zıkr sensün gice gündüz *
 * Ulaşdur Hâkîk’a Seyfüllâh’ı tevhîd *

(Mefâ’ilün-Mefâ’ilün-Fe’ülün)

. — — — / . — — — / . — —

Kaçan bir kişi kõrkar Rabb senden
 Kıyâmet Güni kalkıncağ yerinden

Mukarrer olur ol kişiye rahmet
 Virilürmüş dahı hem iki Cennet

Biri zâhirde Hâkîk’dan kõrkdığı-çün
 Hâkîk’uñ nehy itdiğün terk itdiği-çün

Anuñ-çün var-imiş bir ulu Cennet
 Ki vardur yimek içmek anda lezzet

Biri bâtında qorqarsuñ Hudâ'dan
Derûnuñda yog-ise mâsivâdan

* İrişür Hâzret-i Hâkq'uñ qatında*
* Girersüñ dost cemâli cennetine *

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

Göziñe görünür işbu âfâk
Ne-kim halk itdi ise anda Hallâk

Gerek 'ulvî gerek süflî birâder
Mişâli sende dahı var muqarrer

Hicâb olmuş velî bu nefis [ü] irâde
Anıñ-çün sâlik irüşmez murâda

Qaçan ref' olsa bu nefsüñhicâbı
Görinür dost elinüñ âftâbı

* Bulınur enfüsünde cümle eşyâ *
* Olur zâhirdeki bâtında peydâ *

2.4.13. * Şi'r-i Münâsib-Hâl-Gûyende *

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün- Mefâ'ilün-Mefâ'ilün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

Nažar kıl kudret-i Hâkq'a * yaratdı çünki insânı
Aña qalb eyleyüb i'tâ * idindi âyîne anı

'Acâyib qatredür ümm * bulınur nice biñ deryâ
'Acâyib zerredür kim var * nice hûrşid-i raşânî

Ĥicâb oldu ara yerde * benüm bu nefs-i bed-kârum
Aradan perde ref' olub * görünse cânımuñ cânı

Vatân terk eyleyüb düşdüñ * diyâr-ı ğurbete añsuz
Yine 'azm eylerüz anda * kıoyub dünyâ-yı vîrânî

* Eger Seyyid Nizâmoglı dilerseñ vuslat-ı Bârî *
* Ferâğat eyle sen senden * bulasın sende sen anı *

(Mefâ'îlün-Mefâ'îlün-Fe'ûlün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

Kaçan kim açılur göñlüñkulağı
Vişâl-i yâr olur göñlüñturağı

Göñülle istimâ' it nutk-ı Ĥaķķ'ı
Dilerseñ cânib-i Ĥaķķ'a teraķķî

Kaçan kim sâliküñ göñli işide
Koyun eğri yolu toĝrıya gide

Budur göñül kıulağınuñ vişâli
İşit imdi nicedür vaşf-ı Ĥâlî

Başından şâhînüñ börkün çıkıarub
Şalarlar bir şikâre anı varub

Gözünden gitdiĝi gibi Ĥicâbı
Düşer ol şâhîne av ıztırâbı

Karâr itmez şikârın almayınca
Ĥarîs olduĝı saydı bulmayınca

Şuñna ki irişe vecd-i İlâhî
Mübeddel ola kıalbine şalâhı

Sükûn itmez gezer ma'nî yüzüyle
Mağâmın görmeyince cân gözüyle

Benüm devrânımı inkâr idenler
Baña rakş idici rakşâs diyenler

Görünmez Hâkş yüzi bâtıl gözüyle
Kimesne oğumaz 'aşkı yazıyla

Kimesne bâdı görmez hîç esince
Velî her zerre rakş [v]urur öñünce

Temevvüc ide mi yok yire deryâ
Döner mi kendide bu çerh-i bînâ

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ûlün)

· — — — / · — — — / · — — —

Egerçi žâhiren oğur yazarsuñ
Rümûz-ı 'aşk bilmezsuñ sezersuñ

Añarsuñ baluñ adını yemezsuñ
'Aceb bal var mıdur ola dimezsuñ

Eger diñlerseñ 'aşk ehli cevâbuñ
Oğursuñ levh-i mahfûzuñ kitâbuñ

Girüb dil mülküni seyrân idersuñ
Çıkub 'arş üstine cevelân idersuñ

* Melekler devr ider 'arşı görürsuñ *

* Hemân sen-dahı devrânı olursuñ *

(Mefâ'îlün-Mefâ'îlün-Fe'ûlün)

· _ _ _ / · _ _ _ / · _ _

Semâ'ı görince dir ey merd-i 'âkıl
Tevâcüd-i 'aşk-ı hâletdür yiriñ bil

Vücûdudur semâ'uñ yirin añla
Beyânuñ ideyüm fî'l-cümle diñle

Tevâcüd ehli işitse çü anı
Düşer cismine 'aşkuñ ızırâbı

Değirmen çerhine beñzer mişâli
'Acebdür ey birâder 'aşk'hâli

Ziyâde olsa çerhuñsuyı tâlib
Olur devrânı anuñ dahı gâlib

Birisi ehl-i devrânuñ vücûdı
İderler Hâzret-i Hâk'k'a sücûdı

Bular tefsîr-i insândan okurlar
Cihânuñ 'ilmini cândan okurlar

Görürler hayr ü şerrüñ ne kim var
Anuñ-çün oldı bunlar ehl-i esrâr

Günâhuñ cümle zıkr ile yıkarlar
Dahı var mı deyu kıalbe bakarlar

Eger var ise az çok mâsivâdan
Görinürse dahı bâd-ı hevâdan

Anuñ def'ine dünyâda yanarlar
Şikâyet eyleyüb Hâk'k'a dönerler

İrüşse bunlara nefsüñ şudâ'ı
İderler ihtiyâr ile semâ'ı

Şular kim ideler nefsânî devrânı
Mübeddel olsa taḥkîḳa her ân

* Haṭâdur aña devrân itse ğâyet *
* Meger bir ehl-i Ḥaḳḳ ide delâlet *

2.4.14. * Şi'r-Der-Vaśf-ı Devrân-Gûyende *

(Müstef'ilün- Müstef'ilün- Müstef'ilün- Müstef'ilün)

— — . — / — — . — / — — . — / — — . —

Zâhid bize dahl eyleme * hem zühd hem taḳvâ bizüz
Keşret-i ğammdan ḳurtılan * şol 'âşık-ı yektâ bizüz

Biz bu fenâdan geçmişiz * dâr-ı beḳâyâ göçmişiz
Vaḥdet şerâbuñ içmişiz * şol mest-i bî-pâyân bizüz

Oḳumadık biz hiç kitâb * kemdür viren bize cevâb
Yarınki gün Yevmü'l-İsâb * hem müftî hem mollâ bizüz

'Ârifleriz 'âşıḳlarız * biz hıẓmete lâyıḳlarız
Her dâ'im uyanıḳlarız * Ḥaḳḳ'ı gören bînâ bizüz

Seyfî cihânüñ ḥikmetüñ * bildüñ ḳamu mâhiyetüñ
Gelsün görenler sûretüñ * âyîne-i cilâ bizüz

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

. — — — / . — — — / . — — —

Hudâ'dan ḳorḳmanıñ budur nişânı
Tutasıñ emrini anuñ revânı

Eger k rkma  ziyâde olsa andan
Gelür emrini tutma  dağı senden

Anu  emrini tutma dan ol  g h
Dilerse  olmağla ‘ lim-billâh

Budur ‘ lem ki ide nefse k hrı
Kıla emm reyye  ayetde cebri

Hudâ’dan k rkmaya  emr   yerine
Get rmezse Kıyâmet’de yerine

 ur r itmeye ba ub cebesine
 ar s olmaya dünyâ c fesine

* Giriftâr olmaya  aydı cihâna *

* Har d’ r ola ‘ mr-i c vid na *

(Mefâ’ l n-Mefâ’ l n-Fe’ l n)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

Fen y  ol fen y  ol fen y 
Dilerse  bulmağa mülk-i be  y 

Y ri sen senl  i terk eyle dervîş
Müyesser ola t  görmek Hudâ’y 

Mu ammed Mu tafa n rına ma  har
Bulursu  pek yapı bir evliyâyı

K l  k rb n ol var c n   dilden
Gider gitsün g   lden mâsivâyı

Bu dil pâzârı yol pâzârı dirler
Bu dergâhda  ab l olmaz mürâyî

Eger dertli iseñ var bir tabîbe
Oñulmaz derdiñe iste devâyı

* Varılmaz Seyfî yol menzil alınmaz *

* İdinmeyince rehber Muśtafâ'yı *

(Mefâ'îlün-Mefâ'îlün-Fe'ûlün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

Tarîk-i Hâkık'a ger tâlib başarsa
Ecel yili añña añsuz eserse

Muğarrer hâcı hem ğâzî olurmuş
Şehâdet menzilüñ dahı bulurmuş

İderler idi nefis-ile cihâdı
'Aceb-mi ğâzîler dinilse adı

Vefât itse kişi 'aşk içre nâgâh
Şehâdet menzilüñ virürmüş Allâh

Kaçan kim tâlib-i Hâkık yolsa gelse
İrişmeden murâda anlar olsa

* Hâkîkat ka'besi hâcılarıdur *

* Resûl'üñ ümmet-i nâcîleridür *

(Mefâ'îlün-Mefâ'îlün-Fe'ûlün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

Şoğutsa göñlüñi nefsüñ hevâsı
İhâta eylese kalbüñ ma'nâsı

Derûnuñtoñsa emmâre kışıyla
Ki ya'nî nefis-i bed-şûmuñ işiyle

Kaçan kim zikre tâlib olsa meşgûl
Olur kalbi anuñgâyetde ma'kûl

Eriyüb toñları gönülñ yumuşar
Muhabbet tohm[ı] andan soñra düşer

* Biter ol yirde rûhânî günâhı *

* Şu'ûd eyler haqlıkat mihir [ü] mâhı *

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

Şadr kim dinilür dil 'âlemidür
Anuñ'ilmüñ bilenler âdemîdür

Kaçan kim olsa kalbüñ inşirâhı
İner ol kalbe envâr-ı İlâhî

Gönül kim inşirâh olsa ziyâde
Dahı feyz irer 'akl-ı ma'âde

Olur zikr ile itmînân kalbüñ
Oğursañ kendi kendiñden kitâbuñ

Mücerred dimekle olmaz ammâ
Nedür bilmek gerek tevâhîde ma'nâ

Kaçan bir kişi şusuz olsa gâyet
Añarsa şuyun aduñ bî-nihâyet

Şusuzluğ ol kişiden zâ'il olmaz
Nitekim içmek içün şuyı bulmaz

Kaçan-kim zikre meşgûl olsa tâlib
Olur zühd ü salâhı dahı gâlib

* Kılur albine itmînân hâsıl *

* Olur zevk-i visâle dahı vâsıl *

(Mefâ'  l  n-Mefâ'  l  n-Fe'  l  n)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

Gönül tahtında kim nefs  n hevâsı

Bul  nursa dinilür sa  na '  s  

Rev   mıdur bu nefs  n d  vine se  n

Çıkarub h  temi  ni virmek elden

D  ve tapuc  lardan oldu adu  n

Ki z  r   nefsânî uymak   mur  du  n

Ç  ğan dil mülküni nefs itse teml  k

O yiri r  hu  n idinmez dahı mülk

  unu  n gibi bir 'avret alsa   dem

Nik  h   i  re anu  n olsa   dem

Biri dahı an   'a  d itse olmaz

  er  'at ehli olan bun     ılmaz

Gönülden itmese nefsün fer  gat

  ri  mez albu  ne r  h  n   h  let

* Gönül kim s  f ola kibr    riy  dan *

* A  na feyz irer elbet Kibriy  'dan *

***   i'r-i m  n  sib-h  l-g  yende ***

(Mefâ'  l  n-Mefâ'  l  n- Mefâ'  l  n-Mefâ'  l  n)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

Bilürsün kendiñi olduñ göñül mülk-i Süleymân'ı
Serâser mülkiñe fermân o yiriñ mîrmîrânı

Yüri rûhûhnla me'nûs ol hevâ-yı nefsine uyma
Elüñden hâtemüñ eldür alur ol dîv-i yâbânî

Temâşâ eyle gör ıalbüñ 'aceb mülk-i mu'ażżamdur
Bulınur mağrib ü maşrıķ [ü] Şemerķand [ü] Horâsân'ı

Baķub ârâyiş-i dehre şaķın aldanma fânîdür
Yüri bir nefse dil vir kim anı naķş itmedi fânî

* Cenâb-ı Hâzret'e çünkim teveccüh eyledüñ Seyfi *

* İrince vuslat-ı yâre ıo aķsuñ gözleri kanı *

2.4.15. Meşnevî-Gûyende

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

'İlmde râsih olan añla kimdür
Îaķîķat 'âleminüñ âdemidür

Virüb bu pîrezen dehre talâķı
Anuñ-çün itdiler idrâķ Îaķķ'ı

Cemî' ilm-i eşyâyı bilürler
Kamusuñ kendiden te'vî kıılurlar

Bilürler žâhir 'ilminüñ žuhûruñ
Ki ya'nî kendinüñ keşf-i ķubûrun

Bulurlar bâdemi kıabuñ yimezler
Görüb ıtışını içidir dimezler

Ufadub kıabını içüñ bulurlar
Şıkarlar yağını dağı alurlar

Cevâbum aıldadıñsa merd-i ‘âkııl
Yürî žâhirde kıalma bâtını bil

* ‘Ulûm-ı kıalbi bunda aıldayı gör *
* Kıyâmet Güni olmaya gözüñ kör *

(Mefâ’ılün-Mefâ’ılün-Fe’ülün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

Sübül kim didi Ĥaqq eh mâh-ı tal‘at
Şer‘atdür tarîkıtdür Ĥaqqat

Şer‘at bendi ile nefsi bend it
Tarîkıatde tarîkı-i Ĥaqq’a ‘azm it

Ĥaqqat göñli ile kıat‘-ı menzil
İderseñ irişürsüñĤazret’e bil

Bu cismânî vü nefsânî hevâlar
Dağı envâ‘ dürlü mâsivâlar

* Ara yerde ĥicâb olmasa bunlar *
* Görürdi Ĥaqq‘ı bî-perde erenler *

(Mefâ’ılün-Mefâ’ılün-Fe’ülün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

Göñül gözi eger görmezse bunda
Görünmez saña Ĥaqq envârı anda

İderseñ bunda taḥsîl-i basîret
Müyesser olur anda dahı rü'yet

Bugün yarın görenler bunda ey yâr
Görinür yarın elbet aña dîdâr

Gören göz Ḥaqq'ı bil insân gözidür
Şaķuñsanma ki bu ḥayvân gözidür

2.4.16. Şi'r-i Naśîhat-Âmîz-Gûyende

(Fâ'ilâtün -Fâ'ilâtün- Fâ'ilâtün- Fâ'ilün)

— . — — / — . — — / — . — — / — . —

Hâb-ı ğafletden gözüñ aç kendüñ idrâk ide gör
Üstüvâñı fehm idüb gel sîneñi çâk ide gör

'Âlem-i kalbüñde isterseñ tecellâ ide Ḥaqq
Sil süpür dil şehrini sultân içün pâk ide gör

Gel tekebbür olma şeytân gibi görün kendiñi
Secde topraĝa olundı kendini ḥâk ide gör

Derde düş derdüñ yoĝ-ise bize dermân derddedür
'Aşķ-ı Ḥaqq'dan ğâfil olma dîde ğamm-nâk ide gör

* Nefsüñ ejderhâsı Seyyid Seyfî yutmasuñ seni *

* Zîkr-i Ḥaqq'ı dâ'imâ diliñde tiryâķ ide gör *

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

. — — — / . — — — / . — —

Virenler Âhîret mülküñharâba
Muķayyed olmayañ hergiz şevâba

Fenâ mülküni ma'mûr eyleyenler
 Hâkîkat 'âlemüñ hor eyleyenler

Bu fânî sûreti zînet kılanlar
 Cihânı kendine cennet kılanlar

Hârîs olan kişiler mülk ü mâle
 Muhabbet eyleyen ehl ü 'iyâle

Şanur mısıñ Hâkîk'a tutduñ yüziñi
 Nažar kıl putperest itdüñ öziñi

Uyub bu nefsimüz şerrine her ân
 İderüz Âhiret mülkini vîrân

* 'Aceb-mi bize žâlim dise Allâh *

* Muḥâlîfdür işimüz aña her gâh *

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

Cihân içinde var ba'zı kişiler
 Kaçan Hâkîk'a muvâfık bir iş işler

Anı Hallâk-ı 'Âlem'den bilürler
 Şükürler eyleyüb â'tat kırlar

Kaçan kim bir hatâ olunsa sâdır
 Dimezler bunu daḥı virdi Kâdir

Varurlar nefsine isnâd iderler
 Senüñdür suc deyu feryâd iderler

* Bunı nefis eylemüñ Bâr Te'âlâ *

* Nažar kıl görendür âtîde ma'nâ *

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

Ve lîkin hayradur Hâkķ'ıñ rızâsı
Habâsetdür bu nefsüñ muķtezâsı

Var imdi muķtezâ-yı nefse uyma
Öziñi göz göre tamuya salma

Girersüñ nefsüñe uyub vebâle
Şaķuñ ğayl itme taķdîre havâle

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

Anuñ-ķün Âdem'e olundı rahmet
Hatâsuñ kendine itdi izâfet

Olundı ķünkü ol iblîse la'net
Günâhuñ itdi taķdîre havâlet

Şular kim Hâzret-i Hâkķ'ıñ ķulıdur
Eger ķulluķda olursa velîdür

Aña ķünkü muhâbbet itdüñ izhâr
Var imdi emrini terk itme zinhâr

Eger ma'sûķuña 'âşık olayduñ
Ne ise hıızmet anuñ göreydüñ

* Kızây-ile ķader bahşinden itme *

* Delik bilmediķüñ yerlerden ötme *

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

Göñül açıklığındandır muḳarrer
Seḥâvet oldığı sende birâder

Açılsa zîkr-ile göñlün be-ḡâyet
Bulunur sende ḥulḳ-ile seḥâvet

Göñül kim münkeşif olsa şafâya
Elünde münkeşif olur seḥâya

Göñül açılma tevḥîd-i Hudâ'dan
Gider ol nefsün açığı aradan

Seḥâvet ehline ḥâl ehli dirler
Muḥabbet itmedi dünyâya anlar

Hasîs olub diseñ ḥâl ehliyüm ben
Yalancısün yalancısün dirüm ben

Cilâ-yı ḳalb olursa sende her ân
Ziyâde okser ḳalbünde îmân

Tevekkülle Ḥaḳḳ'a itmek niyâzı
Ḥuzûr-ı ḳalble ḳılmaḳ nemâzı

Ve hem kesb itmeyüb dünyâ vebâlün
Taśadduḳ eylemek fuḳarâya mâlün

* Derûna zîkri tebdîl itmedendür *

* Göñülden ḥubb-ı dünyâ gitmedendür *

2.4.17. Şi'r-i Nefrîn-Ḥâl-i Gerdûn

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün- Mefâ'ilün-Mefâ'ilün)

— — — / . — — — / . — — — / . — — —

Bu dünyânun hayâline şakuñ aldanma ey gönlüm
Anuñ mekrine âline şakuñ aldanma ey gönlüm

Belâdur balı dünyânun fenâdur devlet [ü] tahtı
Bunuñ mülkine mâline şakuñaldanma ey gönlüm

Bu dünyânun hevâsına heves itme hebâdur heb
Yalandur kııl [ü] kâline şakuñaldanma ey gönlüm

Olursañ âlemün şâh-ı cihânı âkıbet mevtdür
Fenâdur ittisâline şakuñ aldanma ey gönlüm

* Eliñ çek Şeyh Nizâmoğlu bu dehr-i pîrezenden sen *

* ‘Azâb çok vebâline şakuñ aldanma ey gönlüm *

Kul olan kişiye Mevlâ’ya elbet
Gerekdür tâ ide olunca hıızmet

(Mefâ’îlün-Mefâ’îlün-Fe’ûlün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

Halâs olub bu nefsün hııdmetinden
İrağ olma şakuñ Hakk Hâzreti’nden

Yakîn-ile visâle iresin sen
Ki ya’nî dost cemâlün göresin sen

Kaçan kalbünde tevâid olsa bünyâd
Olursın hıızmet-i nefsünden âzâd

Eger kalbün evinde zerre deñli
Bulunsa fi’il-i nefsün habbe deñli

* Dahı kıul sin-ki âzâd olmamışsın *

* Huzûra irişüb şâd olmamışsın *

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

Kaçan bir kişi itse nefsün idrâk

Bilürmüş ol kişi Allâh'ını pâk

Budur bilmek ola nefsinî 'ârif

Dahı kesb ide rûhânî ma'ârif

Ki ya'nî nefsün 'aybını bile ol

Anuñ ıslâhı üzre ola meşgûl

Eşer-i kâlemiyye nefsânî hevâdan

Teberrâ eyleye bu mâsivâdan

Kaçan bir kuş kafesden olsa âzâd

Olur ol-dem be-gâyet hurrem ü şâd

Hemân gökden yaña pervâz ider ol

Görür her cânibün kıande gider yol

Gidicek âreden nefsün 'uyûbı

Bilürsin sen-de Ğaffârü'z-Zünûb'ı

Bu nefsi nice ta'bîr eylemüşler

Beyânuñ dürlü dürlü söylemişler

* Benüm 'aqlum buña yetişdi ancağ *

* Eger 'aybuñ bilürseñ bilinür Hakk *

2.4.18. Şi'r-i Münâsib-Hâl-Gûyende

(Fâ'ilâtün -Fâ'ilâtün- Fâ'ilâtün- Fâ'ilün)

— . — — / — . — — / — . — — / — . —

Kim-ki bilmez kendüzüñ ma'bûd bilmez n'idüğüñ

Bu cihâna gelmeden maşûd bilmez n'idüğüñ

Şûret-i Rahmân'ı kim her yerde hâzır görmedi

Câhil ü nâdândur ol mevcûdbilmez n'idüğüñ

Kim-ki "Vescüd vaķterib" sırrından âgâh olmadı

Emr-i Hâķķ'ı terk iden merdûdbilmez n'idüğüñ

Mü'minüñ ķalbi nażargâh-ı Hudâ'dur bilmeyen

Bî-haberdür sâcid ü Mescûd'ıbilmez n'idüğüñ

* 'Ömrinüñ sermâyesin Seyfî hevâ şarf eyleme *

* Ol başîretsüz zebânı sûd bilmez n'idüğüñ *

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

. — — — / . — — — / . — —

İşitmüş Muştafâ'dan İbni Mes'ûd

Ana rahminde iken virdi Ma'bûd

Şakâvet hem sa'âdet bir ķişıye

Gerek erkeķe ve gerek dişıye

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

. — — — / . — — — / . — —

İşitdüñ-mi nedür ol Fahr-i 'Âlem

Kaçan-kim hâķķ olundı işbu Âdem

Qamusuñ itdi İslâm üzre Hâlîk
Ne ise evvel âhir bu halâyîk

Yehûdî olsa anlaruñ atası
Girer ol dîne elbet olur ‘âsî

Ana rahminde yazılsa şakâvet
Müyesser olsa hem anda sa‘âdet

Nice iderdi atası anası
Yehûdî zındîka dañı Mecûsî

İki söz birbirine muhâlif
Beyân itse bu sırrı bize ‘ârif

İşit imdi virem saña tesellâ
Muhâlif düşmedi bu iki ma‘nâ

Murâd olan batından batın tendür
Sa‘âdet andaki kesbi hasendür

Şakâvet-i nefse uymağdur hâzer kııl
İresüñ nefsi baś Hâkķ’a güzêr kııl

Toğunca tıfl-ı cân bu batın-ı tenden
Sa‘âdet sorılır vallâhi senden

* Şekâvet ehline rahmet olur mı *

* Uyanlar nefsine Cennet bulur mı *

Bize Hâkķ şâh tarmardan çok yaķındur
Qarîb olan İlâh’a ehl-i dindür

‘Aceb seyri ilâllâh seyri fillâh
Nice râst geliser seyri me‘allâh

Hudâ çünkim münezzeh cümle şeyden
Nice gelür me'allâh seyri senden

'Aceb gördüm seni ey nûr-ı dîde
Su'âlün şimdi gâyetde güzîde

Ĥaķîķat baĥrinün derün sorarsuñ
Ma'ârif ehlinün sırruñ sorarsuñ

Olur seyri me'allâh ey birâder
Ki ya'nî bu'd-ı nefis-ile muķarrer

Ĥicâb-ı nefis aradan gitse her gâh
Bilürsin n'idüğün seyri ilâllâh

Ne deñlü eyleseñ ķat'-ı menâzil
Gidersin yoluña olmaya ĥâ'il

Muķayyed olmasañ bu mümkinâta
İrişsün bir sıfâtdan bir sıfâta

Budur fehm eyle imdi seyri fillâh
Dinilür buña seyri sıfâtüllâh

Henüz bunlar daĥı telvînde dirler
İdüb ķat'-ı mesâfe gideyorlar

Sülûkî sâlikün olduķda âĥir
Olur seyri me'allâh aña žâhir

Ma'ıyyet vahdeti Ĥaķķ sanma bunda
Ki ya'nî olmaya ĥiç keşret anda

Kaçan bir ķatre-i baĥre berrâķsuñ
Beden gözüyle dönsün aña baķsuñ

O bahrũñ vahdetinde şöyle kim var
Olubdur kaçre müstağırık behey yâr

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ûlün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

Velî sırran nažar kılsañ bahre
Turur yerinde deryâ kaçre kaçre

Gedâ iken kaçan şâh olasın sen
Varub yıldız iken mâh olasın sen

* Cevâbum añlar olan ehl-i hâlet *

* Ne bilsün sırr-ı 'aşkı bî-hâlâvet *

2.4.19. Şi'r-Der-Ahvâl-i 'Aşk-Gûyende

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün- Mefâ'ilün-Mefâ'ilün)

_ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

Ĥaķîķat sırr-ı esrârũñ cihânda ehl-i hâl añlar
'Avâm olan ne bilsün hâlet-i 'aşkı vebâl añlar

Görür mi her tahâretsüz şanursuñ 'âlem-i kalbde
Göñül seyrũñ beyân itseñ basîretsüz hayâl añlar

Oķurlar Levh-i Mahfûż'ũñ kitâbuñ ehl-i 'aşkı olan
Kalan žâhirde billâh hemân bir ķıl ü ķâl añlar

Beķâ câmı şerâbından müyesser olmayan şahsa
Cihânuñ zehrini nûş idüben bîçâre bâl añlar

* Tefekkür ide mi Seyfî rümûz-ı ‘aşkı her âdem *

* Hâķķat sözlerüñ her şahs ne bilsün hoş hısâl añlar *

2.4.20. Meşnevî Âġâzest

(Mefâ’îlün-Mefâ’îlün-Fe’ûlün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

Bizim-çün çünki var keşf-i kerâmet
Kâdem-i himmet idüb olmaķ murâdet

İşitdüm nice ehlüllâh dirler
Hicâb olur tarîķ ehline bunlar

Hicâb olan nice keşf olabilseñ
Tedârük bizde aña göre kılsañ

Su’âl itdüñ hicâb sâlikini
Cevâbuñ vireyim ben diñle anı

Anuñ-içün sâlike keşf oldı perde
Devâ olmaz bilürsüñ ehl-i derde

Keşşler itseler bâıl ‘ibâdet
Bulur anlar dahı keşf-i kerâmet

Hicâb olur kâdem kim didi vâsıl
Olurmuş cinn ile şeytâna hâsıl

Dilerse anı vaķt içre çinîler
Varurlar maġrib ü maşrıķa anlar

Ĥicâb olur kerâmet didi pîrler
Kerâmet var ki istidrâc dirler

Bulara ĥaķķ [ü] bâıl müştarekdür
İşit keşf-i ķadem nice gerekdür

Budur ol ma‘nevî keşf añlar-iseñ
Bilürsin kendi ‘aybuñı arısañ

Derûnuñ ‘aybın aña eyle ıslâğ
Budur fehm eyle imdi keşf-billâh

‘Tutalum âhirûñ ĥâlûñ bilürsin
Anı bilmekde ne ĥâsıl kılursın

Derûnuñda ‘alâyık ķat‘ idersûñ
Göñülden mâsivâyı heb gidersûñ

Kerâmet budur idrâk eyle imdi
Derûnuñ murâd iseñ pâk eyle imdi

‘Tutalum tağı tururken yürüdüñ
Kerâmet gösterüb taşı eriddüñ

(Mefâ’îlün-Mefâ’îlün-Fe’ûlün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

Yoluñdan alıķor ĥiç nef‘ yokdur
Sözime i‘tikâd it nuķķ-ı Ĥaķķ’dur

Muĥammed’de risâlet ĥatm olundu
Kerâmet [ü] mu‘cizât anda bulundu

Qademi taœra baœarsuñ mülk-i tenden
Sefer itmek görünür saña tenden

Varub cân mülkine iriœesin sen
Melâ'ik[e] birle hoş görüşesin sen

Tutalum zâhiren kuœ gibi ucdun
'İbâdât itmeœe ka'beye geçdün

Büyükdür qalbünü ka'be kılasın
Gice gündüz her ân onda olasın

Bular tevâid-ile hâsıl olur heb
Yüri cehr-ile zıkr it yumma gıl leb

Eyüdüz zıkr-i cehr itmek kiœiye
Gerek erkek ü gerek diœiye

İderler ba'zılar tevâid ihfâ
Hatâ yokdur meger anlarda qat'â

Qaçan kim müntehîlerden olasın
O vaqtün zıkr-i qalbünden kılasın

Su'âl idüb saña dirse bir âdem
Tezekkür-i cehrümi ihfâmı a'lem

Cevâb virüb diyesin aña sen-de
'Adûy-ile muqâbil olduœunda

Yarağı aña süst [v]urmaq-mı yegdür
Veyâ berk [v]urub öldürmek-mi yegdür

Qaçan kim zıkr-i cehr-ile kılasın
Bu zâhir cismünü sâlih kılasın

Eger seň eyleyeydüň zıkr-i žâhir
Beden ıslâh olurdı elbet âhir

* İrişür ıalbe andan-soňra tevâhîd *

* Mübeddel olıser tahkîka taklîd *

(Mefâ'îlün-Mefâ'îlün-Fe'ûlün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

Toğub büyüdiğı yerlere elbet
Kılur Naśrânîler dahı muhabbet

Vatan sevmek nice îmandan oldu
Muhabbet yerine kâfir de kıldı

Vatan didükleri ey rûh-ı şânî
Şaıuñ sanma ki žâhirdür seň anı

Ezel 'ilminde rûhuñ 'ulüvv didi
Bu cism ise be-gâyet süflî didi

Ezelde var ise rûhuñ şafâsı
Müşâhed-idi dâ'im muqtezâs

Beden her dem küdüretde olurdı
Habâ'is itmeğe hâzır tururđı

Yog-idi bunlaruñ hiç ittiâdı
Nice itdiler işit ihtilâtı

Kaçan zıkr-ile tâ'atde olasın
Bu nefsi rûhuña tâbi' kılasın

Mezkûr rûh-ı me'ûnet-i nefsi aıla
İkisinden ne hâsıl olur aıla

Bular kim imtizâc itseydi her ân
Hemân-dem hâsıl olur rûh-ı hayvân

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ûlün)

· _ _ _ / · _ _ _ / · _ _

Bu ikisi-de çünkim oldu maqbûl
Anuñ-çün muşsemün-bih oldu bes ol

Anuñ rûh 'âlemine nisbeti var
Dañı hem nefs-ile ünsiyyeti var

Kaçan kim bir 'Arab gelse 'Arab'dan
Alaydı bir 'Acem kızuñ 'Acem'den

'Arab bilmez 'Acem dilüñ bilürsin
'Acem-de bilmese nice kılırsın

Gerekdür bunlar içün bir zürriyyet
İkisinüñ-de dilün bile elbet

Arada tercümân ola ol oğlan
Bile ikisinüñ-de 'ilmüñ ey cân

Beyân ide bu nefse 'ilm-i cânı
Dileye bilmeğe nefsüñde anı

Seni 'âşığ ider rûh 'âlemine
Ki ya'nî ol ezel vuslat demine

Vatānuñ ehlidür ârzû kılasın
Varub evvelki zevküñde olasın

Eger asluñ ise yine murâduñ
Bil imdi ehl-i îmân oldu aduñ

* İmdi vatan sevmek îmândan oldu *

* Şalâyı bâtını dîrsün bil imdi *

2.4.21. Şi'r-Gûyende

(Fâ'ilâtün -Fâ'ilâtün- Fâ'ilâtün- Fâ'ilün)

— . — — / — . — — / — . — — / — . —

Dost ilinden bu ile geldüm mekânım andadur

Bunda tendür seyr iden ma'nîde cânım andadur

Pâdişâhum ben kuluñ gönderdi bunda hızmeye

Tâvûs-ı kuds-i Hudâ'yum âşinâyum andadur

Žulmet-i dünyâyâ geldüm içmeğe âb-ı hayât

Bunda ârâm eylemez dil-i mihribânım andadur

Cûşa geldi baîr-i vahdet taşra atdı katresin

Bî-karâr oldum anuñ-çün ârzûmânım andadur

* Bunda Seyyid Seyfî Rûmî gerçi didiler baña *

* Aşl adım bu değildir adı şanım andadur *

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

. — — — / . — — — / . — —

Resûl eydür: 'İbâdet on bölükdür

Toğuzı loğma-i tâhir yimekdür

Birisidür anuñ sâ'ir 'ibâdet
İdersuñ señ olasın ehl-i Cennet

Kağan bir kişi tevâhîd itse dâ'im
'İbâdetde dahı hem olsa kâ'im

Yir ise ol ta'âm-ı tayyibâtı
Göñül kuvvet bula tâ'atde katı

Kağan kim havsâlasına irişür
Varur ol loğma cân-ile bitişür

Seni meyl itdirür zühdi salâha
Kul olursañ göñülden Pâdişâh'a

Yir-iseñ sehv-ile ahsuz harâmı
Olursuñ ehl-i İslâm'ıñ'avâmı

Şu vaktüñhavsâlaña kim irişür
Varur ol loğma cismüñle qarışur

2.5. ESRÂRÜ'L-ÂRİFİN

Bismi'l-lâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm

(Fâ'ilâtün- Fâ'ilâtün-Fâ'ilün)

— . — — / — . — — / — . —

Ehl-i ‘aşkıñ diñle hâlüñ evvelâ
 ‘Aşk-ı Hakk’dur vâcib olan her kula

Mażhar olan ‘aşka evvel ey şafâ
 Fahr-i ‘Âlem Muştafâ’dur Muştafâ

Muştafâ ‘aşkına oldı her ne var
 ‘Arş ü Kürsî, Levh, Kalem, leyl ü nehâr

Muştafâ âyîne-i Rahmânî’dür
 Muştafâ esrâr-ı gevher kânıdur

Altı Hakk’dur Muhammed ‘âleme
 Hakk dilinden söyler işbu âdeme

Ol gönül kim her gönülden yücedür
 İşit idem anı dahı nicedür

Muştafâ nûrına mażhardur özi
 Levh-i Mahfûz’a baķar dâ’im gözi

Her ne söylerse anı Hakk söyledür
 Her ne eylerse anı Hakk iledür

Mâsivâdan pâk olubdur kalb heb
 Anda ne vardur sükûnet ne taleb

Görmesi işitmesi söylemesi
 Cümle Hakk’dur mahv olubdur kendisi

Bahr-i vahdetden kim aldıysa haber
 ‘Âleme kılmaz ikilükden nażar

Şirk ile bir yerde îmân olmadı
 Müşrik olan hergiz insân olmadı

Ben-ki geldüm ‘âlem-i ervâhdan
Olmadum hâlî figân ü âhdan

Kim benüm nâlânımı eylerse gûş
Çerha girüb tâ olunca ide cûş

İsterüm bir sîne ez-derd ü firâķ
Şerha şerha itmüş ola iştiyâķ

Tâ aña şerh eyleyem ahvâlümi
‘Âlemi vuşlatda olan hâlümi

Bilmeyen ol ‘âlemüñ esrârını
Kande bilsün işbu hasret nârını

(Fâ’ilâtün- Fâ’ilâtün-Fâ’ilün)

— . — — / — . — — / — . —

Bahre ğarķ olan bilür kim ğarķ nedür
Vaĥdet-i keşretde olan farķ nedür

Kande kim her meclise baßsam kadem
Dilerüm derdi dilümden şerh idem

Alalar evtân-ı aslından haber
Açalar ol cânibe tâ bâl ü per

Ol ki kendüñ itdi aslından ırâķ
Gitmedi cân ü gönülden hîç firâķ

Kim muĥabbet itdi aslından yaña
Ĥaķķ müyesser eyledi î mân aña

Saňa sende var iken señ ben dimek
Baña hem râz olmaduñ çekme emek

Ol-ki kendi varluğundan geçmedi
Bizüm vahdet cür'asından içmedi

Diler-iseñ bilmeğe esrârımı
Cân ü dilden diñle âh ü zârımı

Çeşm-i gûş ü žâhir ile ey civân
İşidüb görünmez ol râz-ı nihân

Kişide üç dürlü göz var görmeğe
Ol göz-ile sırr-ı Hâkķ'a irmeğe

Biri cânuñ biri gönliñ gözidür
Biri başuñ gözi sûret yüzidür

Cân gözidür kim görür evvel Hâkķ'ı
Görür andan dil gözi ey müttakî

Olur andan ten gözine muttasıl
Cân ü ten bir nûr olur ol-demde bil

Ten gözi kalb gözine eyler nažar
Kalb gözi cân gözini eyler güzâr

Cân gözi Hâkķ yüzünñ hayrânıdur
'Âlemn-i envâr anuñ seyrânıdur

Bunda sâlik-i zâta müstağırķ olur
Ya'nî bir katreydi bahre garķ olur

* Vuślatı hicrânda olmaz orada *

* Zîrâ varluķ mahv olubdur ârede *

2.5.1.Şî'r-i münâsib-hâl

(Fâ'ilâtün- Fâ'ilâtün- Fâ'ilâtün-Fâ'ilün)

— . — — / — . — — / — . — — / — . —

Baňa bağ şûfî baňa gör ben mir'ât olmuşum
‘Arş ü Kürsî, Levh [ü] Kâlem, arz ü semâvât olmuşum

‘İlmü’l-Esmâ benüm benden žuhûr eyler kâmu
Kâmilüm noğsân yok ehl-i kemâlât olmuşum

Ka‘be’yüm Zemzem benüm şavm ü şalâtum mâh-ı sâl
Sâcid ü Mescûd benüm hem yine evkât olmuşum

Münkire zehrüm nebâtum sükkerüm mü’minlere
Her ne isterseñ gel al ben şöyle lezzât olmuşum

* Evvel Âhir, Hüve’l-Ĥayyü’l-lezî’dür Lâ-Yemût *
* Âre yerde Seyfiyâ ben bir hayâlât olmuşum *

2.5.2. Meşnevî

(Fâ’ilâtün- Fâ’ilâtün-Fâ’ilün)

— . — — / — . — — / — . —

Cân ü ten biri birinden dîr değil
Lîki cânı görmeğe düstûr değil

Cân görünmez tensüz ey cânum benüm
Cân içündür bunda seyrânüm benüm

(Fâ’ilâtün- Fâ’ilâtün-Fâ’ilün)

— . — — / — . — — / — . —

Düstûr oldu bize çünkim şâhdan
Andın ‘ağlı gele nûrüllâhdan

Andıñ andan nefis gele ey ahî
 Hem nücûma hem ‘anâsıra dahı

 Hem nebâta ma’dene geldüñ ey cân
 Cism-i hayvânda gelüb tutduk mekân

 Hâkş ‘inâyet itdi geldüñ Âdem’e
 Yol açıldı yine evvelki deme

 Ol seferlerden gelürken hemçû tâb
 Eyledüñ nûrânî yetmiş biñ hicâb

 ‘Âlem-i ecsâda geldi çünki cân
 Oldı yetmiş biñde žulmânî ‘ayân

 Bunlara cümle fenâ virmek gerek
 Ba‘dezîn dost yüzini görmek gerek

 Olmaz ammâ ırmeyince mürşide
 Cân ü başı ırmeyince mürşide

 Bu benüm nâlânımı şanmañ sadâ
 Âteşi ‘aşkdur ki yakmışdur Hudâ

 Kim söndürmek diler bu âteşi
 Bulmasun Hâkş’dan ebed-bahşâyışı

 Zîrâ bu âteşle yakdum özümü
 Âteş-i ‘aşk-ile buldum yârümi

 Kimde kim bu âteşi ‘aşk olmadı
 Şûreti insâna hergiz gelmedi

 Âteş-i ‘aşkdur ki düşmüş ‘âleme
 Yire göğë ‘arşa girse âdeme

Ger eger bu ‘aşk ıkaydı âreden
Nesne hîç kılmazdı ağıdan aradan

‘Aşk anuñ yoldaşındur hâldaşındur
Hemdemî hemrâz bağı başındur

Aşlınâ gitmeğe her kim ‘azm ider
‘Aşk anı terk eylemez bile gider

Âh ü zârum dem virür mü’minlere
Ğamm virür bî-derd olan bî-dînlere

Bu iñlediğüm olur benden ‘ayân
Añub ol vuşlat-ı demin eyler figân

Râh-ı pür-hûndan virür size haber
Kıssa-i Leylâ-yı Mecnûn’dan meger

Kâr-ı ‘aşka mahrem olmaz ‘aql-ı cüz
Sırr-ı ‘aşkıdan gösteremez ‘aqla yüz

‘Aşk hemrâzı olan bîhûşlara
Câm-ı vahdetden için serhûşlara

Bilür ancak n’idiğün ahvâlimüz
‘Aql-ile idrâk olunmaz hâlimüz

Žâhir ü bâtın bir olmuşdur baña
aplamışdur cismümi cân bağısaña

‘İsâ bin Meryem gibi ister hemân
Cânib-i eflâke gide cism ü cân

Görmeye bu dîde-i yârân beni
Gizleye kendinde ol Sultân-ı Nebî

Kimi göğə başa kimi yerlere
Kimi gence başa kimi pîrlere

Kimi Kuds'e gide kimi Mekke'ye
Kimi mescide kimisi tekyeye

Kimi tura kimi anda isteye
Kimi dilde kimi canda isteye

(Fâ'ilâtün- Fâ'ilâtün-Fâ'ilün)

— . — — / — . — — / — . —

Gözlerinden cümleñ olam nihân
Topıolu ola yine benden cihân

* Bu sözi fehm itmeğə ki er gerek *

* Kendüñ idrâk eylemiş sürûr gerek *

2.5.3. Şi'r-Gûyende

(Fâ'ilâtün- Fâ'ilâtün- Fâ'ilâtün-Fâ'ilün)

— . — — / — . — — / — . — — / — . —

Bî-haberler derd-i dilden gelmesün bu meclise
Geçmeyenler kâl ü kilden gelmesün bu meclise

Biz ezel bezmüñ şerâbuñ nûş iden ser-mestleriz
'Âr idenler ta'an idenler gelmesün bu meclise

Âteş-i 'aşk-ile cümle varluğñ yaqmuşlarız
Kavmin varlığın elden gelmesün bu meclise

Âşinâ-yı âşiyân-ı cân olan gelsün berü
Kim haber bilmez ol ilden gelmesün bu meclise

* Kış dilün söyler Süleymân-ı Zemân oldum yine *
 * Seyfi kim bilmez bu dilden gelmesün bu meclise *

2.5.4. Meşnevî-Gûyende

(Fâ'ilâtün- Fâ'ilâtün-Fâ'ilün)

— . — — / — . — — / — . —

Ko ki geçsün dermesün leyl ü nehâr
 Cân ü dil dost ile ıutsun tek qarâr

Bize lâzım cân ü dildür cân ü dil
 Bâkî kalmaz bize çün bu ay ü yıl

Pâke irer yine evvel pâk olan
 Hâk olur aslında yine hâk olan

Mâhîler deryâyâ doymaz rûz ü şeb
 Cân idübdür anlara deryâyı Rabb

Bâhr-ile görür yürür alur virir
 Bâhr-iledür kim bular kâ'im ıurur

Ger eger bir ân deñizsüz ıuralar
 Kalmaya bir diri heb cân vireler

Mâhîler bilür deñizler n'idüğün
 Ehl-i Hâk aňlar bu sözi n'idüğün

Puhte-hâlün kande bilsün hâm olan
 Sohbeti hâs bilür mi 'âmm olan

Cevheri bilür cevâhir kıymetin
 Kande bilsün qarğa kanaduñ lezzetin

Medh idersin Leylî-i Mecnûn'a it
Derd-i yâri bir dili pür-hûna it

Serçe 'Ankâ loğmasuñ hażm idemez
Kûh-ı Kâf'a mûr-ı leng 'azm idemez

Añlamaz âayvânlar insânı cevâb
Söz budur: "Vallâhü A'lemü bi's-savâb"

Ma'rifet şuyı ile bostân-ı cân
Topıtolu olmuşdur ey cân ü cihân

Kanı bir dil-teşne kim nûş eyleye
Bu hâkîkat sözlerüñ gûş eyleye

Bulsa bâzîrgân-ı metâ'a müşterî
Çıkarur pâzâra la'li gevheri

Katre-i nisana açarlar dehân
Kim şadeflerde olur dirler 'ayân

(Fâ'ilâtün- Fâ'ilâtün-Fâ'ilün)

— . — — / — . — — / — . —

Ol bilür sırr-ı Celâl'i ey velî
Lâl ola şuşan gibi anuñ dili

Virmeye esrâr-ı sultândan haber
Pîş ü zâğa dökmeye şehd ü şeker

Bahr-i vahdet mürğiyüz biz ey civân
Dilimüz deryâ bilür ancağ hemân

Şûreti üzre yaratdı bizi Hâkık
Vaşf-ı Hâkık'dan vaşfımız alur sebağ

Nice görsün bizi bu ھاﻟﻖ-ı cihân
Bir çöpüñ altında baħr olmuş nihân

Ma'denüm ھاﻧadum nebâtum sükkerüm
Kande kim sükker yinür heb ben yirim

Cismümi şağn görüb aldanmañuz
Žâhir âdem gibi âdem şanmañuz

Muṣṭafâ'yı gördi kâfirler meger
Didiler ki bu beşer biz de beşer

Bilmediler cismüñi hem nûr idi
Şandılar kim kendilerden bir idi

Gün gibi ğarğ olmuşum envâra ben
Nûrdan farğ olmağa yok çâre ben

Ben nemâz kılub riyâzet itdüğim
Hem zekât virüb Hicâz'a gitdiğim

Ta'lim içündür hemân dervîşlere
Fâlibânı râh-ı Hağğ dil-rîşlere

Yoksa bundan değışürdüm rağmeti
Dost elinde kıurar idim tahtumı

Hâva varsam gördiğim ben düş değıl
Fâlibe düş satmağ anı iş değıl

Düş bu 'âlemdür ki kıalur bunda bu
Şandıguñ düş bâğğ kıalur cânda o

Çünkü göz yok sende bâtın görmeğe
Yüzde yok görişe yüzler sürmeğe

Bârî dahl itme şaķın görmüşlere
Şol Cenâb-ı Hâzret'e irmüşlere

Var ise sende eger 'ayne'l-yaķîn
Görinür her zerrede bir nûr-ı 'ayn

Seni âgâh eyleye Hâķķ'dan yaña
Her biri vire hâver dostdan saña

Añılmaz dervîşleri her kör ger
Her kişi almaz bu esrârdan haber

Hâķķ-ile dervîşler işler işleri
Şanmañuz beyhûdedür cünbüşleri

Pâdişâhlardur ki yok 'azl anlara
'Âlemi Hâķķ eylemiş bezl anlara

Gözlerine hîç görünmez mülk-i mâl
Dâ'imâ istekleri ol Zû'l-Celâl

Bu göze olmaz 'ayân-ender-'ayân
Baķma sûret 'âlemine ey civân

Cân gözün ac sûret-i Rahmân'a baķ
Çeşm-i iblîse görünmez nûr-ı Hâķķ

Bağlaya gör çeşm-i iblîsden gözün
Hâķķ'a döndür meger telbîsden yüzün

Bundan itdün gönölünü vîrân sen
Dañ idersün cân virmiş cânâ sen

Halk-ı 'âlem anuñ içün azdılar
Evliyâyı žâhir âdem sezdiler

(Fâ'ilâtün- Fâ'ilâtün-Fâ'ilün)

— . — — / — . — — / — . —

Ya'nî az kimse haberdâr oldılar

Evliyâyı biñde biri buldılar

* Evliyânun cismidür mir'ât-ı Hâkık *

* Hâkık'ı görmek isteseñ bunlara bak *

2.5.5. Ender-Hâtime-Gûyende

Âyîne-i İlâhî dîdâr-ı evliyâdur

Bu âyîne gel bak câm-ı cihân-nümâdur

Bakdukça âftâba sûfî gözün kamaşur

'Aksini aya salsak bakmak aña revâdur

Bir mürşidi kâmile teslîm-i cân ü dil kıl

Zîrâ ki mażhar-ı Hâkık hem sırr-ı evliyâdur

Nitekim sende senlük vardur aña varılmaz

Yok yire dökme yaşuñ tâ'atlerün hebâdur

Dünyâda görmeyenler hiç görmez Âhîret'de

Ac gözini aña bak bu kul Muştafâ'dur

Benden saña nasîhat señ senlüği terk it

Varluk aña yaraşur ez-ğayr-ı Hâkık fenâdur

* Seyyid Niẓâmoghı'nuñ 'aşkıdur murâdı Hâkık'dan *

* 'Aşk olmayan 'ameller heb cümle mâsivâdur *

Kuṭbül-'ârifîn, gavṣü'l-vâsılîn, ḥazret-i pîr Seyyid Seyfüllâh Efendi ibn Es-Seyyid Niẓâmüddîn Efendi ḥazretlerinin dîvân-ı belâgat-'unvânlarıdır. Ve müşârun ileyh ḥazretleri zîrde mezkûr olan eḥâdîs-i Nebeviyye 'aleyhi efzali's-sâlevât ve't-taḥiyyeyi dîvân-ı mezkûrta ibtidâsında zîkr eylemiş olduklarından teberrüken bu maḥalle taḥrîr olundu. Ve fî'l-keşşâfi 'inde tefsîri kıvliḥi Te'âlâ:

İmdi ma'lûm oldu-ki Âl-i Resûl'e ve bu tâ'ife-i şerîfeye bugz ü ihânet eyleyen
mel'ûnlar muṭlaḳâ kâfirdür. Ne'ûzü-billâh.

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ûlün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

Velî ma'nâsını žâhir alurlar
Hemân Kûr'ân bir ma'nâ sanurlar

Murâdum ol-ki ḳâdir oldıḡumca
Me'ânî-i ma'nevîden bildiḡümçe

Beyân idem tarîḳ ehline anı
Biline tâ kim envâ' me'ânî

Benüm dahı murâdum budur ancaḳ
Mürîd mürşid olan tâlib ancaḳ

Eger girmek dilerlerse şevâba
Du'â eyleyeler sâhib-i kitâba

* Şîrât-ı Müstaḳîm'den düşmeyem hiç *
* Koyub şer'-i Resûl'ı şaşmayam hiç *

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ûlün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

Rivâyet eyleyüb dir İbn Mes'ûd
Ki bir gün otururken Şâh-ı Mevcûd

Zemîne çekdi barmaḡ-ile bir hatt
Didi budur tarîḳ-i fazl-ı ḳudret

Anuñ etrâfına çok hatlar itdi
Didi şunlar ki bu yollara gitdi

Hatlar var aña maşûda irince
O gördi çekdiğüm yola girince

Ki ol yollarda vardur niçe şeytân
Yolundan azdurur kişiyi her ân

Ĥabîb'ün ĥürmeti-çün yâ İlâhî
Ki sensün cümle mahlûkun penâhı

Şaşırma bizi râh-ı Muştâfâ'dan
Düşürme ayrı aşhâb-ı şafâdan

* Cemâlünü görenlerden olayum *

* Visâliñe irenlerden olayum *

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

'Aceb kangı 'ameldür kim didi Ĥaqq
Kim işlerse göriser beni muṭlaṭ

İşit idem nedür ol sâlih a'mâl
Kim işlerse göre Ĥaqq'ı beher-hâl

'Amel-i dünyâda dervîş iki nevi'dür
Birisi suverî biri ma'nevîdür

Budur žâhir-i ferâ'iz her ne kim var
Dağı sünnetleri fî'l-cümle ey yâr

Edâ idüb çalışa gice gündüz
Ki andan Muştâfâ döndürmeye yüz

Ne kim var ise şer'üñ muḳtezâsın
Yerine getüre Ĥaḳḳ'uñ rızâsın

'Amel kim ma'nevîdür işit imdi
Ki sen-de aña göre iş it imdi

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

· _ _ _ / · _ _ _ / · _ _ _

Göñül kim nûr-ı zâtuñ maḳḳarîdur
Anuñ-çün feyz-i Raḥmân'uñ yeridür

Revâ mı sen aña ḥayvân kıoyasuñ
Varub-da fi'il-i şeytâna uyasuñ

Ḳaçan bulunsa ol o da behâyim
Ki ya'nî dürlü ahlâḳ-ı zemâyim

Bulardan olmayınca dil-i mücellâ
Şanur mısuñ ki Ĥaḳḳ ide tecellî

Ḳaçan mir'ât-ı dil pasdan arınmaz
Cemâl-i Ĥazret-i Mevlâ görünmez

İdersüñ biñ belâdan Ĥaḳḳ'a tâ'at
Olursuñ Ehl-i Sünnet ve'l-Cemâ'at

Şular kim zıkr-i żâhirde kııurlar
Muḳarrerdür ki ebrârdan olurlar

Bu cismânî ne-kim var zıkr ü tâ'at
Ḳamusı ma'ıyyete olmuşdur âlet

Yüri tevḥîde ḳalbüñ ile me'vâ
Bu dil tıurursa ol tıurmaya ḳat'â

Olasuñ sen muḳarreb ehli ey yâr
Hem ehlüllâh olasın şâhib-i esrâr

* Bulursañ ḳalbüñ emrâz-ı devâsın *

* Görürsüñ yarın Allâh'uñ liḳâsın *

2.5.6. Güfte-i İlâhî

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün- Mefâ'ilün-Mefâ'ilün)

— — — / . — — — / . — — — / . — — —

Eger vuślat-ı şebinde cân-ı hîcâb olursa cânâna
Ki terk eyleyem ol cânı virem yolña şükrâna

Muḥabbet bezminüñ câmın için cân ḳıymetin bilmez
Gezer şûrîde vü şeydâ iki 'âlemde mestâne

Viśâlüñ isteyen 'âşık muḥabbet eylemez ğayre
Murâdı vâsıl itmekdür hemân cânını cânâne

Muśaffâ eyle gel ḳalbüñ evin emmâre fi'ilinden
Ḳurıla taht-ı Süleymân'ı geçüb otura şâhâne

* Muḥabbet gencine mahzen olaldan Seyfî'nüñ göñüli *

* Anuñ-çün her ḳaçan baḳsuñ görünür şöyle vîrâne *

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

. — — — / . — — — / . — —

Muḥâlîf iki ma'nâ birbirine
Biri sevine hem biri yerine

Birine var-imiş ḳorḳu ḥâzer ḳıl
Birine ḳorḳma 'arşumdan gezer ḳıl

Dilerüm ma'nî sen sâhib-i nefsdan
Tesellâ bula hâır bu hevesden

Şu hâcî kim gider Ka'be yoluna
Nażar eyler sağına hem soluna

Ki nâgâh [v]urmaya yolunı zâlim
İrişe menziline sağ ü sâlim

Veyâhûd çıkmaya yırtıcı hayvân
Emân üzre ola ol yolda her ân

Kaçan kim irişe Hacc'a selâmet
İder kırbân kıılır şükr-i itâ'at

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

Halâs olur kamu havf-ı hatırdan
Müberrâ olur ol cümle zarardan

Şu tâlib kim ol ehl-i tarîkat
Hem ol sâlikî râh-ı hâkîkat

Halâs olmak gerek nefsin elinden
Gerekdür çıka şeytânın yolundan

İşitmeye sözün halk-ı cihânuñ
Hemân maşûdî dîdâr ola anuñ

Muqayyed olmaya bu mülk ü mâle
Muhabbet itmeye ehl ü 'iyâle

Kaçan nefis 'ileti olmaz irâde
O vâkıit irişür sâlik murâda

‘Avâyıkdan kaçan-kim gice tâlib
Hevâ-yı ‘aşk-ı Mevlâ ola gâlib

* Varub mülk-i beķâda şâh olurlar *

* Tecerrüd ‘âleminde şâh olurlar *

(Mefâ’îlün-Mefâ’îlün-Fe’ûlün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

Ĥesâb eyler Ĥudâ çün fi’îl-i nefsi
Gerek žâhir gerekse ola mahfî

Niçün didi Resûl ol Nûr-ı A‘zam
Bilürler bu ĥadîsi cümle ‘âlem

Kaçan-kim bir hatâ olunsa ĥâtır
Žuhûra gelmeyüb olmasa žâhir

Melekler anı itmezler kitâbet
Kerîm itmişdür anlardan ferâgat

Mutâbık olmadı ikisi ya’nî
Beyân itse bize bir ehl-i ma’nî

Eger var ise kıalbünde muĥabbet
Cenâb-ı Ĥazret-i Ĥaķķ’a be-gâyet

Sözüm gevherleriñ mengûş idersün
Perîşân ĥâtırınıñ hoş idersün

Resûl’ün iki bölük ümmeti var
Birinün adına dinildi ebrâr

Kaçan-kim fikr iderler bir günâhı
Anı itmeyeler añub Allâh’ı

Yazılmaz ol hatâ yerine kıtâ
Budur kıavl-i Resûl-ı Hakk Te'âlâ

Anuñ bir bölüğü ehl-i muğarreb
Vuşûl-ı ma'rifet olmuş durur heb

Göñüllerine gelse mâsivâdan
İrağ olurlar envâr-ı Hudâ'dan

Ba'îd olmak 'azâbı ki kıatıdur
Ki Cennet'de Cehennem'den itidür

Dilerdi dâ'im anlar Hakk cemâlün
Anuñ için kıodılar dünyâ hayâlün

İrişse kıalbiñe dünyâ hayâli
Görünmez saña mahbûbuñ visâli

2.5.7. Münâcât [ü] Niyâzât

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün- Mefâ'ilün-Mefâ'ilün)

— — — / . — — — / . — — — / . — — —

Beni redd eyleme yâ Rabb cemâlün şevk-i tâbından
Göñül mir'âtını pâk it bu dünyânuñ hayâlinden

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün- Mefâ'ilün-Mefâ'ilün)

— — — / . — — — / . — — — / . — — —

Ne deñlü bir göñül bir pars olursa anı nerm eyler
Kıaçan-kim yağa ol kıalbe ilâhî feyzün âbından

Şu 'âşıklar kim isterler visâlün vaşlını dâ'im
Ferâğat eylemişlerdür sekiz cennet şevâbından

Yetürdüm ‘aql ü idrâki İlâhî fikr-i zâtuña
Olurmuş mest [ü] lâ-ya‘kıl için ‘aşkuñ şerâbından

* Ümîdüm vardı ey Seyfî cemâlûñ görmeğe Hâkķ’uñ *

* Ki cismümde eşer vardır Resûlüllâh türâbından *

(Mefâ’îlün-Mefâ’îlün-Fe’ûlün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

Nedür Hâkķ “cennetî” didiği Cennet
Muzâf itmüş anı kendine Hâzret

Bu hîkmetden bizi âgâh ideydüñ
Gedâ iken faķîri şâh ideydüñ

Su’âl itdüñ işit imdi cevâbı
Ki tahsîl idevüz bizde şevâbı

Yaratmuş Hâkķ Te‘âlâ Cennet’i ‘âmm
İdiser kullarına anı in‘âm

Ezâf olan Hudâ’ya Cennet’i hâss
Giriserlerdür aña ehl-i ihlâs

Bil imdi sen bu nefis-i muṭma’innüñ
İki dürlü şîfâtı vardır anuñ

Şîfât-ı râziye dirler birine
Şîfât-ı marziyye dirler birine

Bulınur Cennet-i ‘âmm içre şehvet
Yimek içmek dahı envâ‘-ı lezzet

Budur ol Cennet-i hâss ey birâder
Tecellî ide ol Zât-ı Muṭahhar

Hemân anda olan dîdâr-ı Hâkık'dur
Ara yerde daî bir nesne yokdur

* Aña girerler ehlüllâh olanlar *

* Şîfâtı terk idüb Zât'ı bulanlar *

2.5.8. * Der-Na't [ü] Münâcât *

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

Îlâhî kıoma benlûk bende yâ Rabb
Vücûdum bî-vücûd it sen-de yâ Rabb

Göñül âyînesinüñ seyl-i gubârın
Hemân sen ol görinen anda yâ Rabb

Baňa nûrundan ihsân ile biriñüz
Cemâlüñ seyr idem her anda yâ Rabb

Göñül ister ezel ol "küntü kenz"i
İrişdür 'aşkuñ ile anda yâ Rabb

Cihânı görmeyem bakdukça hergiz
Seni görem beķâ resm ķande yâ Rabb

Hemân sensin senüñdür cümle varluķ
Fenâdur her görinen bunda yâ Rabb

* İrişdür Seyfî'yi ķurb-ı viśâle *

* Kılûñdur ķalmasun dermânde yâ Rabb *

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

Nice nefis ki âdem olsa ölmez
Nice nefis ki olur girü gelmez

Nice nefis ki uyurken olur ol
Nice nefis ki bedende alur ol

Bize bundan haber virseñ keremdür
Devâsuz derdimüze âyete ümmdür

Su'âl itdüñ baña sırrı 'âleminden
İşit imdi cevâbın sen-de benden

Ölen öldükde çünkim bu bedendür
Hemân zâhirde fevt olan bu tendür

Beden öldükçe hîç levvâme olmaz
Bu nefis-i muṭma'inne zâ'il olmaz

Birine rûḥ-ı ḥayvânî dinilür
Birine rûḥ-ı insânî dinilür

Eger bunlar da öldükde olaydı
Şevâb-ile hatâ yeksân olaydı

Uyurken bu beden ölmez der-idi
Ve lîkin ayrılın rûḥuñ biridür

Uyurken ayrılır bu rûḥ-ı ḥayvân
İder berzahda mahsûlını seyrân

Bedenle âşinâ olmuş be-âyete
İder mi ihtiyâr-ile ferâgat

Uyanıklukda ol girer yerine
Bu sırrı bilmeyen gönül yerine

Kaçan cân kuşları dürüb uçarlar
Yuvalı yuvasına dek giderler

* Yüri terk eyle nefsinüñ hevâsuñ *

* Ki tahsîl idesüñ cânüñ yuvasuñ *

2.5.9. * Şi'r-i Nasîhat *

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

Olur çün 'âkıbet ten-i hâke yeksân
Koyub dünyâyı îmân itse îmân

Bu cânüñ çıkımadan bîçâre tenden
Göñül derdine cehd it eyle dermân

Mücellâ eyle dil mir'âtını var
Tecellâ-yı cemâl eyleye sultân

Vücûduñzerredür žâhirde ammâ
Bulunur on sekiz biñ dürlü elvân

Eger hayvân ma'âdin-i cinn [ü] melekdür
Şeyâ'în [ü] dîv ile hem perî [vü] insân

Bunuñ mazmûnlaruñ maşbûle döndür
Olasuñ kendi mülkünde Süleymân

* Çalış Seyyid Nizâmoğlu yüri var *

* Ola gör olmadan bir ehl-i 'irfân *

Kitâbında buyurmuş Hâkş Te'âlâ
Bulunur ra'ab ü yâbis nice ma'nâ

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

Didi “ķul Rabbi zidnî” Ĥazret-i Ĥaķķ
Resûlüllâh’a vahy olundı muṭlaķ

Kitâb-ı Ĥaķķ Te‘âlâ ey birâder
Çü vardur rataḇ [ü] yâbisden muķarrer

Nice ‘ilm ola bes ol ‘ilm-i ķudret
İrişür ‘âleme anuñla rahmet

Ziyâde olmasıyla Muṣtafâ’ya
Tesellâ virdi ol kân-ı sehâya

Bu müşkil işi ĥall itmek gerekdür
Kaçan ĥall olmasa müşkil elemdür

Eger ĥâl ehli iseñ diñle dervîş
Su’âline cevâbum añla dervîş

İşit imdi diyem bir nuṭķ-ı şâfî
Olasuñ şübheden sen daķı şâfî

Görinür gözine bu deñlü keşret
Budur ol rataḇ [ü] yâbis didi Ĥazret

Şular kim ol âhir halkı olundı
Bulara rataḇ [ü] yâbisden dinildi

Didi “ķul Rabbi zidnî ‘ilmen” Allâh
Odur ‘ilm-i Ülühiyyet ol âgâh

Budur ol ‘ilm-i Ĥâliķ ey tüvânâ
Ki olmuşdur sıfâtı Žât’a ma’nâ

* ‘Ulûm-ı Ĥaķķ’a hîç yokdur nihâyet *

* Bulunmaz Ĥâliķ’uñ ‘ilmine ğâyet *

* Şi'r-i gûyende *

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün- Mefâ'ilün-Mefâ'ilün)

— — — / . — — — / . — — — / . — — —

Te'aşkûl ide mi yâ Rabb seni bu 'aql-ı insânî
Cemâlûñ göre mi yâ Rabb yâhûd bu rûh-ı hayvânî

Îlâhî zâtınuñ 'ilmi bilinmez bî-nihâyetdür
O bir deryâ-yı vahdetdür ki yoğdur hadd ü pâyanı

Kaçan idrâk ider mahlûk olan 'ilmini Hallâk'ıuñ
Îhâta ide mi katre olan hîç baîr-i 'ummânı

Îrüşse zerrece rûy-ı zemîne zâtıñ envârı
Olur nûrına pervâne cihânuñ mihr-i tâbânı

* Koyub bu 'ilm-i eşyâyı vusûl-ı Hâkık olan kullar *

* İderler Seyfiyâ anlar kamu 'arş üzre cevelânı *

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

. — — — / . — — — / . — — —

Muhammed tayyib ü tâhir kamudan
Bizi ol kurtarırserdür tamudan

Yoğ-idi anda ahlâk-ı zemâyim
'İbâdet [ü] tâ'at idi işi dâyim

Dir-idi günde yetmiş kerre ol şâh
Cenâb-ı Hâzret'e "Estagfirullâh"

Bize bu sırrı takrîr eyleyeydiñ
Yine rûhânî sözler söyleyeydiñ

'Aceb birden baña itdüñ su'âli
Nedir imdi bilüñ bunun me'âli

Günâh için değildir Mu'stafâ'nuñ
Hudâ'ya dâ'im istiğfârı anuñ

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

· _ _ _ / · _ _ _ / · _ _ _

Kaçan kim vâridâtı kibriyâdan
Bugün bir feyz irişeydi Hudâ'dan

Bugünkü feyz idrâk ide rûşen
Hicâb olurdu evvelki irişen

Anuñ def'ine istiğfâr iderdi
Aradan kır ol perde giderdi

Teraqqî eyleyüb kurbı visâle
Karîb olurdu her gün ittisâle

* Eger evvel eger âhir demâdem *

* Budur ben bildiğüm vallâhü A'lem *

Der-sıfat-ı medh-i münâsib-hâl

Cemî' dertlere dermân Muḥammed
Cihân ten gibi aña cân Muḥammed

Zemîn ü âsmân olmazdı peydâ
Senüñ-çün oldı bu eyvân Muḥammed

Günehkâr ümmetiñe kıl şefâ‘at
Su‘âl itdiği vaqt gufrân Muḥammed

Vücûduñ mażhar-ı nûr-ı İlâhî
Yüzüñdür Sûre-i Raḥmân Muḥammed

* Senüñ Seyyid Niżâmoğlu kuluñdur *
* Hiç âzâd eyleme sultân Muḥammed *

Şalât oldı çü men‘-i faḥş [ü] münker
Niçün dinildi “Zikrüllâhü ekber”

‘İbâdet-i ekber-i erkân-ı İslâm
Nedendür ekber oldı zikr-i ‘Allâm

Bu sırrı daḥı ger rûşen ideydüñ
Göñül mülkün kamu gülşen ideydüñ

Su‘âl itdüñ baña sırr-ı kadîmi
İşit imdi Şırât-ı Müstaḳîm’i

Kaçan-kim bir kişi tursa nemâza
Cenâb-ı Ĥazret-i Ĥaḳḳ’a niyâza

Dise el kaldırub Allâhü Ekber
Görünmez anda hiç faḥşâ’ [ü] münker

Beden-i halkuñ nażargâh yeridür
Anuñ-çün fuḥş [ü] münkerden berîdür

Nażargâh-ı Hudâ’dur ḳalb-i insân
Ki andan yol bulınur Ĥaḳḳ’a her ân

Şu kim faḥşâ' [ü] münker bâṭındur
Saña bâṭın didi-kim ḳalb evidür

Anı men' idemez žâhir 'ibâdet
Gerekse eylesün biñ kerre tâ'at

Allâh'uhn' žikri şeyṭânı eridür
Ki ya'nî ḳalbi münkerden arıdur

Olur dil-i levḥ anuñla mücellâ
İrişür soñra envâr-ı tecellâ

* Anuñ-çün oldı “Žikrüllâhü ekber” *

* Anı žikr ile žâhir [ü] bâṭın ezber *

*** Şi'r-i gûyende ***

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün- Mefâ'ilün-Mefâ'ilün)

— — — / . — — — / . — — — / . — — —

İlâhî nefis-i emmârem yaḳarsuñ âteş-i lâ'dan
Tolar bu hâne-i ḳalbüm benüm envâr-ı illâ'dan

İdenler žikr Mevlâ'yı bulurlar câh-ı a'lâyı
Ḳomayadan dâr-ı dünyâyı nasîbi olmaz 'uḳbâdan

Eger bildünse Hallâḳ'ı idersün 'ömrini bâḳî
Olurmuş Hızır aña sâḳî içün bu câm-ı şahbâdan

Ḳaçan-kim eylese ḥayrı veyâḥûd sehv-ile şerri
Görür maḥsûlünü fevrî bilen ta'bîr-i rü'yâdan

* Yüri Allâh'ı žikr eyle ne ise Ħaḳḳ'a şükr eyle *

* Olursuñ Seyfî fikr eyle ferâḡat eyle dünyâdan *

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

Niçün Maḥşer yerinde ḥalk-ı ‘âlem
 Kaçarlar birbirinden ibn-i Âdem

Bu sırruñ remzine vâkıf olayduñ
 Bunuñ dahı nedür asluñ bileydüñ

Su’âl itdüñ cevâbıñ diñle benden
 Kimesne kaçmaya Maḥşer’de senden

Muḥammed ümmetinden evvel ümmet
 Kaçan kim bir günâh itseler elbet

Dönerdi yüzleri ḥayvân yüzine
 Gel imdi i’tikâd it Ḥaqq sözine

Muḥammed ümmetine olmaz ol iş
 Bizüm Peyğamber’e Ḥaqq itdi bahşîş

Kaçan-kim nâgehân bir şuc iderler
 Özine yâhûd gayra güc iderler

Olurmuş mesh-i bâtın anlara bil
 Ki sen-de mesh-i bâından ḥâzer kııl

Kaçan kim dünyâda olsañ dil-âzâr
 Kıyâmet’de yüzüñ mûziye beñzer

Ḥarâma korşmayub elin sunanlar
 Olurmuş şekl-i hınzîra dönenler

Muḥabbet eyleyen dünyâyâ bunda
 Yüzi kelb yüzine dönermiş anda

Ḥarîs olma şakîn cem’ine mâlüñ
 Karınca ḥâline dönmeye ḥâlüñ

Şaķın ğıll-i ĥased itmekden öziñi
Soğlucan gibi görürsün yüziñi

Bilürlerdi seni ķavmün cihânda
Görürler sûretün mesh olmuş anda

Yüzün gördükleri gibi kaçarlar
Olursañ cânları senden geçerler

Ne kim ĥalk itdi Hâlik-i Evvel [ü] Âhir
Eyü yâdlu ne ise gizli žâhir

Bularuñ cem‘ idüb ahlâķını Ĥaķķ
Ķodı bal-ķovasında añla muṭlaķ

Ķaçan nefsünle cismün el bir eyler
Hemân emmâre fi‘ilün tedbîr eyler

Gelür bi‘l-fi‘le ahlâķ-ı zemâyim
Ķalursañ sûreti ĥayvânda dâ‘im

Eger rü’yânda bir ĥayvân görürseñ
Senün fi‘ilindür añlayı bilürseñ

(Mefâ‘ilün-Mefâ‘ilün-Fe’ûlün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

Uyurken seni incidse bir arslan
Hücûm itse veyâhûd saña ķaplan

Ĥisâruñ-derinden kaçub girersün
Uyanur kendüni sıhhatde görürsün

Bilürsüñ yıqılur bu qal'a-i ten
Tedârük itmedüñ ahvâlüñ erken

Hücûm itdükde düşmenler n'idersüñ
Hîsâruñ yoq kaçub qande gidersüñ

Saña hîç kimse anda yardım itmez
Senüñle bundan anda kimse gitmez

Ne fi'il itdüñse hey bîçâre bunda
Anuñla hâşr olursuñ yârüñ anda

Var imdi elde iken ma'nî-i sûret
Çalış kendiñe bir muhkem hîsâr it

Anı bekleyeler dâ'im felekler
İçinde qâ'im olalar melekler

Qaçan rûha itâ'at itse nefsuñ
Kelâmüllâh olur dilekde lafzuñ

Melekler hâsıl olur ol sözüñden
Feriştehler hicâb eyler yüzüñden

Ecel topı irişse nâgehânî
Yıqılса qal'a-i cismüñ revânı

'Adüvvler seni aluben kaçarlar
Yidi tamu sekiz cennet geçerler

Seni ma'sûkuña vâsıl iderler
Murâduñ ne ise hâsıl iderler

2.5.10. * Şi'r-i Münâsib-Hâl-i Gûyende *

(Mefûlü-Mefâîlü-Mefâîlü-Fe'ûlün)

— — . / . — — . / . — — . / . — —

Cânân iline zînet içün cân iledürler
Dîdâr-ı Hâkîk'ı görmeğe insân iledürler

Yûsuf gibi şâh olduñsa eger Mısr-ı vücuda
Dil-i Ya'kûb'uña ismüñi andan iledürler

Şunlar ki nedür bilmediler 'ilm-i ledünni
İnsân getürüb dünyâya hayvân iledürler

Her kim-ki içer bunda mey-i 'aşk-ı İlâhî
Ol 'âleme ol 'âşıkı mestân iledürler

Man'sûr gibi her kim-ki diye dâ'im "Ene'l-Hâkîk"
Dost zülfine dâr itmeğe 'üryân iledürler

Korçutma bizi nâr-ı cahîm ile vâ'iz
'Aşk-ı ehl gözi yaşını 'ummân iledürler

* Seyfî kime kim telkîn irer Ümmî Sinân'dan *

* Giryân getürüb dünyâya handân iledürler *

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

. — — — / . — — — / . — —

Nedendür pes bu tâlibler demâdem
[V]ururlar ma'rifetde rü'yâda dem

Mutâbık düşmedi âyet sözine
'Aceb sâlikleriñ dahı sözine

Bu remzüñ sırrını her kişi bilmez
Bu baħrũñ gevherũñ her baħrĩ bilmez

(Mefâ'îlũn-Mefâ'îlũn-Fe'ûlũn)

· _ _ _ / · _ _ _ / · _ _

Bizim-çũn bir başar var bir bařret
Bulınur bir kişide ma'nî-i řret

Başarla kimse itmez Ėaķķ'ı idrâk
Anuñ-çũn didi "aħmedũ mâ-'arafnâk[e]"

Kaçan kim Ėaķķ saña virdi bařret
Ki ya'nî ma'nîde mahv olsa řret

* Anuñla görünürmüş nûr-ı Mevlâ *
* Olurmuş menzilũñ a'lâdan a'lâ *

*** ři'r-gûyende ***

(Fâ'ilâtũn-Fâ'ilâtũn-Fâ'ilũn)

_ · _ _ / _ · _ _ / _ · _

Yâ ilâhî cümle sensũñ cümle sen
Señ dururken diyemezem baña ben

Żât-ı Ėaķķ'a vâsıl olmaz ol kiři
Geçmeyince cümle kendi kendiden

Rû'yeti dîdâr-ı dost olmaz nařb
Nâr-ı 'aşķa yanmayınca bu beden

Cümle varluķ varluęuñdur varı yok
Varluęuñdur varı yoğı var iden

Ben baña bakşam görünmez baña ben
Görinen dîdâr-ı Hâkķ'dur cümle ten

Ben-de bilmedüm-ki bilinmez yâreden
Kişi kendi çıkmayınca âreden

* Görinen Hâkķ'dur gören Hâkķ gösteren *

* Yâ Nizâmoglı iki görmek neden *

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

Getürmediğini yerler ü gökler
Getürdi anı Âdemoğlı dirler

Emânetdür boyun virüb getürdi
Hâkķ'ıñ emriñi yerine getürdi

Niçün dinildi câhil žâlim aña
Haber virseñ bunuñ sırrından baña

İşit imdi bu esrârıñ rümûzuñ
Saña keşf idin sırrıñ künûzuñ

Bu mahlûkât-ı 'âlemden çün Âdem
Mufazzal oldı dahı hem mükerrem

Hâkķ'ıñ 'arz itdiği halķa emânet
'Azîz vehm-i şerîf-idi be-ğâyet

Gerekdür pâk olanı getüre pâk
Getürmedi anı bu arz [ü] eflâk

* Hudâ kalb itmedi bunlara el-hâkķ *

* Anuñ-çün itdiler îbâ vü eşfâķ *

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

Benî Âdem'de vardur 'âlem-i dil
Göñül dirler anuñ bir adına bil

Evlâdur mü'minüñ kalbi cihândan
Ki ya'nî bu zemîn ü âsmândan

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

Îhâkîkat sırrına andan ayrılır
Cemâl-i Zû'l-Celâl andan görünür

Bu ervâhı Beşer-i Evvel'de zâhir
Emânet emrine olmuşdı hâzır

Küdûrâtı tabî'atle çü Mevlâ
Mükedder itmeğe ervâh ma'hzâ

Bedenle münğamis kıldı buları
Olundı ğafleti nisyân-ı târî

'Alâyık bunlara kayd oldı ğâyet
Unudulı hemnâm ol emânet

Anuñ-çün bunlara dinildi câhil
Unutmaz eylediği 'ahd-i kâmil

Emânet sırruñ idrâk itmeyenler
Îhâk'ıñ didiği yola gitmeyenler

Şamu nefsine zulm itmüş olurlar
Cehennem'den yaña gitmiş olurlar

* Emânet sırrına olmazsañ ‘âlim *

* Dinilür Rûz-ı Maḥşer saña žâlim *

* Şi‘r-i münâsib-ḥâl-gûyende *

(Mefâ’îlün-Mefâ’îlün- Mefâ’îlün-Mefâ’îlün)

— — — / . — — — / . — — — / . — — —

Emânet toḡuna cânlar ezel çün tutdı gerdânı

Bize luṭfuñla kuvvet vir olunca tutavuz anı

Çeker ‘aşṡuñ yükiñ turmaz senüñ ‘âşıkıların dâ’im

Şımazlar emrini hergiz virürler yolına cânı

İlâhî zâtuñ envârı muḥîṭ-i “Küllü şey’in” olmuş

Gözüm her ḡande kim baḡsa görinür nûr-ı Sübhânî

Sücûd it vech-i Raḥmân’a tekebbür olma ey nefsum

Şınub emrini Allâh’uñ şaḡın ḡıll olma şeytânî

* Behey Seyfî ‘acâyıbdür bu bir sırrı ḡavâ’ibdür *

* Bu derdüñ kim tıyar zevküñ nedür derdine dermânı *

Tefekkürü sâ‘atü ḡayr min ‘ibâdeti elfi senetin

(Mefâ’îlün-Mefâ’îlün-Fe’ûlün)

. — — — / . — — — / . — — —

Tefekkür itmeden olmaḡa ḡâ’im

Tezekkür eylemek pek Ḥaḡḡ’ı dâ’im

Açar zîkr eylemek gönül göziñi
Saña hem gösterür ma'nî yüzini

Tefekkür kim şevâba ola aķreb
Gönül gözi ile görmek gerek heb

Ėamu eşyâ-yı Ėaybiyye ne kim var
Gönül gözüyle görünür ne kim var

* Muvâfıķdur dimüşler zikre anı *

* 'Ayân itmüş meşâyih bu beyânı *

*Tefekkerû fî'l-âlâ'illâh ve lâ tetefekkerûfî Zâtillâh

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ûlün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

Ki zîrâ ol muķaddes Zât-ı Pâk'i
Ėaçan fikr ide bu insân-ı hâki

* Tefekküden tezekkür efzal oldı *

* Ėaķıķat añlayanlar böyle bildi

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ûlün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

Budur ol tayyib ü tâhir kelime

Müyesser olıser ķalb-i selîme

Ki aslı şâbit anuñ fer'i gökde

Anı zîkr eyler îmân ehli yirde

Devâm-ile yumuşar yiri gönülñ

Habâşetden olur hem arı gönülñ

Qurılır tevâdüñ ol yerde tahtı
Köküyle yıkılır nefsüñ dırahtı

Şunuñ gibi marîz olsa bir âdem
Ki andan gitmese hastelük her dem

Tabîb ol kişiye virürse şerbet
Buliser o kişi elbetde sıhhat

Marazdur sendeki nefsüñ hevâsı
Çıkardı seni başdan itdi ‘âsî

Var imdi bir tabîbden iste dermân
Senüñ derdine dermân ide her ân

* Saña telkîn ide tevâd darbı *
* Kılasuñ leşker-i nefsüñle harbi *

2.5.11. * Şi‘r-i Ta‘rîf-i Kelime-i Tevâd-i Bârî Te‘âlâ *

(Mefâ’ilün-Mefâ’ilün-Fe’ülün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

Hidâyet bâbınuñ miftâh-ı tevâd
Îaqlâk ‘âleminüñ râh-ı tevâd

Giderür mülk-i dilden mâsivâyı
Kıomaz ma‘siyyet hiç vallâhi tevâd

‘Adâlet yüridür dil ‘âlemine
Eger olursa gönlüñ şâh-ı tevâd

Kelâm-ı lâ‘da ‘âlem mahv olur heb
O vâkt isbât ider Allâh’ı tevâd

Qarağı qalbünne virür ziyâ'ı
Göñül göğünde toğa mâh-ı tev'hîd

Qıyâmet Güni tamu heybetinden
Halâs eyler seni billâhi tev'hîd

* Dilinde zıkr sensün gice gündüz *
* Ulaşdur Hakk'a Seyfüllâh'ı tev'hîd *

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

Qaçan bir kişi qorqar Rabb senden
Qıyâmet Güni qalkıncaq yerinden

Muqarrer olur ol kişiye rahmet
Virilürmüş dahı hem iki Cennet

Biri zâhirde Hakk'dan qorqdığı-çün
Hakk'ın nehy itdiğün terk itdiği-çün

Anuñ-çün var-imiş bir ulu Cennet
Ki vardur yimek içmek anda lezzet

Biri bâtında qorqarsuñ Hudâ'dan
Derûnuñda yog-ise mâsivâdan

* İrişür Hazret-i Hakk'ın qatında*
* Girersün dost cemâli cennetine *

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

Göziñe görünür işbu âfâk
Ne-kim halk itdi ise anda Hallâk

Gerek ‘ulvî gerek süflî birâder
Mişâli sende dahı var muḳarrer

Ĥicâb olmuş velî bu nefis [ü] irâde
Anıñ-çün sâlik irüşmez murâda

Ḳaçan ref‘ olsa bu nefsüñhicâbı
Görinür dost elinüñ âftâbı

* Bulınur enfüsünde cümle eṣyâ *

* Olur žâhirdeki bâtında peydâ *

* Şi‘r-i münâsib-hâl-gûyende *

(Mefâ’îlün-Mefâ’îlün- Mefâ’îlün-Mefâ’îlün)

— — — / . — — — / . — — — / . — — —

Nażar kııl ḳudret-i Ĥaḳḳ’a * yaratdı çünki insânı
Aña ḳalb eyleyüb i‘tâ * idindi âyîne anı

‘Acâyib ḳaṭredür ümm * bulınur nice biñ deryâ
‘Acâyib zerredür kim var * nice ĥûrşîd-i raḥşânî

Ĥicâb oldu ara yerde * benüm bu nefis-i bed-kârum
Aradan perde ref‘ olub * görünse cânımuñ cânı

Vaṭan terk eyleyüb düşdüñ * diyâr-ı ğurbete añsuz
Yine ‘azm eylerüz anda * ḳoyub dünyâ-yı vîrânî

* Eger Seyyid Nizâmoğlu dilerseñ vuślat-ı Bârî *

* Ferâgat eyle sen senden * bulasın sende sen anı *

(Mefâ’îlün-Mefâ’îlün-Fe’ûlün)

. — — — / . — — — / . — — —

Kaçan kim açılır gönülñkulağı
Vişâl-i yâr olur gönülñturağı

Gönülle istimâ' it nutk-ı Hakk'ı
Dilerseñ cânib-i Hakk'a terakkî

Kaçan kim sâlikün gönli işide
Koyun eğri yolu toğrıya gide

Budur gönül kulağınun vişâli
İşit imdi nicedür vaşf-ı hâli

Başından şâhînüñ börkün çıkarub
Salarlar bir şikâre anı varub

Gözünden gitdiği gibi hicâbı
Düşer ol şâhîne av ıztırâbı

Karâr itmez şikârın almayınca
Harîs oldığı saydı bulmayınca

Şuñ ki irişe vecd-i İlâhî
Mübeddel ola kalbine salâhı

Sükûn itmez gezer ma'nî yüzüyle
Mağâmın görmeyince cân gözüyle

Benüm devrânımı inkâr idenler
Baña rakş idici rakşâs diyenler

Görünmez Hakk yüzü bâtıl gözüyle
Kimesne okumaz 'aşkı yazıyla

Kimesne bâdı görmez hiç esince
Velî her zerre rakş [v]urur önünce

Temevvüc ide mi yok yire deryâ
Döner mi kendide bu çerh-i bînâ

(Mefâ'îlün-Mefâ'îlün-Fe'ûlün)

· _ _ _ / · _ _ _ / · _ _

Egerçi žâhiren okur yazarsuñ
Rümûz-ı 'aşk bilmezsüñ sezersüñ

Añarsuñ baluñ adını yemezsüñ
'Aceb bal var mıdur ola dimezsüñ

Eger diñlerseñ 'aşk ehli cevâbuñ
Okursuñ levh-i mahfûzuñ kitâbuñ

Girüb dil mülküni seyrân idersüñ
Çıkub 'arş üstine cevelân idersüñ

* Melekler devr ider 'arşı görürsüñ *

* Hemân sen-dañı devrânı olursuñ *

(Mefâ'îlün-Mefâ'îlün-Fe'ûlün)

· _ _ _ / · _ _ _ / · _ _

Semâ'ı görince dir ey merd-i 'âkıl
Tevâcüd-i 'aşk-ı hâletdür yiriñ bil

Vücûddur semâ'ı yirin añla
Beyânuñ ideyüm fî'l-cümle diñle

Tevâcüd ehli işitse çü anı
Düşer cismine 'aşkıñ ızırâbı

Değirmen çerhine beñzer mişâli
'Acebdür ey birâder 'aşk hâli

Ziyâde olsa çerhuñsuyı tâlib
Olur devrânı anuñ dahı ğâlib

Birisi ehl-i devrânuñ vücûdı
İderler Hâzret-i Hâkķ'a sücûdı

Bular tefsîr-i insândan okurlar
Cihânuñ 'ilmini cândan okurlar

Görürler hayr ü şerrüñ ne kim var
Anuñ-çün oldı bunlar ehl-i esrâr

Günâhuñ cümle zıkr ile yıkarlar
Dahı var mı deyu kıalbe bakırlar

Eger var ise az çok mâsivâdan
Görinürse dahı bâd-ı hevâdan

Anuñ def'ine dünyâda yanarlar
Şikâyet eyleyüb Hâkķ'a dönerler

İrüşse bunlara nefsüñ şudâ'ı
İderler ihtiyâr ile semâ'ı

Şular kim ideler nefsânî devrânı
Mübeddel olsa tahkîķa her ân

* Hâfâdur aña devrân itse ğâyet *

* Meger bir ehl-i Hâkķ ide delâlet *

2.5.12. * Şi'r-Der-Vaśf-ı Devrân-Gûyende *

(Müstef'ilün- Müstef'ilün- Müstef'ilün- Müstef'ilün)

— — . — / — — . — / — — . — / — — . —

Zâhid bize dahl eyleme * hem zühd hem takvâ bizüz
Keşret-i gammdan kıtılan * şol ‘âşık-ı yektâ bizüz

Biz bu fenâdan geçmişiz * dâr-ı beşâyâ göçmüşiz
Vahdet şerâbuñ içmişiz * şol mest-i bî-pâyân bizüz

Oğumadık biz hîç kitâb * kemdür viren bize cevâb
Yarınki gün Yevmü’l-Hisâb * hem müftî hem mollâ bizüz

‘Ârifleriz ‘âşıklarız * biz hızmeye lâyıqlarız
Her dâ’im uyanıklarız * Hâşş’ı gören bînâ bizüz

Seyfî cihânuñ hîkmetüñ * bildüñ kamu mâhiyetüñ
Gelsün görenler sûretüñ * âyîne-i cilâ bizüz

(Mefâ’îlün-Mefâ’îlün-Fe’ûlün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

Hudâ’dan korkmanıñ budur nişânı
Tutasıñ emrini anuñ revânı

Eger korkmak ziyâde olsa andan
Gelür emrini tutmak dahı senden

Anuñ emrini tutmaktan ol âgâh
Dilerseñ olmagla ‘âlim-billâh

Budur ‘âlem ki ide nefse kahrı
Kıla emmâreye gayetde cebri

Hudâ’dan korkmayañ emrüñ yerine
Getürmezse Kıyâmet’de yerine

Ğurûr itmeye baķub cebesine
Hârîs olmaya dünyâ cîfesine

* Gışiftâr olmaya aydı cihâna *

* Harîd'âr ola 'ömr-i câvidâna *

(Mefâ'îlün-Mefâ'îlün-Fe'ûlün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

Fenâyî ol fenâyî ol fenâyî

Dilerseñ bulmağa mülk-i beâyı

Yüri sen senlügeni terk eyle dervîş

Müyesser ola tâ görmek Hudâ'yı

Muhammed Mutafâ nûrına mahar

Bulursuñ pek yapış bir evliyâyı

ulı urbân ol var cân ü dilden

Gider gitsün gönülden mâsivâyı

Bu dil pâzârı yol pâzârı dirler

Bu dergâhda abûl olmaz mürâyî

Eger dertli iseñ var bir tabîbe

Oñulmaz derdiñe iste devâyı

* Varılmaz Seyfî yol menzil alınmaz *

* İdinmeyince rehber Mutafâ'yı *

(Mefâ'îlün-Mefâ'îlün-Fe'ûlün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

Tarî-i Hâ'a ger tâlib baarsa

Ecel yili aña añsuz eserse

Muḳarrer ḥâcı hem ğâzî olurmuş
Şehâdet menzilüñ daḥı bulurmuş

İderler idi nefis-ile cihâdı
‘Aceb-mi ğâzîler dinilse adı

Vefât itse kişi ‘aşk içre nâgâh
Şehâdet menzilüñ virürmüş Allâh

Kaçan kim tâlib-i Ḥaḳḳ yolsa gelse
İrişmeden murâda anlar olsa

* Ḥaḳîḳat ka‘besi ḥâcılarıdur *
* Resûl’üñ ümmet-i nâcîleridür *

(Mefâ’îlün-Mefâ’îlün-Fe’ûlün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

Şoğutsa göñlüñi nefsüñ hevâsı
İhâta eylese ḳalbüñ ma’nâsı

Derûnuñtoñsa emmâre ḳısıyla
Ki ya’nî nefis-i bed-şûmuñ işiyle

Kaçan kim zikre tâlib olsa meşğûl
Olur ḳalbi anuñġâyetde ma’ḳûl

Eriyüb toñları göñlüñ yumuşar
Muḥabbet toñm[ı] andan soñra düşer

* Biter ol yirde rûḥânî günâhı *
* Şu‘ûd eyler ḥaḳîḳat mihr [ü] mâhı *

(Mefâ’îlün-Mefâ’îlün-Fe’ûlün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

Śadr kim dinilür dil ‘âlemidür
Anuñ‘ilmüñ bilenler âdemîdür

Kaçan kim olsa kalbüñ inşirâhı
İner ol kalbe envâr-ı İlâhî

Göñül kim inşirâh olsa ziyâde
Dahı feyz irer ‘akl-ı ma‘âde

Olur zıkr ile itmînân kalbüñ
Okursañ kendi kendiñden kitâbuñ

Mücerred dimekle olmaz ammâ
Nedür bilmek gerek tevâhîde ma‘nâ

Kaçan bir kişi şusuz olsa gâyet
Añarsa şuyun aduñ bî-nihâyet

Şusuzluğ ol kişiden zâ‘il olmaz
Nitekim içmek için şuyı bulmaz

Kaçan-kim zıkre meşgûl olsa tâlib
Olur zühed ü salâhı dahı gâlib

* Kılur kalbine itmînân hâsıl *

* Olur zevk-i visâle dahı vâsıl *

(Mefâ‘ilün-Mefâ‘ilün-Fe‘ülün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

Göñül tahtında kim nefsüñ hevâsı
Bulnursa dinilür saña ‘âsî

Revâ mıdur bu nefsüñ dîvine señ
Çıkarub hâtemiñi virmek elden

Dîve tapucılardan oldu aduñ
Ki zîrâ nefsüñe uymağ murâduñ

Kaçan dil mülküni nefs itse temlîk
O yiri rûhuñ idinmez dahı mülk

Şunuñ gibi bir ‘avret alsa âdem
Nikâhı içre anuñ olsa âdem

Biri dahı anı ‘ağd itse olmaz
Şerî‘at ehli olan bunı kılmaz

Göñülden itmese nefsüñ ferâğat
İrişmez kalbüñe rûhânî hâlet

* Göñül kim şâf ola kibr ü riyâdan *

* Aña feyz irer elbet Kibriyâ’dan *

* Şi‘r-i münâsib-hâl-gûyende *

(Mefâ’îlün-Mefâ’îlün- Mefâ’îlün-Mefâ’îlün)

— — — / . — — — / . — — — / . — — —

Bilürsüñ kendiñi olduñ göñül mülk-i Süleymân’ı
Serâser mülkiñe fermân o yiriñ mîrmîrânı

Yüri rûhuñla me’nûs ol hevâ-yı nefsine uyma
Elüñden hâtemüñ eldür alur ol dîv-i yâbânî

Temâşâ eyle gör kalbüñ ‘aceb mülk-i mu‘aẓẓamdur
Bulınur mağrib ü maşrıq [ü] Şemerķand [ü] Horâsân’ı

Bağub ârâyış-i dehre şağın aldanma fânîdür
Yüri bir nefse dil vir kim anı nağş itmedi fânî

* Cenâb-ı Hâzret'e çünkim teveccüh eyledüñ Seyfi *

* İrince vuşlat-ı yâre kıo ağısuñ gözleri kanı *

Meşnevî-gûyende

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

'İlmde râsih olan aña kimdür
Hâkîkat 'âleminüñ âdemidür

Virüb bu pîrezen dehre talâkı
Anuñ-çün itdiler idrâk Hâkîk'ı

Cemî' ilm-i eşyâyı bilürler
Kamusuñ kendiden te'vî kıılurlar

Bilürler žâhir 'ilminüñ žuhûruñ
Ki ya'nî kendinüñ keşf-i kıubûrun

Bulurlar bâdemi kıabuñ yimezler
Görüb tışını içidir dimezler

Ufadub kıabını içüñ bulurlar
Şıkarlar yağını dahı alurlar

Cevâbum añladuñsa merd-i 'âkıl
Yüri žâhirde kıalma bâtını bil

* 'Ulûm-ı kıalbi bunda añlayı gör *

* Kıyâmet Güni olmaya gözüñ kör *

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

Sübül kim didi Hâkķ eh mâh-ı tal'at
Şerî'atdür tarîķatdür hâķîķat

Şerî'at bendi ile nefsi bend it
Tarîķatde tarîķ-i Hâkķ'a 'azm it

Hâķîķat göñli ile ķat'-ı menzil
İderseñ irişürsüñHâzret'e bil

Bu cismânî vü nefsânî hevâlar
Daħı envâ' dürlü mâsivâlar

* Ara yerde hicâb olmasa bunlar *
* Görürdi Hâkķ'ı bî-perde erenler *

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

Göñül gözi eger görmezse bunda
Görünmez saña Hâkķ envârı anda

İderseñ bunda tahsîl-i basîret
Müyesser olur anda daħı rü'yet

Bugün yarın görenler bunda ey yâr
Görinür yarın elbet aña dîdâr

Gören göz Hâkķ'ı bil insân gözidür
Şaķuñsanma ki bu hayvân gözidür

2.5.13. Şi'r-i Naşîhat-Âmîz-Gûyende

(Fâ'ilâtün -Fâ'ilâtün- Fâ'ilâtün- Fâ'ilün)

_ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

Hâb-ı gafletden gözüñ aç kendüñ idrâk ide gör
Üstüvâñı fehm idüb gel sîneñi çâk ide gör

‘Âlem-i kalbüñde isterseñ tecellâ ide Hâk
Sil süpür dil şehriñi sultân için pâk ide gör

Gel tekebbür olma şeytân gibi görün kendiñi
Secde toprağa olundı kendini hâk ide gör

Derde düş derdüñ yog-ise bize dermân derddedür
‘Aşk-ı Hâk’ dan gâfil olma dîde gamm-nâk ide gör

* Nefsüñ ejderhâsı Seyyid Seyfî yutmasuñ seni *
* Zîkr-i Hâk’ ı dâ’imâ diliñde tiryâk ide gör *

(Mefâ’îlün-Mefâ’îlün-Fe’ûlün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

Virenler Âhiret mülküñharâba
Muqayyed olmayañ hergiz şevâba

Fenâ mülküni ma’mûr eyleyenler
Hâkîkat ‘âlemüñ hor eyleyenler

Bu fânî sûreti zînet kılanlar
Cihânı kendine cennet kılanlar

Hârîs olan kişiler mülk ü mâle
Muhabbet eyleyen ehl ü ‘iyâle

Şanur mısıñ Hâk’a tutduñ yüziñi
Nažar kıl putperest itdüñ öziñi

Uyub bu nefsimüz şerrine her ân
İderüz Âhiret mülkini vîrân

* ‘Aceb-mi bize žâlim dise Allâh *

* Muḥâlîfdür işimüz aña her gâh *

(Mefâ’îlün-Mefâ’îlün-Fe’ûlün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

Cihân içinde var ba‘zı kişiler

Kaçan Ĥaqq’a muvâfıq bir iş işler

Anı Hallâq-ı ‘Âlem’den bilürler

Şükürler eyleyüb tâ‘at kırlar

Kaçan kim bir hatâ olunsa şâdır

Dimezler bunı dahı virdi Kâdir

Varurlar nefsine isnâd iderler

Senüñdür suc deyu feryâd iderler

* Bunı nefs eylemüş Bârî Te‘âlâ *

* Nażar kııl görendür âtîde ma’nâ *

(Mefâ’îlün-Mefâ’îlün-Fe’ûlün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

Ve lîkin hayradur Ĥaqq’uñ nızâsı

Habâsetdür bu nefsüñ muqtezâsı

Var imdi muqtezâ-yı nefse uyma

Öziñi göz göre tamuya salma

Girersüñ nefsüñe uyub vebâle

Şaqq’uñ gayl itme taqđire havâle

(Mefâ’îlün-Mefâ’îlün-Fe’ûlün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

Anuñ-çün Âdem'e olundı rahmet
Haṭâsuñ kendine itdi izâfet

Olundı çünki ol iblîse la'net
Günâhuñ itdi taḫḏîre ḥavâlet

Şular kim Ḥazret-i Ḥaḳḳ'uñ ḳulıdur
Eger ḳulluḳda olursa velîdür

Aña çünki muḥabbet itdüñ izhâr
Var imdi emrini terk itme zinhâr

Eger ma'sûḳuña 'âşık olayduñ
Ne ise hıızmet anuñ göreydüñ

* Ḳazây-ile ḳader bahşinden itme *
* Delik bilmediğüñ yerlerden ötme *

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

Göñül açıklığındandur muḳarrer
Seḥâvet oldığı sende birâder

Açılsa zıkr-ile göñlün be-ğâyet
Bulunur sende ḥulḳ-ile seḥâvet

Göñül kim münkeşif olsa şafâya
Elünde münkeşif olur seḥâya

Göñül açılma tevḥîd-i Ḥudâ'dan
Gider ol nefsüñ açlığı aradan

Seḥâvet ehline ḥâl ehli dirler
Muḥabbet itmedi dünyâyâ anlar

Hasîs olub diseñ hâl ehliyüm ben
Yalancısıuñ yalancısıuñ dirüm ben

Cilâ-yı kalb olursa sende her ân
Ziyâde olıser kalbünde îmân

Tevekkülle Hâkık'a itmek niyâzı
Huzûr-ı kalble kılmak nemâzı

Ve hem kesb itmeyüb dünyâ vebâlûñ
Taşadduk eylemek fuqarâya mâlûñ

* Derûna zikri tebdîl itmedendür *

* Göñülden hubb-ı dünyâ gitmedendür *

2.5.14. Şi'r-i Nefrîn-Hâl-i Gerdûn

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün- Mefâ'ilün-Mefâ'ilün)

— — — / . — — — / . — — — / . — — —

Bu dünyânuñ hayâline şakuñ aldanma ey göñlüm
Anuñ mekrine âline şakuñ aldanma ey göñlüm

Belâdur balı dünyânuñ fenâdur devlet [ü] tahtı
Bunuñ mülkine mâline şakuñaldanma ey göñlüm

Bu dünyânuñ hevâsına heves itme hebâdur heb
Yalandur kı [ü] kâline şakuñaldanma ey göñlüm

Olursañ âlemüñ şâh-ı cihânı 'âkıbet mevtdür
Fenâdur ittisâline şakuñ aldanma ey göñlüm

* Eliñ çek Şeyh Nizâmoglı bu dehr-i pîrezenden sen *

* 'Azâb çok vebâline şakuñ aldanma ey göñlüm *

ul olan kiŒiye Mevlâ'ya elbet
Gerekdür tâ ide olunca hımet

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ûlün)

· _ _ _ / · _ _ _ / · _ _

Halâs olub bu nefsün hımetinden
İrağ olma şaķuñ Ėaķķ Ėâzreti'nden

Yakın-ile vişâle iresin sen
Ki ya'nî dost cemâlün göresin sen

açan kalbünde tevĥîd olsa bünyâd
Olursın hımet-i nefsünden âzâd

Eger kalbün evinde zerre deñli
Bulunsa fi'il-i nefsün ĥabbe deñli

* Daĥı ķul sin-ki âzâd olmamışsın *

* Ėuzûra irişüb şâd olmamışsın *

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ûlün)

· _ _ _ / · _ _ _ / · _ _

açan bir kiŒi itse nefsün idrâķ
Bilürmüş ol kiŒi Allâh'ını pâķ

Budur bilmek ola nefsini 'ârif
Daĥı kesb ide rûĥânî ma'ârif

Ki ya'nî nefsün 'aybını bile ol
Anuñ ıslâĥı üzre ola meşĕûl

Eşer-i ķalemiyye nefsânî hevâdan
Teberrâ eyleye bu mâsivâdan

Kaçan bir kuş kafesden olsa âzâd
Olur ol-dem be-ğâyet hurrem ü şâd

Hemân gökden yaña pervâz ider ol
Görür her cânibüñ kande gider yol

Gidicek âreden nefsüñ ‘uyûbı
Bilürsin sen-de Ğaffârü’z-Zünûb’ı

Bu nefsi nice ta‘bîr eylemişler
Beyânuñ dürlü dürlü söylemişler

* Benüm ‘aqlum buña yetişdi ancağ *

* Eger ‘aybuñ bilürseñ bilinür Hâkık *

Şî‘r-i münâsib-hâl-gûyende

(Fâ‘ilâtün -Fâ‘ilâtün- Fâ‘ilâtün- Fâ‘ilün)

— . — — / — . — — / — . — — / — . —

Kim-ki bilmez kendüzüñ ma‘bûd bilmez n’idüğüñ
Bu cihâna gelmeden maşşûd bilmez n’idüğüñ

Şûret-i Rahmân’ı kim her yerde hâzır görmedi
Câhil ü nâdândur ol mevcûdbilmez n’idüğüñ

Kim-ki “Vescüd vaķterib” sırrından âgâh olmadı
Emr-i Hâkık’ı terk iden merdûdbilmez n’idüğüñ

Mü‘minüñ kalbi nażargâh-ı Hudâ’dur bilmeyen
Bî-haberdür sâcid ü Mescûd’ıbilmez n’idüğüñ

* ‘Ömrinüñ sermâyesin Seyfî hevâ şarf eyleme *

* Ol basîretsüz zebânı sûd bilmez n’idüğüñ *

(Mefâ‘ilün-Mefâ‘ilün-Fe‘ûlün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

İşitmüş Muṣṭafâ'dan İbni Mes'ûd
Ana rahminde iken virdi Ma'bûd

Şakâvet hem sa'âdet bir kişiye
Gerek erkeğe ve gerek dişiye

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ûlün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

İşitdün-mi nedür ol Fahr-i Âlem
Kaçan-kim halk olundı işbu Âdem

Kamusuñ itdi İslâm üzre Hâlîk
Ne ise evvel âhir bu halâyık

Yehûdî olsa anlaruñ atası
Girer ol dîne elbet olur 'âsî

Ana rahminde yazılsa şakâvet
Müyesser olsa hem anda sa'âdet

Nice iderdi atası anası
Yehûdî zındîka dañı Mecûsî

İki söz birbirine muhâlif
Beyân itse bu sırrı bize 'ârif

İşit imdi virem saña tesellâ
Muhâlif düşmedi bu iki ma'nâ

Murâd olan batından batın tendür
Sa'âdet andaki kesbi hasendür

Şakâvet-i nefse uymağdur hâzer kıl
İresüñ nefsi baş Hakk'a güzër kıl

Foğunca tıfl-ı cân bu baın-ı tenden
Sa'âdet sorılır vallâhi senden

* Şekâvet ehline rahmet olur mı *

* Uyanlar nefesine Cennet bulur mı *

Bize Hâkş şâh tarmardan çok yakındur
Karîb olan İlâh'a ehl-i dindür

'Aceb seyri ilâllâh seyri fillâh
Nice râst geliser seyri me'allâh

Hudâ çünkim münezzeh cümle şeyden
Nice gelür me'allâh seyri senden

'Aceb gördüm seni ey nûr-ı dîde
Su'âlün şimdi gâyetde güzîde

Hâkîkat bahrinün derün sorarsuñ
Ma'ârif ehlinün sırruñ sorarsuñ

Olur seyri me'allâh ey birâder
Ki ya'nî bu'd-ı nefis-ile muqarrer

Hicâb-ı nefis aradan gitse her gâh
Bilürsin n'idüğün seyri ilâllâh

Ne deñlü eyleseñ kat'-ı menâzil
Gidersin yoluña olmaya hâ'il

Muqayyed olmasañ bu mümkünâta
İrişsün bir sıfâtdan bir sıfâta

Budur fehm eyle imdi seyri fillâh
Dinilür buña seyri sıfâtüllâh

Henüz bunlar dahı telvînde dirler
İdüb kıt'-ı mesâfe gideyorlar

Sülûkî sâliküñ olduķda âhir
Olur seyri me'allâh aña žâhir

Ma'yyet vahdeti Hakk şanma bunda
Ki ya'nî olmaya hiç keşret anda

Kaçan bir kıtre-i bahre berrâķsuñ
Beden gözüyle dönsüñ aña bakısuñ

O bahrüñ vahdetinde şöyle kim var
Olubdur kıtre müstağırık behey yâr

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

Velî sırran nażar kılsañ bahre
Turur yerinde deryâ kıtre kıtre

Gedâ iken kaçan şâh olasın sen
Varub yıldız iken mâh olasın sen

* Cevâbum añlar olan ehl-i hâlet *

* Ne bilsün sırr-ı 'aşkı bî-hâlâvet *

2.5.15. Şi'r-Der-Ahvâl-i 'Aşk-Gûyende

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün- Mefâ'ilün-Mefâ'ilün)

_ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

Hâķîķat sırr-ı esrâruñ cihânda ehl-i hâl añlar
'Avâm olan ne bilsün hâlet-i 'aşkı vebâl añlar

Görür mi her tahâretsüz sanursuñ 'âlem-i kâlbde
Göñül seyrüñ beyân itseñ başîretsüz hayâl añlar

Oğurlar Levh-i Mahfûz'uñ kitâbuñ ehl-i 'aşk olan
Kalan zâhirde billâh hemân bir kıl ü kâl añlar

Beğâ câmı şerâbından müyesser olmayan şahsa
Cihânuñ zehrini nûş idüben bîçâre bâl añlar

* Tefekkür ide mi Seyfî rümûz-ı 'aşkı her âdem *

* Hâkîkat sözlerüñ her şahs ne bilsün hoş hısâl añlar *

2.5.16. Meşnevî Âgâzest

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

Bizim-çün çünki var keşf-i kerâmet
Kadem-i himmet idüb olmağ murâdet

İşitdüm nice ehlüllâh dirler
Hicâb olur tarîk ehline bunlar

Hicâb olan nice keşf olabilseñ
Tedârük bizde aña göre kılsañ

Su'âl itdün hicâb sâlikini
Cevâbuñ vireyim ben diñle anı

Anuñ-içün sâlike keşf oldı perde
Devâ olmaz bilürsün ehl-i derde

Keşşler itseler bâıl 'ibâdet
Bulur anlar dahı keşf-i kerâmet

Ĥicâb olur kıadem kim didi vâsıl
Olurmuş cinn ile şeytâna ĥâsıl

Dilerse anı vâkıı içre çinîler
Varurlar mağrib ü maşrıķa anlar

Ĥicâb olur kerâmet didi pîrler
Kerâmet var ki istidrâc dirler

Bulara ĥaķķ [ü] bâtıl müştarekdür
İşit keşf-i kıadem nice gerekdür

Budur ol ma‘nevî keşf añlar-iseñ
Bilürsin kendi ‘aybuñı arısañ

Derûnuñ ‘aybın aña eyle ıslâğ
Budur fehm eyle imdi keşf-billâh

Tutalum âhirüñ ĥâlüñ bilürsin
Anı bilmekde ne ĥâsıl kıılursın

Derûnuñda ‘alâyık kıat‘ idersüñ
Göñülden mâsivâyı heb gidersüñ

Kerâmet budur idrâk eyle imdi
Derûnuñ murâd iseñ pâk eyle imdi

Tutalum tağı tururken yürüdüñ
Kerâmet gösterüb taşı eriddüñ

(Mefâ’îlün-Mefâ’îlün-Fe’ûlün)

· _ _ _ / · _ _ _ / · _ _ _

Yoluñdan alıķor ĥiç nef‘ yokdur
Sözime i‘tikâd it nuķķ-ı Ĥaķķ’dur

Muhammed'de risâlet hatm olundı
Kerâmet [ü] mu'cizât anda bulundı

Qadem taşra başarsuñ mülk-i tenden
Sefer itmek görünür saña tenden

Varub cân mülkine irişesin sen
Melâ'ik[e] birle hoş görüşesin sen

Tutalum zâhiren kuş gibi ucduñ
'İbâdât itmeğe ka'beye geçdüñ

Büyükdür kalbünü ka'be kılasın
Gice gündüz her ân onda olasın

Bular tevâhîd-ile hâsıl olur heb
Yüri cehr-ile zıkr it yumma gıl leb

Eyüdüz zıkr-i cehr itmek kişiye
Gerek erkek ü gerek dişiye

İderler ba'zılar tevâhîd ihfâ
Hatâ yokdur meger anlarda kat'â

Qaçan kim müntehîlerden olasın
O vaktüñ zıkr-i kalbünden kılasın

Su'âl idüb saña dirse bir âdem
Tezekkür-i cehrümi ihfâmı a'lem

Cevâb virüb diyesin aña sen-de
'Adûy-ile muqâbil olduğunda

Yarağı aña süst [v]urmağ-mı yegdür
Veyâ berk [v]urub öldürmek-mi yegdür

Kaçan kim zîkr-i cehr-ile kılasın
Bu zâhir cismüñi sâlih kılasın

Eger señ eyleyeydün zîkr-i zâhir
Beden ıslâh olurdu elbet âhir

* İrişür kalbe andan-soñra tevâhîd *

* Mübeddel olıser tahkîka taklîd *

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

Togub büyüdiği yerlere elbet
Kılur Naşrânîler dahı muhabbet

Vatan sevmek nice imândan oldu
Muhabbet yerine kâfir de kıldı

Vatan didükleri ey rûh-ı sâni
Şaķuñ sanma ki zâhirdür señ anı

Ezel 'ilminde rûhuñ 'ulüvv didi
Bu cism ise be-gâyet süflî didi

Ezelde var ise rûhuñ şafâsı
Müşâhed-idi dâ'im muķtezâs

Beden her dem küdürerde olurdu
Habâ'is itmeğe hâzır tururdu

Yog-idi bunlaruñ hiç ittilâdı
Nice itdiler işit ihtilâtı

Kaçan zîkr-ile tât'atde olasın
Bu nefsi rûhuña tâbi' kılasın

Mezkûr rûh-ı me'ûnet-i nefsi aña
İkisinden ne hâsıl olur aña

Bular kim imtizâc itseydi her ân
Hemân-dem hâsıl olur rûh-ı hayvân

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

· _ _ _ / · _ _ _ / · _ _

Bu ikisi-de çünkim oldu maqbûl
Anuñ-çün muşsemün-bih oldu bes ol

Anuñ rûh 'âlemine nisbeti var
Dahı hem nefis-ile ünsiyyeti var

Kaçan kim bir 'Arab gelse 'Arab'dan
Alaydı bir 'Acem kızuñ 'Acem'den

'Arab bilmez 'Acem dilüñ bilürsin
'Acem-de bilmeşe nice kılırsın

Gerekdür bunlar içün bir zürriyyet
İkisinüñ-de dilün bile elbet

Arada tercümân ola ol oğlan
Bile ikisinüñ-de 'ilmüñ ey cân

Beyân ide bu nefse 'ilm-i cânı
Dileye bilmeğe nefsüñde anı

Seni 'âşık ider rûh 'âlemine
Ki ya'nî ol ezel vuslat demine

Vatānuñ ehlidür ârzû kılasın
Varub evvelki zevküñde olasın

Eger asluñ ise yine murâduñ
Bil imdi ehl-i î mân oldu aduñ

* İmdi vatan sevmek î mândan oldu *

* Şalâyı bâ tını dîrsüñ bil imdi *

Şî'r-gûyende

(Fâ'ilâtün -Fâ'ilâtün- Fâ'ilâtün- Fâ'ilün)

— . — — / — . — — / — . — — / — . —

Dost ilinden bu ile geldüm mekânım andadur
Bunda tendür seyr iden ma'nîde cânım andadur

Pâdişâhum ben kuluñ gönderdi bunda hîzmete
Tâvûs-ı kuds-i Hudâ'yum âşinâyum andadur

Žulmet-i dünyâya geldüm içmeğe âb-ı hayât
Bunda ârâm eylemez dil-i mihribânım andadur

Cûşa geldi baîr-i vahdet taşra atdı katresin
Bî-karâr oldum anuñ-çün ârzûmânım andadur

* Bunda Seyyid Seyfî Rûmî gerçi didiler baña *

* Aşl adım bu değıldir adı şanım andadur *

(Mefâ'ilün-Mefâ'ilün-Fe'ülün)

. — — — / . — — — / . — —

Resûl eydür: 'İbâdet on bölükdür
Toğuzı loğma-i tâhir yimekdür

Birisidür anuñ sâ'ir 'ibâdet
İdersüñ señ olasın ehl-i Cennet

Kaçan bir kişi tevâid itse dâ'im
 'İbâdetde dahı hem olsa kâ'im

Yir ise ol ta'âm-ı tayyibâtı
 Gönül kuvvet bula tâ'atde katı

Kaçan kim havsâlasına irişür
 Varur ol loğma cân-ile bitişür

Seni meyl itdirür zühdi salâha
 Kul olursañ gönülden Pâdişâh'a

Yir-iseñ sehv-ile ahsuz harâmı
 Olursuñ ehl-i İslâm'ıñ'avâmı

Şu vaktüñ havsalaña kim irişür
 Varur ol loğma cismüñle karışur

2.5.17. Şi'r-gûyende

(Fâ'ilâtün- Fâ'ilâtün-Fâ'ilün)

— . — — / — . — — / — . —

Ehl-i 'aşkuñ diñle hâlüñ evvelâ
 'Aşk-ı Hakk'dur vâcib olan her kula

Mažhar olan 'aşka evvel ey safâ
 Fahr-i Âlem Muşafâ'dur Muşafâ

Muşafâ 'aşkına oldı her ne var
 'Arş ü Kürsî, Levh, Kalem, leyl ü nehâr

Muşafâ âyîne-i Rahmânî'dür
 Muşafâ esrâr-ı gevher kânıdur

Altı Hâkķ'dur Muḥammed 'âleme
Hâkķ dilinden söyler işbu âdeme

Ol gönül kim her gönülden yücedür
İşit idem anı daḥı nicedür

Muṣṭafâ nûrına maẓhardur özi
Levh-i Maḥfûẓ'a baķar dâ'im gözi

Her ne söylerse anı Hâkķ söyledür
Her ne eylerse anı Hâkķ iledür

Mâsivâdan pâk olubdur ķalb heb
Anda ne vardur sükûnet ne taleb

Görmesi işitmesi söylemesi
Cümle Hâkķ'dur maḥv olubdur kendisi

Baḥr-i vahdetden kim aldıysa ḥaber
'Âleme ķılmaz ikilükden naẓar

Şirk ile bir yerde îmân olmadı
Müşrik olan hergiz insân olmadı

Ben-ki geldüm 'âlem-i ervâḥdan
Olmadum ḥâlî figân ü âḥdan

Kim benüm nâlânımı eylerse gûş
Çerḥa girüb tâ olunca ide cûş

İsterüm bir sîne ez-derd ü firâķ
Şerḥa şerḥa itmüş ola iştiyâķ

Tâ aña şerḥ eyleyem aḥvâlümi
'Âlemi vuṣlatda olan ḥâlümi

Bilmeyen ol 'âlemüñ esrârını
 Kande bilsün işbu hasret nârını

(Fâ'ilâtün- Fâ'ilâtün-Fâ'ilün)

— . — — / — . — — / — . —

Bahre ğarķ olan bilür kim ğarķ nedür
 Vahdet-i keşretde olan farķ nedür

Kande kim her meclise baßsam ķadem
 Dilerüm derdi dilümden şerh idem

Alalar evtân-ı aslından haber
 Açalar ol cânibe tâ bâl ü per

Ol ki kendüñ itdi aslından ırak
 Gitmedi cân ü gönülden hîç firâķ

Kim muhabbet itdi aslından yaña
 Hâķķ müyesser eyledi î mân aña

Saña sende var iken señ ben dimek
 Baña hem râz olmaduñ çekme emek

Ol-ki kendi varluğundan geçmedi
 Bizüm vahdet cür'asından içmedi

Diler-iseñ bilmeğ e esrârımı
 Cân ü dilden diñle âh ü zârımı

Çeşm-i gûş ü žâhir ile ey civân
 İşidüb görünmez ol râz-ı nihân

Kişide üç dürlü göz var görmeğ e
 Ol göz-ile sırr-ı Hâķķ'a irmeğ e

Biri cânuñ biri göñliñ gözidür
Biri başuñ gözi sûret yüzidür

Cân gözidür kim görür evvel Hâkķ'ı
Görür andan dil gözi ey müttakî

Olur andan ten gözine muttasıl
Cân ü ten bir nûr olur ol-demde bil

Ten gözi ıalb gözine eyler nażar
ıalb gözi cân gözini eyler güzâr

Cân gözi Hâkķ yüziniñ hayrânıdur
'Âlemn-i envâr anuñ seyrânıdur

Bunda sâlik-i zâta müstağrıķ olur
Ya'nî bir ıatreydi bahre ğarķ olur

* Vuślatı hicrânda olmaz orada *

* Zîrâ varluķ maĥv olubdur ârede *

2.5.18. Ői'r-i Münâsib-Hâl

(Fâ'ilâtün- Fâ'ilâtün- Fâ'ilâtün-Fâ'ilün)

— . — — / — . — — / — . — — / — . —

Baña baķ sũfî baña gör ben mir'ât olmuşum
'Arş ü Kürsî, Levĥ [ü] ıalem, arz ü semâvât olmuşum

‘İlmü’l-Esmâ benüm benden žuhûr eyler şamu
Kâmilüm noşsân yok ehl-i kemâlât olmuşum

Ka‘be’yüm Zemzem benüm şavm ü şalâtum mâh-ı sâl
Sâcid ü Mescûd benüm hem yine evkât olmuşum

Münkire zehrüm nebâtum sükkerüm mü’minlere
Her ne isterseñ gel al ben şöyle lezzât olmuşum

* Evvel Âhir, Hüve’l-Ĥayyü’l-lezî’dür Lâ-Yemût *
* Âre yerde Seyfiyâ ben bir hayâlât olmuşum *

2.5.19. Meşnevî

(Fâ’ilâtün- Fâ’ilâtün-Fâ’ilün)

— . — — / — . — — / — . —

Cân ü ten biri birinden dūr değıl
Lîki cânı görmeğe düstûr değıl

Cân görünmez tensüz ey cânum benüm
Cân içündür bunda seyrânum benüm

(Fâ’ilâtün- Fâ’ilâtün-Fâ’ilün)

— . — — / — . — — / — . —

Düstûr oldı bize çünkim şâhdan
Andıñ ‘aqlı gele nûrüllâhdan

Andıñ andan nefis gele ey ahî
Hem nücûma hem ‘anâsıra dahı

Hem nebâta ma’dene geldüñ ey cân
Cism-i Ĥayvânda gelüp tutduñ mekân

Ĥaķķ ‘inâyet itdi geldüñ Âdem’e
Yol açıldı yine evvelki deme

Ol seferlerden gelürken hemçû tâb
Eyledüñ nûrâni yetmiş biñ ĥicâb

‘Âlem-i ecsâda geldi çünki cân
Oldı yetmiş biñde žulmânî ‘ayân

Bunlara cümle fenâ virmek gerek
Ba‘dezîn dost yüzini görmek gerek

Olmaz ammâ ırmeyince mürşide
Cân ü başı ırmeyince mürşide

Bu benüm nâlânımı şanmañ sadâ
Âteşi ‘aşķdur ki yakmışdur Ĥudâ

Kim söndürmek diler bu âteşi
Bulmasun Ĥaķķ’dan ebed-baĥşâyışı

Zîrâ bu âteşle yakdum özümü
Âteş-i ‘aşķ-ile buldum yârümi

Kimde kim bu âteşi ‘aşķ olmadı
Şûreti insâna hergiz gelmedi

Âteş-i ‘aşķdur ki düşmüş ‘âleme
Yire göge ‘arşa girse âdeme

Ger eger bu ‘aşķ çıķaydı yâreden
Nesne ĥiç kılmazdı aķdan қaradan

‘Aşķ anuñ yoldaşıdur ĥâldaşıdur
Hemdemi hemrâz bağrı başıdur

Aşlına gitmege her kim 'azm ider
 'Aşk anı terk eylemez bile gider

Âh ü zârum dem virür mü'minlere
 Ğamm virür bî-derd olan bî-dînlere

Bu iñlediğüm olur benden 'ayân
 Añub ol vuslat demin eyler figân

Râh-ı pür-hûndan virür size haber
 Kıssâ-i Leylâ-yı Mecnûn'dan meger

Kâr-ı 'aşka mahrem olmaz 'aql-ı cüz
 Sırr-ı 'aşkıdan gösteremez 'aqla yüz

'Aşk hemrâzı olan bîhûslara
 Câm-ı vahdetden için serhûslara

Bilür ancak n'idiğün ahvâlimüz
 'Aql ile idrâk olunmaz hâlimüz

Žâhir ü bâtın bir olmuşdur baña
 Kâplamışdur cismümi cân baksaña

'İsâ bin Meryem gibi ister hemân
 Cânib-i eflâke gide cism ü cân

Görmeye bu dîde-i yârân beni
 Gizleye kendinde ol Sultân-ı Nebî

Kimi göge bağa kimi yerlere
 Kimi gence bağa kimi pîrlere

Kimi Kudüs'e gide kimi Mekke'ye
 Kimi mescide kimisi tekyeye

Kimi tura kimi anda isteye
Kimi dilde kimi cânda isteye

(Fâ'ilâtün- Fâ'ilâtün-Fâ'ilün)

— . — — / — . — — / — . —

Gözlerinden cümleñ olam nihân
Topıolu ola yine benden cihân

* Bu sözi fehmi itmege ki er gerek *
* Kendüñ idrâk eylemiş sürûr gerek

2.5.20. Şi'r- Gûyende

(Fâ'ilâtün- Fâ'ilâtün- Fâ'ilâtün-Fâ'ilün)

— . — — / — . — — / — . — — / — . —

Bî-haberler derd-i dilden gelmesün bu meclise
Geçmeyenler kâl ü kâlden gelmesün bu meclise

Biz ezel bezmüñ şerâbuñ nûş iden ser-mestleriz
'Ârr idenler ta'an idenler gelmesün bu meclise

Âteş-i 'aşk-ile cümle varluğñ yakmışlarız
Kavmin varlığın elden gelmesün bu meclise

Âşinâ-yı âşiyân-ı cân olan gelsün berü
Kim haber bilmez ol ilden gelmesün bu meclise

* Kuş dilüñ söyler Süleymân-ı Zemân oldum yine *
* Seyfî kim bilmez bu dilden gelmesün bu meclise *

2.5.21. Meşnevî-Gûyende

(Fâ'ilâtün- Fâ'ilâtün-Fâ'ilün)

— . — — / — . — — / — . —

Ḳo ki geḡsün dermesün leyl ü nehâr
Cân ü dil dost ile ıutsun tek ḡarâr

Gözlerinden cümleñ olam nihân
Topıolu ola yine benden cihân

* Bu sözi fehmi itmeğe ki er gerek *
* Kendüñ idrâk eylemiş sürûr gerek *

Şi'r-Gûyende

(Fâ'ilâtün- Fâ'ilâtün- Fâ'ilâtün-Fâ'ilün)

— . — — / — . — — / — . — — / — . —

Bî-haberler derd-i dilden gelmesün bu meclise
Geçmeyenler ḡâl ü ḡîlden gelmesün bu meclise

Biz ezel bezmüñ şerâbuñ nûş iden ser-mestleriz
'Ârr idenler ta'an idenler gelmesün bu meclise

Âteş-i 'aşḡ-ile cümle varluğñ yaḡmuşlarız
Ḳavmin varlığın elden gelmesün bu meclise

Âşinâ-yı âşiyân-ı cân olan gelsün berü
Kim haber bilmez ol ilden gelmesün bu meclise

* Ḳuş dilüñ söyler Süleymân-ı Zemân oldum yine *
* Seyfi kim bilmez bu dilden gelmesün bu meclise *

Meşnevî-Gûyende

(Fâ'ilâtün- Fâ'ilâtün-Fâ'ilün)

— . — — / — . — — / — . —

Ḳo ki geḡsün dermesün leyl ü nehâr
Cân ü dil dost ile ıutsun tek ḡarâr

Gözlerinden cümleñ olam nihân
Topıolu ola yine benden cihân

* Bu sözi fehmi itmeğe ki er gerek *

* Kendüñ idrâk eylemiş sürûr gerek *

Şî'r-Gûyende

(Fâ'ilâtün- Fâ'ilâtün- Fâ'ilâtün-Fâ'ilün)

— . — — / — . — — / — . — — / — . —

Bî-haberler derd-i dilden gelmesün bu meclise
Geçmeyenler kâl ü kâlden gelmesün bu meclise

Biz ezel bezmüñ şerâbuñ nûş iden ser-mestleriz
'Ârr idenler ta'an idenler gelmesün bu meclise

Âteş-i 'aşk-ile cümle varluğñ yakmışlarız
Kavmin varlığın elden gelmesün bu meclise

Âşinâ-yı âşiyân-ı cân olan gelsün berü
Kim haber bilmez ol ilden gelmesün bu meclise

* Kuş dilüñ söyler Süleymân-ı Zemân oldum yine *

* Seyfi kim bilmez bu dilden gelmesün bu meclise *

Meşnevî-Gûyende

(Fâ'ilâtün- Fâ'ilâtün-Fâ'ilün)

— . — — / — . — — / — . —

Ko ki geçsün dermesün leyl ü nehâr
Cân ü dil dost ile ıtsun tek qarâr

Bize lâzım cân ü dildür cân ü dil
Bâķî kıalmaz bize çün bu ay ü yıl

Pâke irer yine evvel pâk olan
Hâk olur aslında yine hâk olan

Mâhîler deryâyâ doymaz rûz ü şeb
Cân idübdür anlara deryâyı Rabb

Bahr-ile görür yürür alur virir
Bahr-iledür kim bular kıâ'im turur

Ger eger bir ân deñizsüz turalar
Kalmaya bir diri heb cân vireler

Mâhîler bilür deñizler n'idüğün
Ehl-i Hâķķ añlar bu sözi n'idüğün

Puhte-hâlün kıande bilsün hâm olan
Şohbeti hâs bilür mi 'âmm olan

Cevheri bilür cevâhir kıymetin
Kande bilsün kıargâ kıanaduñ lezzetin

Medh idersin Leylî-i Mecnûn'a it
Derd-i yâri bir dili pür-hûna it

Serçe 'Anķâ loķmasuñ hâzm idemez
Kûh-ı Kıâf'a mûr-ı leng 'azm idemez

Añlamaz hayvânlar insânı cevâb
Söz budur: "Vallâhü A'lemü bi's-savâb"

Ma'rifet suyu ile bostân-ı cân
Topıolu olmuşdur ey cân ü cihân

Qanı bir dil-teşne kim nûş eyleye
Bu hâkîkat sözlerüñ gûş eyleye

Bulsa bâzîrgân-ı metâ'a müşterî
Çıkarur pâzâra la'li gevheri

Qatre-i nisana açarlar dehân
Kim şadeflerde olur dirler 'ayân

(Fâ'ilâtün- Fâ'ilâtün-Fâ'ilün)

— . — — / — . — — / — . —

Ol bilür sırr-ı Celâl'i ey velî
Lâl ola şuşan gibi anuñ dili

Virmeye esrâr-ı sultândan haber
Pîş ü zâğa dökmeye şehd ü şeker

Bahr-i vahdet mürğiyüz biz ey civân
Dilimiz deryâ bilür ancak hemân

Şûreti üzre yaratdı bizi Hâkîk
Vaşf-ı Hâkîk'dan vaşfımız alur sebak

Nice görsün bizi bu halk-ı cihân
Bir çöpüñ altında bahr olmuş nihân

Ma'denüm şanadum nebâtum sükkerüm
Qande kim sükker yinür hep ben yirim

Cismümi şakın görüp aldanmañuz
Zâhir âdem gibi âdem şanmañuz

Muştafâ'yı gördi kâfirler meger
Didiler ki bu beşer biz de beşer

Bilmediler cismüñi hem nûr idi
 Şandılar kim kendilerden bir idi

Gün gibi ğarķ olmuşum envâra ben
 Nûrdan fark olmağa yok çâre ben

Ben nemâz kılub riyâzet itdüğim
 Hem zekât virüb Hicâz'a gitdiğim

Ta'lim içündür hemân dervîşlere
 Tâlibânı râh-ı Hakk dil-rîşlere

Yoksa bundan değişürdüm rağmeti
 Dost elinde kıurar idim tahtumı

Hâva varsam gördüğim ben düş değil
 Tâlibe düş satmak anı iş değil

Düş bu 'âlemdür ki kıalur bunda bu
 Şandıguñ düş bâķi kıalur cânda o

Çünkü göz yok sende bâın görmege
 Yüzde yok görîşe yüzler sürmege

Bârî dahl itme şakın görmüşlere
 Şol Cenâb-ı Hâzret'e irmüşlere

Var ise sende eger 'ayne'l-yakîn
 Görinür her zerrede bir nûr-ı 'ayn

Seni âĝâh eyleye Hakk'dan yaña
 Her biri vire hâver dostdan saña

Añlamaz dervîşleri her kör ger
 Her kişı almaz bu esrârdan haber

Ĥaķ ile dervîşler işler işleri
 Şanmañuz beyhûdedür cünbüşleri

Pâdişâhlardur ki yok ‘azl anlara
 ‘Âlemi Ĥaķķ eylemüş bezl anlara

Gözlerine hîç görünmez mülk-i mâl
 Dâ’imâ istekleri ol Zû’l-Celâl

Bu göze olmaz ‘ayân-ender-‘ayân
 Baķma sûret ‘âlemine ey civân

Cân gözüñ aç sûret-i Raĥmân’a baķ
 Çeşm-i iblise görünmez nûr-ı Ĥaķķ

Bağlaya gör çeşm-i iblîsden gözüñ
 Ĥaķķ’a döndür meger telbîsden yüzüñ

Bundan itdüñ gönölüñi vîrân sen
 Daĥ idersüñ cân virmüş câna sen

Ĥaķķ-ı ‘âlem anuñ içün azdılar
 Evliyâyı žâhir âdem sezdiler

(Fâ’ilâtün- Fâ’ilâtün-Fâ’ilün)

— . — — / — . — — / — . —

Ya’nî az kimse haberdâr oldılar
 Evliyâyı biñde biri buldılar

* Evliyânuñ cismidür mir’ât-ı Ĥaķķ *

* Ĥaķķ’ı görmek isteseñ bunlara baķ *

2.5.22. Ender-Hâtime-Gûyende

Âyîne-i İlâhî dîdâr-ı evliyâdur
Bu âyîne gel bak câm-ı cihân-nümâdur

Bağduğca âftâba sûfî gözüñ kamaşur
‘Aksini aya salsak bakmak aña revâdur

Bir mürşidi kâmile teslîm-i cân ü dil kıl
Zîrâ ki mażhar-ı Hâkık hem sırr-ı evliyâdur

Nitekim sende senlük vardur aña varılmaz
Yok yire dökme yaşıñ tâtlerüñ hebâdur

Dünyâda görmeyenler hiç görmez Âhîret’de
Ac gözini aña bak bu kul Muştâfâ’dur

Benden saña nasîhat señ senlüğî terk it
Varluk aña yaraşur ez-ğayr-ı Hâkık fenâdur

* Seyyid Nizâmoglı’nuñ ‘aşkıdur murâdı Hâkık’dan *

* ‘Aşk olmayan ‘ameller heb cümle mâsivâdur *

Kitbü’l-‘ârifîn, gavşü’l-vâsılîn, hâzret-i pîr Seyyid Seyfüllâh Efendi ibn Es-Seyyid Nizâmüddîn Efendi hâzretlerinin dîvân-ı belâgat-‘unvânlarıdır. Ve müşârun ileyh hâzretleri zîrde mezkûr olan ehâdîs-i Nebeviyye ‘aleyhi efzâli’s-sâlevât ve’t-ta’îyyeyi dîvân-ı mezkûruñ ibtidâsında zîkr eylemiş olduklarından teberrüken bu mahalle tahrîr olundu. Ve fîl-keşşâfi ‘inde tefsîri kavlihî Te‘âlâ:

İmdi ma‘lûm oldu-ki Âl-i Resûl’e ve bu tâ’ife-i şerîfeye buğz ü ihânet eyleyen mel’ûnlar mu’lakâ kâfirdür. Ne‘ûzü-billâh:

SONUÇ

Devrin eserleri, sanat değeri taşıdıkları gibi yazıldıkları devrin kültürel ve toplumsal hayatı ile ilgili pek çok bilgiye ulaşmamızı sağlayan önemli kaynaklardır. Diğer edebî eserlerde görüldüğü gibi, İslamî Türk Edebiyatı içinde önemli bir yere sahip olan Tekke edebiyatı da yazıldığı çağın özelliklerini taşımaktadır.

Seyyid Nizamoğlu, mensup olduğu toplumun bir ferdi olarak kendi toplumunun kültürü, yaşama biçimi, alışkanlıkları, eğitim sistemi, inanç ve âdetleriyle yetişmiştir. Dolayısıyla bu unsurları çeşitli yollarla şiirlerinde kullanmıştır.

Nizamoğlu, üslup ve hayata bakış açısı itibariyle Yunus Emre'nin etkisinde kalmıştır. Eserlerinde en çok gazel nazım şeklini kullanmıştır. Müna'acat, na'at ve ilahi gibi şiirlere de yer vermiştir. Vezin hususunda Klasik edebiyatın etkisi oldukça fazladır. Aruzla yazdığı şiirler hece ile yazdığı şiirlerden fazladır.

Çalışmamızı iki bölüme ayırdık. I. bölümde Şair'in şiirlerinin daha iyi anlaşılabilmesi için hayatı, edebi kişiliği ve eserleri ile ilgili bilgilere yer verdik. II. bölümde Şair'in beş eserinin birer bölüm halinde transkribini yaptık.

Bu çalışma ile Osmanlı Devleti'nin sosyal ve kültürel hayatının XVI. asırdaki panoramasını, şairin hususi dünyasının şiirlerine akseden penceresinden bakarak tespit etmeye çalıştık. Seyyid Nizamoğlu da pek çok şair gibi çevresinde gördüğü her şeyi, muhtelif fikir ve hissiyatını anlatmada birer vasıta olarak görmüş; bunları başta mecazlar olmak üzere çeşitli sanatlarla ifade etmiştir.

Seyyid Nizamoğlu'nun beş eserini günümüz alfabesiyle transkripsiyonunu yaparken XVI. Yüzyılın dil ve söyleyişlerine bağlı kaldık. Herhangi bir tasnif ve tadilata gitmeden orijinaline uygun olarak verdik Yukarıda belirtmeye çalıştığımız özelliklerin dikkate alınarak değerlendirilmesi, incelenmesi; dilimize, edebiyatımıza, inancımıza, kültürümüze ve âdetlerimize dair çeşitli bilgilere daha net ulaşım, değerlendirmemizi sağlayacaktır. Çalışmamızın bilim dünyasına faydalı olması temennisiyle.

KAYNAKÇA

ALTUNTAŞ, Hayrani, Mârifetnâme'de Tasavvuf, Cimtay Matbaası, İstanbul, 1981.

KOCATÜRK, Vasfî Mahir, Büyük Türk Edebiyatı Tarihi (Edebiyat Yayınevi), Ankara, 1970.

KOCATÜRK, Vasfî Mahir, Tekke Şiiri Antolojisi (Ayyıldız Yayınevi), Ankara, 1968.

ATEŞ, Süleyman, İslam Tasavvufu, İstanbul, 1972.

ERTAN, Mehmet Emin, Aziz Mahmud Hüdâyî (Semerkand Yayınevi), İstanbul, 2013

CEBECİOĞLU, Ethem, Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü, İstanbul, 2005.

DEVELLIOĞLU, Ferit, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara, 1997.

ERAYDIN, Selçuk, Tasavvuf ve Tarikatlar, 1981.

GÖLPINARLI, Abdülbaki, Müminlerin Emiri Hz. Ali, İstanbul, 1978.

GÖLPINARLI, Abdülbaki, 'Seyyid Seyfullah' (Nizamoğlu), Türk Dili, cXIX, s.207.

HACI RAŞİT PAŞA, Tasavvuf, Tarikat Silsilesi ve İslam Ahlakı, 1966.

KÖPRÜLÜ, M. Fuad, Türk edebiyatında ilk mutasavvıflar, 1976.

ÖZDEMİR, Canan, Seyyid Nizamoğlu Divanı, (Y. Lisans Tezi), Ankara, 1996.

UÇMAN, Abdullah, Rıza Tevfik'in Tekke ve Halk Edebiyatı ile ilgili Makaleleri, (Nizamoğlu), 1983.

TATÇI, Mustafa, Yunus Emre Divanı, c I-II, 1990.

TEVETOĞLU, Fethi, Osmanlıca- Türkçe Ansiklopedik Lügat, 1978.

TOPALOĞLU, Bekir, Kelam İlmi (Giriş) Damla Yayınları, İstanbul, 1996.

YAMAN, Mehmet, Tekke Edebiyatı (Can Yay.), İstanbul, 1976.

TOSUN, Necdet, 'Seyyid Nizamoğlu', İslam Ansiklopedisi. C.37. İstanbul, 2009.

BATUR, Halil, Erzurumlu İbrahim Hakkı'nın Şiirlerinde Maddi Hayat ve Sosyal Hayat Unsurları, (Y. Lisans Tezi), Batman, 2015.

TÜRKÇE SÖZLÜK, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2011.

YAMAN, Mehmet, Seyyid Nizamoğlu Hayatı, Eserleri, 1990.

İnternet Kaynakları:

<https://tr.wikipedia.org/wiki/Batlamyus>.

SÖZLÜK

-A-

Ab	: Su	Afak	: Ufuklar, gökyüzünün kenarları
Abad	: Mamur, bayındır.	Agâh	: Anlayışlı.
Abes	: Boş, asılsız.	Ağaz eylemek	: Başlatmak.
Abd	: Kul.	Ağyar	: Gayrılar, yabancılar.
Abdal	: Derviş, Tanrı sevgilisi Kırk din ulu'sundan biri.	Ahlak	: Huylar, davranışlar.
Ab-ı havyan	: Dirilik suyu.	Ahir	: Son.
Aceb	: Acaba.	Ahsen	: Çok güzel.
A'da	: Düşmanlar.	Ahsen-i Takvim	: En yüce yaradılış.
Adab	: Edepler, töreler.	Ahval	: Haller.
Adüvv	: Düşman.	Ahz	: Almak.
		Akl-ı Cüz	: Cüz'i Akıl.

Akl-ı Küll	: Tüm akıl, Tanrı Bilgisi.
Akl-ı Mead	: Ahirete dönük akıl.
Al	: Hile.
Alaik	: Alakalar, ilgiler.
Ale'd-devam	: Daimi surette, devamlı.
Ali	: Yüce, yüksek.
Andan	: Sonra.
Aram	: Rahat, huzur.
Amin	: Halk, gerçeği bilmeyen kişi.
Arif	: Anlayan, gerçeğe ermiş.
Asal	: Bal.
Asi	: İsyan eden.
Asitane	: Dergah.
Asl-ül-usul	: Asılların aslı, Özlerin özü.
Assı	: Kar, fayda.
Aşere-i Mübeşşire	: Cennete gidecekleri H.z.

Aftar	: Muhammed (S.A.V.) tarafından bildirilen on İslam büyüğü.
	: Güzel kokular satan, aktar.
Ata	: İyilik, ihsan.
Ayan	: Belirli, açık.
Avalim	: Alemler, dünyalar.
Avam	: Cahil halk tabakası; Tarikate girmeyenler.
Ayat	: Ayetler.
An	: O
Ayn	: Göz, pınar.
Ayn-el-yakin	: Bir şeyi kendi gözüyle görüp öğrenme.
Ayn-i İrşad	: İrşadın ta kendisi.

-B-

Bab	: Kapı.
Bad:	: Yel, rüzgar.
Ba, de	: Sonra.
Bade	: İçki.
Babire	: Parlak.
Bahr	: Deniz.
Bahr-i bi payan	: Uçsuz bucaksız deniz.
Baid	: Uzak.
Bar	: Yük.
Bargah	: Menzil, uluların tapısı.
Batın	: İçyüz, öz, gizli.
Batini	: Sır ve hakikatla ilgili, Batıniili mezhebine mensup.
Bay	: Zengin.
Bed-kar	: Kötü iş işleyen.
Bedr-i düca	: Karanlıkların aydınlanması.
Bed-şum	: Kötü, uğursuz.
Bed-hu	: Kötü huylu.
Bende	: Köle
Bendegan	: Köleler.
Bend olmak	: Bağlanmak.
Bekâ	: Kalış, varlık, kulun Tanrı varlığıyla var oluşu.
Begayet	: Son derece.

Bedar olmak	: Asılmak, Mansur gibi dara çekilmek.
Berk	: Sıkı, katı.
Bes	: Yeter.
Beyaban	: Çöl
Beyan	: Bildirmek.
Bezm	: Meclis.
Bezm-i Elest, Bezm-i Ezel	: Allah Teala'nın, ruhları yarattıktan sonra, onları huzuruna toplayıp "Ben sizin Rabbiniz değil miyim?" diye sorduğu meclis.
Bi-add	: Sayısız.
Biat	: Kabul ve tasdik muamelesi
Bidar	: Uyanmış.
Bigayat	: Sonsuzlar.
Bi-hadd	: Hadsiz.
Bi-hemta	: Benzersiz.
Bi-karar	: Kararsız.
Bilcümle	: Hep, bütün, toplam
Bile	: Beraber.
Binazır	: Benzeri olmayan.
Bi-riya	: Riyasız.
Bist	:
Beytullah	: Allah'ın evi, Kabe; insan gönlü.

Bist ü Heşt	: Yirmi sekiz harf (Hurufilikle ilgili)
Bi-şümar	: Sayısız, sonsuz
Bi-vücut	: Varlığı olmayan
Bu'd-i nefis	: Nefisden uzaklaşma
Buğz	: Kin, sevmemek
Bular	: Bunlar

Bunda	: Burda
Burc-i Evliya	: Evliyalar kenti
Burtmak, bertmek (!)	: İncitmek
Burhan	: Kuvvetli delil, nişan.
Bühtan	: İftira
Bünyad	: Temel yapı
Bühreme	: Çıplak

-C-

Cafer-i Mezhebi	: Oniki İmam'ın altıncısı olan İmam Cafer-i Sıddık'ın reyini ve içtihadını kabul eden mezheb.
Cah	: Yer, rütbe
Cahim	: Cehennem

Ca'li	: Sahre
Câm	: Kadeh
Cânib	: Taraf, yön
Câvidân	: Ölümsü, ebedi; Fazlullah-ı Hurufî'nin kitabı.

Cazim	: Kesen
Cehd et	: Açıktan, yüksek sesle .
Celal	: Korku veren çehre, yüz
Celadet	: Yiğitlik.
Celi	: Parlak, açık olan.
Cemal	: Sevinç veren çehre .
Cenap	: Ulu, hazret.
Cife	: Laşe, leş.

Cur'a	: Yudum, kadehte kalan son damla
Cûyân	: Arayan.
Cüda	: Ayrı düşmüş
Cünûn	: Delilik; aşkın üstün gelmesiyle, insanın dış alemlerle ilgisinin kesilmesi.

-Ç-

Çak	: Yırtık, yarık.
Çak çak	: Parça parça
Çak etmek	: Yırtmak
Çaker	: Köle, cariye
Çar	: Dört; şal
Çerağ, Çırak	: Kandil, mum
Çeri	: Asker

Çeşm	: Göz
Çeşme-sar	: Çeşmesi çok olan yer
Çün	: Çünkü
Çarh-ı Felek	: Gök
Çevgân	: Top oyununda kullanılan değnek.

-D-

Dad	: Yırtık, yarık
Dahletmek	: Kötülemek
Dam	: Tuzak
Damen	: Etek
Dana	: Bilen
Dar	: Suçlunun asıldığı çatma tahtalar.

Dar-ı fena	: Dünya
Darb	: Vuruş, vurma
Dehran	: Ağız
Dehr	: Devir, dünya
Dehr-i dün	: Aşağılık, dünya
Dekaayık	: Dakikalar, incelikler
Dem	: Nefes; an, zaman

Dem-be-dem	: Vakit vakit, gitgide
Denli, denlü	: Kadar
Der	: Kapı; içinde
Derd-mend	: Dertli, üzüntülü
Derun	: İç gönül
Dergah	: Eşik; büyük tapı, dervişlerin bulunduğu yapı
Derviş	: Tasavvuf yoluna girmiş kişi
Dest	: El, avuç, kudret
Destar	: Sarık, tülbent
Dest-gir	: Elden tutan, yardımcı
Destur	: İzin
Devran	: Dönüş; zaman; kader; dervişlerin halka şeklinde birbirine bağlanarak ve Tanrı'nın isimlerini zikrederek dönmeleri.
Deyyân	: Kahhar; hakim; hesap soran; Tanrı
Diba	: Değerli bir kumaş

Didar	: Yüz , .Çehre
Dil	: Gönül
Dil-agah	: Basiretli uyanık
Dildar	: Gönül çeken.
Dil-guşa	: Gönül açan
Dinar	: Para
Diriga	: Yazıklar olsun, eyvah
Div	: Dev, cin, şeytan
Divan	: Birisinin eserlerini toplayan kitap, hükümet dairesi
Div-berd	: Dev ve şeytanın esiri olmuş.
Dizar, didar	: Yüz, çehre; cemal görme
Dombay	: Su sığırı; manda
Dun	: Aşağı, aşağılık
Durmak	: Kalkmak
Duruşmak	: Çalışmak, çabalamak
Düca	: Karanlık
Dürr	: İnci

-E-

Ebced	: Harflerin sayı değerleri ile ortaya çıkan hesap.
Ebed	: Zamanın sonsuzluğu
Ebr	: Bulut
Ebvab-ı esrar	: Sırların kapısı
Edna	: Çok alçak
Ef'al	: İşler, fiiller
Efdal	: Ziyadeler, fazlalar
Efgan	: İztipla inleme, şikayet
Eğîn, eğin	: Omuz, sırt
Ehad	: Bir tek; Allah
Ehl-i mukarreb	: Tanrıya yakın olanlar.
Ehl-i Râz	: Sır ehli
Ehlullâh	: Tanrıya yaklaşanlar
El-fakrû fahri	: "Fakirlik benim övüncümdür, ben onunla övünürüm" hadisinden alınmış tasavvufi bir deyimdir ki insanın, Allah karşısında kendisinin hiçbir şey olmadığını aklıyla ve bilmesi anlamına gelir; benlikten kurtulma.

Elfâz	: Lafızlar, sözler.
El-firâk	: Ayrılık; sevgiliden ayrılma
Elvân	: Renkler
Emacid	: Ulu ve şerefli kimseler
Enbiyâ	: Müstakil şeriat sahibi olmayan peygamberler.
Ene'l Hakk	: Hallac-ı Mansurun "Ben Hakk'a ulaştım" veya "Ben Tanrı'yım" anlamındaki sözleri
Enfûs	: Nefesler, ruhlar, yaşayanlar
Engür	: Üzüm
Enin	: İnilti
Enis	: Arkadaş
Enver	: Nurlu, çok parlak, çok güzel
Esbâb	:
Erbain	: Dervişlerin dar bir odada kırk gün kalıp, az yemesi, az uyuması ve ibadetle uğraşarak

nefislerini terbiye etmesi
(bkz.Havleti)

Esfar	: Yolculuklar
Esfel	: Çok alçak, aşağılık
Eshab, ashâb	: Sohbet edenler (Hz. Muhammed S.A.V ile)
Eslâf	: Öncekiler
Esmâ	: İsimler
Esmâ-i Hüsna	: Tanrı'nın en güzel isimleri
Eşfak	: Şafaklar; ömerhametler
Eşk	: Gözyaşı
Etvar	: Tavırlar, işler
Evkar	: Kuş yuvaları

Evmat-Hamse	: Beş vakit
Evlaı-ı Mustafa	: Hz. Muhammed'in soyu, ehli beyt.
Evrâd	: Virdler, dualar; tarikat mensuplarının her gün okudukları salevat ve münacatlar.
Evtân	: Vatanlar
Ezel	: Zamanın önsüzlüğü, başlangıcı olmayışı.
Ezkâr	: Zikirler.

-F-

Fahr	: Öğünülecek şey ya da kimse
Fakr ü fenâ	: Yoksulluk (bk.Elfakr ü fahri)
Fahşa	: Kötü iş, zina; tamahkarlık.
Fakr	: Yoksullu, Allahtan başkasına boyun eğmeme
Fasık	: Allah'ın emirlerini tutmayan, kötülük eden.
Faris	: Ata binen, binici
Fazl	: Cihanın fazlı
Fazl-ı Yezdâni	: Tanrının yardımı, keremi, iyiliği

	ve ilmine erişen, kurtuluşa eren; Harufi
Fenâ Fillâh	: Tanrının varlığı içinde yok olma.
Fer	: Dal, budak, ayrıntı
Ferâmüş etmek	: Unutmak
Ferdâ	: Yarın
Ferd-i Yektâ	: Eşsiz; Tanrı
Ferhunde	: Mübarek, kutlu
Fevri	: Birdenbire olan.
Filmesel	: Mesela, diyelim.
Firkat	: Ayrılık, ayrılış.
Fürü	: Ferler, dallar, ikinci dereceden şeyler.

-G-

Gark olmak	: Boğulmak
Gava	: Yardıma yetişen, erişmiş.
Gavvas	: Yüzücü
Geda	: Fakir
Gencine	: Hazine
Ger	: Eğer

Gonca	: Tam açılmamış gül
Gubâr	: Toz
Gür	: Kabir
Gussa	: Keder, kaygı.
Gûş	: Kulak

Gerdûn	: Dönem, dünya, felek, baht
Gerdün-i dún	: Alçak dünya
Gına	: Zenginlik
Gin	: Geniş
Giriftâr	: Tutulmuş
Giryân	: Gonca

Güyende	: söylenen, nefes okuyan kişi
Gülgûn	: Gür renkli, kırmızı
Gülgûne	: Gül yanaklı
Gülistân	: Gül bahçesi
Gürûh	: Cemaat, bölük, takım.

Gülşen : Gül bahçesi
Gümân : Şüphe
Güzer Kılmak : Dolaşmak, geçmek

Güzeşte : Geçmiş
Güzin : Seçen, seçilmiş, seçkin

-H-

Hâb : Uyku
Habib : Sevgili
Hâlık : Yaratıcı, Tanrı.
Hak : Toprak
Hakk : Tanrının güzel isimlerinden biri, gerçek.

Hakk-el-yakin: Gerçekliği şüphe götürmez bilgi.

Hâk-i pâý : Ayak tozu
Habab : Köpük tanesi
Halat : Haller, durumlar
Halavet : Tatlılık, zevk
Hâlet : Durum
Hâlik : Helak, yok olan
Halvet : Kapalı bir yerde yalnız kalma, kimsenin bulunmadığı kapalı yer; Tanrı ile görüşme. Kırk gün süren halvete, Erbain çıkarmak denir.

Halvet Ehli : Kendi içine kapanan; Tanrıdan başka bir şey düşünmeyen.

Halvetlilik (Halvetiye): Gerçeğe ve Tanrı'ya gizli zikirle ulaşacağına inanan tarikat

Hame : Kalem
Handân : Gülen
Hanedân : Soylu büyük aile, ocak; Hz.Muhammed'in ev halkı (Ehl-i Beyt: Hz.İmam Ali, Fatma, Hasan ve Hüseyin A.S)

Harac : Zorla alınan vergi.
Haricî : Vaktiyle Hz.Ali'ye isyan edenlerden her biri.

Har has : Çör, çöp
Haseneyn : İki güzel; İmam Hasan ve İmam Hüseyin.

Hass : Gerçeği bilen
Has ü amm : Soylular ve halk tabakası, herkes

Haşak : Çör çöp.
Hatar : Tehlike
Hatem : Yüzük, hümür.
Havariç : Asiler; Hz.Ali'ye karşı gelenler.

Havf : Korku
Hayf : Yazık, haksızlık
Hayrül-beşer : Hz.Muhammed
Hayy : Sağ, diri; Esmâ-i Hüsna'dan biri, Tanrı.

Hazer : Çekinme
Heft : Yedi sayısı
Heman : Derhal
Hamdem : Arkadaş
Hamişe : Daima Hemneşin : Berabet oturan.
Hem-ruh : Yol – arkadaşı.

Hemraz : Sırdaş
Hergiz : Hiçbir zaman
Heşit : Sekiz
Haridâr : Satın alma, istekli
Hızır-dil : Hızır gibi gönlü olan
Hicâb : Perde, örtü
Hicrân : Ayrılık
Hil'at : Elbise
Hıbab : Sevmek, dost
Hu : O, Tanrı.
Hûb : Güzel
Hûda : Tanrı
Hulf : Sözünden dönmek
Humar : Sarhoşluktan sonraki sersemlik, başağrısı.

Hum : Kan
Hurrem : Şen, güler yüzlü.
Huruf : Harfler
Hurufi : Kuran-ı Kerim'in harflerinden anlam çıkarmağa çalışan mezhep ve bu yolda giden kimse. Hurufilik Faziullah Hurufi

Hûsn : tarafından 16.yy'ın sonlarına doğru kuruldu.
: Güzellik

Hüsn-i Mutlak : Salt, tek güze, Tanrı.

I-İ-

İs : Sahip.
İyan : bk. Ayan.
Iztırab : Tasalanma, keder, eziyet.
İba : Bir işi yapmaktan kaçınmak.
İbâd : Uzaklaştırma.
İcâzet : İzin, Şeyhlik veya hocalık rutbesini ispatlamak için verilen diploma.
İçre : İçinde
İğva : Gizleme
İhvân : Kardeşler, dostlar.
İhyâ : Bir şeyin gerçeğine ulaşma (İktinah anlamında)
İksir : Daimi dirlik veren içki; erenlerin bakışları veya anlamlı sözleri.
İktida : Uyumak
İlla : Ancak, mutlaka
İlm-el-yakîn : Bilimin doğruladığı kesin bilgi

İlm-i Ledünnî : Tanrısal aleme ilişkin sırları çözmekle uğraşan bilim; Tanrı'ya özgü ezeli bilgi; gönül bilgisi.
İmaman : İmamlar, Hz.Ali ve soyundan gelen On İki İmam Efendilerimiz A.S.
İmaret : Bayındırlık, yapı yapma
İn : Bu
İnayet : Yardı etme
İns ü cân : İnsanlar ve Cinler.
İrâdet : İsteme dileme.
İrcii : Dön, gel
İstidrâc : İnançsız ve kafir olanların gösterdiği keramet; kötünün, hile yoluyla; iyi olarak ortaya çıkması.
İşfaak : Korkmak, acımak.
İşrâk : Aydınlatma
İştîyâk : Şiddetli arzu, istek.
İzhâr : Açığa çıkarma.
İzzet : Yücelik.

-K-

Kaadi-ül-hacat : İstek ve dilekleri veren; Tanrı
Kaale-yekul : Arapça söylemek insanlardan “dedi, der, ...” anlamındaki fiil çekimi.
Kaba : Kaftan, urba.
Kaçan : Ne vakit ki.
Ka'de : Oturma (Namazda)
Kadem : Ayak, uğurlu iş.
Kadim : Önüne ön olmayan; Tanrı.

Kamu : Hepsi
Kau : Ma'den
Kangı : Hangi.
Kanda, kande : Nerde, nereye
Kân-ı Kerem : İyilik madeni.
Kanı : Hani
Karak, karağ : Yön, Bakış, göz karartısı.
Karanğu, karanı : Karanlık
Karin : Yakın
Kâne-Yekun : Oldu-olur.

Kase-bas : Şenliklerde çini tabaklarla dans eden oyuncu.
Kasr : Saray
Katı : Pek, çok, şiddetli
Kat-ı menâzil : Yolculuk yapma
Kayyum : Ezeli ve ebedi var olan; Tanrı

Kenz : Hazine
Kasret : Çokluk
Keramet : Ululuk, olağanüstü şeyler yapmak.
Kerim : Kerem ıssı, pek büyük; Tanrı

-L-

Lâ : Hayır, yok
Lagari : Zayıf, arık olmak.
Lâ-Mekân : Mekanı olmayan, mekansızlık alemi.
La-taayyün : Tanrı'nın mutlak varlık alemi
Lâ-ya'lem : Bilinmeyen
Lâ-yezal : ölümsüz.
Lâ-ye'kul : Akılda bulunamaz.
Lâ-yüs'el : Sorumlu tutulamaz.
Leb : Dudak
Ledünn : Huzur, kat;
 Tanrı katı

Leşker : Asker.
Levh : Üstüne yazı yazılan düz taş veya tahta.
Levh-i Mahfuz : Korunmuş levh, Tanrı bilgisi.
Leyl : Gece
Leyl ü nehâr : Gece ve gündüz
Likaa : Görüşüp, buluşma
Livâ : Bayrak
Livâ-ül-Hamd : Hz. Muhammed'in bayrağı
Lücce'l : Engin su;
 Kalabalık guruh

-M-

Ma'bûd : Tapılan Tanrı
Ma'den-ül-Maarif : Marifetler, irfanlar ma'deni
Mağrib : Nati, garp.
Mâh : Ay
Maksud : Dilek, istek
Mansıp : Büyük rütbe, makam
Ma'suk : Sevgili(erkek)
Ma'suka : Sevilen kadın
Matlûb : İstenen
Mahfi : Gizli
Mahrem : Gizli tutulan
Mahfiz : Halis, katkısız
Mahza : Ancak, Sadece.
Mail : Eğilimli.
Ma'mûr : Bayındır.
Mar : Yılan
Masivâ : Tanrı'dan başka bütün varlıklar.
Masnû : San'atla yapılmış; uydurulmuş.
Mazmaza : Ağzı su ile çalkalamak
Meadin : Ma'denler.
Meânî : Anlamlar, manalar.
Meded : Yardım

Mefhûm : Anlam
Meges : Sinek
Mehdi : Hidayete eren, doğru yolu tutan (bkz: İmam-ı Mehdi) [Şiilerin itikadına göre yaşamakta olup kıyameti beklemektedir; Sahib-üz-zeman]
Mekkâr : Hileci, pek düzensiz.
Mekkal : Söz
Mekr : Hile
Melâmet : Kınanmak; dünya malından yüz çevirmek.
Mellah : Gemici
Me'mûl : Umulur olabilir.
Men : Ben
Menahi : Yapılması günah olan şeyler
Menal : Erişilen
Menazil : Menziller, konaklar
Menha : Kaynak
Mengüş : Küpe
Melaik : Melekler
Mennân : Bol bol nimet veren. Tanrı.

Merdâne	: Ercesine
Merd-i Akhl	: Akıllı kişi
Merdûd	: Koğulmuş
Mersiye	: Ağıt
Mesel	: Örnek
Meşhun	: Dolu , dolmuş
Mestûr	: Örtülü, gizli
Mevali	: Yüksek rütbeli kadı'lar; bilginler
Meveddet	: Sevgi, muhabbet.
Mezahir	: Bir şeyin görüldüğü yerler.
Mevc	: Dalga
Mihr	: Sevgi, güneş
Mihman	: Konuk
Mir'at	: Ayna
Mir-i miran	: Beylerbeyi
Misbah	: Mum, kandil
Miskin	: Yoksul; varlığını Hakk'a vermiş, vehim'deki varlıktan kurtulmuş.
Mişkat	: Kandil konan hücre
Muamma	: Anlaşılması güç olan söz
Murarrefat	: Bilinenler
Muattar	: Güzel koku
Mugayyebat	: Görünen şeyler
Muhal	: İmkansız
Muhammes	: Beş mısralı manzume
Muhayyile	: Hayalgücü
Muhib	: Seven, Bir tarikata giren
Muhit	: Bir şeyi kaplayan
Muin	: Yardımcı
Mukarrer	: Kesinleşmiş
Mukarreb	: Yakınlaştırılmış
Mukteda	: Kendisine uyulan
Mumiyan	: Beli kıl gibi ince, sevgili.
Munzam	: Düzenlenmiş
Mur	: Karınca
Murdar	: Leş

Naci	: Kurtulan
Nadan	: Ansızın
Nahiv	: Sözdizimi, gramer
Nakib	: Bir toplumun başkanı; Tekkede şeyhin vekili.

Mur-ı Lenk	: Topal karınca
Musaffâ	: Temiz, arınmış.
Muti	: İtaat eden.
Mübin	: Açık, belli.
Mücellâ	: Cilalamış, parlatılmış.
Mücrim	: Günahkar.
Mücerred	: Tek, salt, evlenmemiş.
Müdâvim	: Davam eden.
Müebbed	: Sonsuz
Müennes	: Dişil, kadın.
Müjgân	: Kırpıklar.
Mükevvenât	: Yaratılmışların tümü; evren.
Mülebbes	: Giyinmiş
Mülk-i bekaa	: Önüne ön olmayan ezeli ülke.
Münacaat	: Gizlice dua etme.
Münadi	: Nida eden.
Mündemiç	: Dürülüp sarılmış.
Münfekk	: Ayrılan, ayrılmış.
Münker-Nekir	: Kabirde soru soran iki melek.
Münkir	: İnkâr eden.
Mürde	: Ölmüş
Mürg-i gönül	: Gönül kuşu.
Mürid	: Derviş, talib.
Mürsel	: Gönderilmiş.
Mürşid	: Doğru yola götüren, şeyh önder.
Mürted	: Dininden dönmüş.
Müsavvir	: Varlıklara şekil veren Tanrı.
Mesevid	: Müsvedde, karalama yapan.
Müstecmi	: Toplayan, toplanan
Mürüvved	: Erlik, adamlık.
Müşahede	: Göz ile görme
Müşrik	: Allaha ortak koşan
Müştâk	: İsteyen, arzu eden
Müttakî	: Kötülükten sakınan
Müyesser	: Kolay olan, kolay gelen
Müzekker	: Erkeğil, erkek

-N-

Nakib-ül-Eşrâf	: Hz. Muhammed'in soyundan gelenlerin işlerini yürüten
Nâle, naliş	: Ağlayıp sızlama
Nân	: Ekmek
Nâr	: Ateş
Nas	: İnsanlar

Nâsıh	: Öğüt veren
Nasihât-amiz	: Öğüt alınacak söz
Na't	: Hz. Muhammed'i öven kaside
Nâtk	: Söyleyen, konuşan
Na-tüvân	: Güçsüz, zayıf
Nazar	: Bakış
Nefs	: Can, ruh, insan
Nefh	: Üfürmek
Nefrin	: Lanet ve beddua etmek
Nefs-i Emmare	: İnsanı zevk içine iten kötü istek.
Nehar	: Gündüz
Nerdin	: Tavla oyunu

-O-

Od	: Ateş
Okumak	: Çağırarak
Olavuz	: Olalım

Nigâh	: Bakış
Nikââb	: Peçe, yüz örtüsü
Nikaabe	: Nakiblik, vekillik.
Nikââbet-i Eşraf	: Peygamber soyunun hükümetle olan işlerinde vekillik etme
Nisâr	: Saçmak, dağıtmak.
Nişyan	: Unutma
Nişân	: Belirti
Niyâz	: Yalvarış, Tanrı'ya sığınma
Niyazat	: Niyazlar
Nûş	: İçmek
Nümâyiş	: Gösteri

-Ö-

Öküş	: Çok
Özge	: Başka, yabancı

-P-

Pâ, pây	: Ayak
Pâk	: Temiz
Pâre pâre	: Parça parça
Pâydar	: Duran, ölümsüz
Paymal	: Ayaklar altında
Penah	: Sığınacak yer
Pendar, pindar	: Zannetme, böbürlenme
Per	: Kanat
Peri	: Çok güzel, cin kızları
Pervâne-veş	: Pervane gibi
Peverde	: Beslenmiş, eğitilmiş

Perverdigar	: Besleyen, büyüten Tanrı
Pes	: Sonra, demek ki
Peykar	: Savaş, döğüşme
Peydah	: Meydanda, açıkta
Peyname	: Kadeh
Pinhan	: Gizli
Piran	: Pirlar, evliyalar
Pişe	: San'at
Pişivâ	: Uyulan, önder
Piş ü pes	: Ard ve ön
Püser	: Oğul, çocuk

-R-

Rab	: Her şeyi besleyip geliştiren Tanrı
Rah	: Yol
Rahim	: Mü'minlere özel olarak acıyan, Tanrı
Rahmân	: Mü'mine de kafiye de acıyan tanrı
Rahşân	: Parlak
Rast	: Doğru, sağ
Ratb	: Yaş, ıslak

Reaya	: Vergi verenler, hristiyan halk
Refik	: Arkadaş
Reh-nümâ	: Yol gösteren
Rehzen	: Yol kesen
Remz	: İşaret, sembol
Rene	: Samet
Revan	: Yürüyen, akan
Revnak	: Parlaklık, güzellik
Rihlet	: Göç, göçme; Ölme

Rište	: Tel, iplik, düzgün kesilmiş
Rû-berû	: Yüz yüze
Ruh-ı musavver	: Düşünülmüş olan ruh.
Rûşen	: Parlak

Ruz-ı Mahşer	: Kıyamet günü
Rûzi	: Gündüzle ilgili; yiyecek, nasib
Ruziyân	: Azıklar
Rûmuz	: Remz'ler, semboller.

-S-

Sâcid	: Secde eden
Sadat	: Seyyidler
Safa	: Arılık
Sadr	: Göğüs, sine
Sahbâ	: Şarap
Sahib-kıran	: Evreni buyruğu altına alan; Talihli ve başarılı padişah
Sahib-liva	: Hz. Muhammed'in Bayrağını taşıyan
Sahib-zamân	: Zamanın sahibi; İmam Muhammed Mehdi
Sâim	: Oruç tutan.
Salât	: Namaz, dua
Salat-ı subh	: Sabah namazı
Sail	: Soran, dilenen; Akan
Salik	: Yola, tarikata giren
Salus	: Gösterişli, yobaz, hilekar
Sayrı	: Hasta
Sebak	: Ders
Sebel	: Bakiye, arta kalan (!)
Sabil	: Yol; Pek çok
Sefer	: Yolculuk
Sekran	: Sarhoş olma
Selsebil	: Cennette bir pınar
Sema	: Dinsel raks, semah
Seng	: Taş
Seraser	: Baştan başa
Ser-bürehne	: Baş açık
Ser-Çeşme	: Kaynağın başı, önder
Serdar	: Baş komutan
Serfirâz	: Baş yukarı, üstün
Sergerdân	: Baş dönmüş
Sernigün	: Baş aşağı olmuş
Serteser	: Baştanbaşa
Server	: Başbuğ, ulu, ileri gelen
Sevâd	: Karanlık, siyahlık, karartı
Seyf-i kaatı	: Keskin kılıç
Seyfullah	: Allah'ın kılıcı

Seyrâb	: Suya kanmış, doymuş
Seyrân	: Gezinme
Seyr an-İllah	: Tanrı'ya yönelen yolculuk
Seyr fi-İllah	: Tanrı yolunda yolculuk
Seyr ila-İllah	: Tanrı yolculuğu
Seyr maa'llah	: Tanrı ile yolculuk
Seyyid	: Efendi, Hz. Muhammedi'n torunu Hz. Hüseyin'in soyundan gelen
Sınmak	: Kırılmak, bozulmak
Sırat	: Yol; Cehennem'in üstündeki kıldan ince, kılıçtan keskin köprü
Siccin	: Cehennem
Silsile	: Zincirleme olan şey
Si-mürg-i Kaaf	: Kafdağı'nın Zümrüdüanka'sı
Simürg	: Kafdağı'nda yaşadığı sanılan otuz rengi olan ve otuz kuşu özünde yansıtan masal hayvanı
Subh	: Sabah
Sofi, sufi	: Tasavvuf yolunu benimseyen
Sofu	: Dindar
Söyünmek	: Sönmek
Sudur	: Göğüsler, çıkış
Sühendân	: Ne söylediğini bilen
Sulûk	: Bir yola girme, bir yol tutma
Suret	: Görünüş, cisim
Suzan	: Yakıcı
Sücut	: Secde edenler
Sühan	: Söz
Sükker	: Şeker
Sünnet	: Hz. Peygamber'in işleri, buyrukları.

-Ş-

Şadan, şadman:	Sevinçli
Şadi	: Neşe, sevinç
Şad ü hurrem	: Sevinçli olma hali
Şah-ı Kevneyn	: İki cihanın padişahı; Hz. Muhammed (S.A.V)
Şah-ı Şehidan:	Şehitlerin şahı, Hz. Hüseyn
Şâkî	: Şikayet eden
Şan ü seher	: Akşam, sabah
Şeamet	: Uğursuzluk
Şehd	: Bal
Şemşir	: Kılıç
Şehinşah	: Şahlarşanı
Şeref-i Siyadet	: Seyyidlik şerefi
Şems	: Güneş

Şerif	: Hz. Hasan'ın soyundan gelen
Şeyh	: Ulu, ihtiyar; Uyulan, tarikât
Şîr	: Arslan
Şirin	: Tatlı; Ferhad ve Hüsrev'in sevdikleri kızın adı
Şom	: Uğursuz
Şürîde	: Perişan
Şevk-i tab	: Tanrı sevgisi ile coşma, yanma
Şikâr	: Ay
Şir-i Yezdân	: Tanrı arslanı, Hz. Ali
Şugl	: Meşgul olma; dert.

-T-

Tab	: Işık
Tahiyyat	: "Allah ömürler versin" deme; Selamlar; Ettehiyyatü duası
Tahmlr	: Yoğurmak
Tahir	: Yazma, yazılma
Taklir	: Anlatmak
Taktir	: Damlatmak
Takva	: Tanrıdan korkma kendini ibadete verme
Tamu	: Cehennem
Tari	: Ortaya çıkarma
Tarik	: Yol
Tarikat	: Gerçeğe varan yol
Tavk	: Gerdanlık; Kudret
Tecellâ, tecellî:	Görünmek
Tecelliyat	: Tanrının insan gönlünde görünüşleri
Teberrî, teberrâ:	Sevmemek ırak olmak
Teberra	: Ehl-i Beyt'in düşmanlarına düşman olma
Teberrük	: Kutlamak
Tecrid	: Tek bırakmak
Tecerrüd	: Soyutlamak
Tek	: Gibi
Te'lif-kerde	: Yazılmış eser

Telvin	: Renklendirmek; İnsanın halden hale girmesi
Terneşa	: Seyir
Temevvüc	: Dalgalanmak
Tennur	: Tandır
Tenzil	: İndirme, azaltma
Terakki	: Yükselme; ilerleme
Teşne	: Susamış
Teşne-dilan	: Gönlü susamışlar
Teşviş	: Zihni bulandırmak
Tevacüd	: Tarikata giren kimsenin bu yolda vecd'e, coşkuya kapılmayı dilemesi
Tevella	: Ehl-i Beyt'in sevenlerini sevmek
Tevhid	: Bir bilmek; La İlahe İllallah... diyerek ibadet etme
Tevhid-i darb:	Ellerini dizlerine vurarak Tevhid etmek
Tezhib	: Süslemek
Tezkiye	: Arıtma; insan nefsinin, Tanrı sevgisi dışında kalan bütün heveslerden arınması
Tîğ	: Kılıç
Tiryak	: Afyon

Tûbâ : Cennette, kökleri
yukarda, dalları yerde
olan ağaç
Tuyan : Azmak

Tutiyâ : Çinko
Turab : Toprak
Tüvana : Dinç, güçlü

-U-

Ukbâ : Ahiret
Ulviyyat : Şerefli varlıklara ait
özellikler
Umman : Uçsuz bucaksız deniz
Usul : Asıllar; yürünecek
manevi kademeler

Uş, üş : İşte
Uşşak : Aşıklar
Uzlet : Bir yana çekilip kendi
kendine tenhada yalnızlık

-Ü-

Üryân, uryân : Açık, çıplak

Üşmek : Birikmek

-V-

Vacib : Gerekli
Vahdet : Birlik
Valih ü hayran : Sersem ve şaşkın
Varak : Yaprak, kağıt
Vasıl ila'ilah : Allah'ın birliğine ulaşan
Va'z : Dini öğüt
Vecd : Zevk, coşku; Gönülde
olan Tanrı coşkunluğu
Vech : Yüz; Tanrı'nın
görünüşü

Vech-i ahsen : En güzel şekil
Vehm : Yanlış zan, şüphe
Velfî : Lakin, fakat
Verd : Gül
Veş : Gibi
Vilayet, velayet : Velilik makamı,
erenlik
Visâl : Ulaşmak, buluşmak
Vuslat : Visal

-Y-

Yabis : Kuru
Yad : Yabancı notları anma
Yadlu : Kötü, fena
Yahşi : İyi
Yakîn : Kesin bilgi ile bilme
Yâr : Dost
Yarlğamak : Acımak, rahmet etmek
Yavuz : Kötü, şer
Yegâne : Biricik

Yeğ : Daha iyi
Yek : Bir
Yeksan : Eşit, denk, bir
Yekta : Benzeri olmayan
Yerağ : Silah, araç
Yevm-i misak : Kıyamet günü
Yezdân : Kerdüşlerde hayır İlahı;
Allah

-Z-

Zağ : Karga
Zâhid : Kaçınan, çekinen;
dindar; kaba sofu
Zâhir : Görünen, dışyüz
Zâkir : Anan
Zât-ı Bari, Zât-ı Mutlak : Allah
Zâviye : Köşe, tekke

Zelîl : Har, hakir, aşağı tutulan
Zerrâk : İki yüzlü, hileci
Zeyn : Süs, bezek
Zevâl : Yerinden ayrılıp, gitme;
Sona erme
Zibâ : Süslü
Zi, zihî : Hey gidi hey; ne de

Zillet : Alçaklık
Ziynet : Süs, bezek
Zinhar : Sakın
Zir ü fevk : Aşağıdan yukarı
Ziya : Işık
Ziyy : Dirlik
Zuhur : Ortaya çıkarma
Zübde : Öz

Zühd : Zahidlik
Zü'l Celâl : Ululuk sahibi, Tanrı.
Zülfikâr : Hz. Muhammed'in
 Hz.Ali'ye hediye ettiği
 ucu çatalı kılıç
Zünnâr : Papazların bağladığı
 kemer

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Mehmet Aziz ÇELİK
 Doğum Yeri : Adıyaman / Samsat
 Doğum Tarihi : 01.01.1982
 Medeni Hali : Evli
 Yabancı Dili : İngilizce

Eğitim Durumu (Kurum ve Yıl)

Lise : Adıyaman Lisesi- 2000

Ön Lisans : Anadolu Üniversitesi, Adalet Bölümü- 2014

Lisans : Adıyaman Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı- 2012
Anadolu Üniversitesi, Kamu Yönetimi- 2016

Çalıştığı Kurum/Kurumlar ve Yıl :

Erzincan İl Özel İdaresi (2009- 2010)

Adıyaman İl Özel İdaresi (2010- Görevime Devam Etmekteyim.)

